

Reel sosyalizm ve komünistlerin sorumluluğu

Ib Nörlund

*Danimarka Komünist Partisi MK
Yürütme Komitesi ve Sekretarya üyesi*

Günümüzde sosyal ve politik süreçler geçmişe göre, daha karmaşık oluyor. Bu, sadece üretim güçlerinin, bilim ve tekniğin, yığınsal iletişim araçlarının hızla gelişmesinden ileri gelmiyor. Sınıf savaşımının keskinleşmesi, onun uluslararası yönünün ağır basması, bu savaşıma yeni yeni sosyal güçlerin, hatta bütün olarak halkların katılması da belirleyici rol oynuyor.

Olayların yoğunluğu öylesine bunaltıcı oluyor ki, politikanın biraz dışında kalmış olanlar böyle bir durum karşısında şaşkınlığa kapılıp silikleşiyorlar. Burjuva ideologları bu şaşkınlığı körüklüyor, bundan yararlanmaya çalışıyorlar.

Böylesi bir durumda, günümüzdeki gelişmelerin eğilimlerini zamanında saptayıp, olup-bitenlerin anlam ve önemini geniş halk yığınlarına açıklamak ve kavratmak, devrimci işçi hareketi öncüsünün temel görevlerinden biri oluyor. Burada, kanımızca «tek tek ağaçlara bakıp ormanı göremeyen, Anayasal yasallık yaldızından amansız sınıf savaşımını göremeyen, herhangi küçük bir devletin uzaklığından günümüzün büyük tarihsel sorunlarını unutup reformist ve küçük burjuva»nın ⁽¹⁾ ideolojisini kesinlikle kınayan V. I. Lenin'in metodolojik öğütlerinden yola çıkmak daha büyük önem kazanıyor.

Günümüzde uluslararası arenada sınıf savaşımı keskinleşiyor. Bu savaşımın sonucu insanlığın geleceğini belirleyecek. Dünya sosyalizmi, ulus-

⁽¹⁾ V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 20, s. 13. (Ruşça).

lararası işçi sınıfı ve ulusal kurtuluş güçleri bu savaşında çözümleyici rol oynuyorlar.

Biz çok iyi biliyoruz ki, çağdaş uluslararası komünist hareket, emperyalizme ve onun tutuşturduğu dünya savaşına karşı savaşımın içinde doğdu. İkinci Enternasyonal'in çöküşü, uluslararası işçi hareketinin Karl Marks tarafından oluşturulan idesel-politik temeli üzerinde yeniden canlandırılmasını zorunlu kıldı.

Eğer sorunu daha geniş açıdan ele alırsak, göreceğimiz ki, devrimci partilerin kurulması gereksinimi, burjuva ideolojilerinin sızması sonucu uluslararası işçi hareketinde hızla yaygınlaşan oportünist görüşleri kesinlikle söküp atmak gerekliliğinden doğmuştur. Lenin'in vurguladığı gibi, şu veya bu her «yeni» sorun, olaylarda beklenmedik herhangi bir dönüşüm, revizyonizmin şu veya bu biçiminin ortaya çıkmasına neden olmuştur. (2)

Daha o dönemlerde oportünizmin onmaz hastalığı, sözle öz arasındaki tutarsızlık, açıkça kendini göstermişti. İkinci Enternasyonal'in, giderek artan emperyalist savaş tehlikesine karşı savaşılmasına ilişkin olarak aldığı bir dizi karar, süphesiz, doğrudu ve yerindeydi. Ancak, bu kararların tam da yaşama geçirilmesi gerektiği bir sırada İkinci Enternasyonal'in liderleri, artık bunlardan pratik olarak vazgeçmişlerdi. Bunlar, sosyalist amaçlar sözkonusu olduğu sıralarda da benzer konular almışlardı.

Oktober Sosyalist Devrimi'nin utkusu, sözün tam anlamıyla, sadece Rusya için değil, aynı zamanda tüm uluslararası işçi hareketi için de çağımızın en büyük tarihsel olayı oldu. Bu utku, oportünizme özgü «kendini akıntıya bırakma» eğilimine kesinlikle karşı koyan partinin yönetiminde kazanıldı. Bu yolu kararlılıkla ilk geçenler Bolşevikler oldu. Onlar, kendi ülkelerinin ve devrimlerinin sorunlarını çözerken Marksizmin ilkelerini kendine kılavuz edindiler ve bunları yaratıcılıkla uyguladılar.

Böyle bir yaklaşımın uluslararası önemi, bir yıl sonra Almanya'daki devrimci savaşların dersleri ışığında büyük ölçüde görüldü. Sosyal-demokrat liderlerin oportünizmi, emekçi yığınların ayaklanmasının başarısızlığa uğramasında önemli rol oynadı ve bu yenilgi Alman işçi sınıfı için daha sonraları çok büyük acılara mal oldu. Bu iki yolun, biri devrimci, diğeri oportünist olan yolların tarihsel pratiğinin karşılaştırılması, hareketimiz açısından dersler çıkarılmasına yardım etti ve hangisinin doğru ve geçerli olduğunu zaman en iyi biçimde kanıtladı.

Toplum sistemi olarak emperyalizmin en tiksindirici belirtisi olan ve savaşlara yol açan emperyalist politikaya karşı savaşım komünist partilerinin, kuruldukları günden beri, başlıca ödevlerinden biri olmuştur. Onlar bu alanda da ilkesel deneyim ve bilgi birikimi elde etmişlerdir. Komü-

(2) Bak: V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 17, s. 24.

nist hareketinin elde ettiği bu birikimin önemi, barışı savunmanın ön plana çıktığı günümüzde de doğrulanmaktadır.

1922 Lahey Konferansı'na katılan Sovyet delegasyonunun ödevleri üstüne notlarında Lenin, emperyalizmin yeni bir savaş için giriştiği ideolojik hazırlıklara kesinlikle karşı konulması zorunluluğunu vurguluyordu. «*En büyük güçlük, – diyordu Lenin –, bu sorunun çok basit, açık ve oldukça kolay olduğu yönündeki önyargıları kırmaktır.*»⁽³⁾ Lenin, savaşın cinayet olduğunu teorik olarak kabul etmenin hiç de yeterli olmadığını vurgulayarak «... *bugün savaşı haklıymış gibi göstermeyi amaçlayan tüm safsataları en küçük ayrıntılarına kadar inceleyip açığa çıkarmak çok önemlidir. Belki de, yığınları savaşın ateşleri içine çekebilmek için burjuva basınını kullandığı başlıca araçlardan biri de bu safsatalardır*»⁽⁴⁾. diyordu. Komünistlerin savaşa karşı savaşımalarında bu ödevin kavranması ve çözümü en önde geliyordu. Bugün de bu ödev onların eylemlerinin merkezinde bulunuyor.

Barış için savaşımında yeni bir çağ başlatan *Oktobr Devrimi*, daha ilk gününde Barış Buyruktusu'yla ortaya çıkarak halkları ve hükümetleri emperyalist savaşlara son vermeye çağırıyordu. Sosyalizm, uluslararası alana artık reel bir güç olarak çıktı. Bu köklü tarihsel dönüşümün sonucu olarak ortaya çıkan olanaklardan en geniş ölçülerde yararlanabilmek için komünistler, savaş ve barış sorunlarına ilişkin yeni ideolojik ödevleri çözmek zorundaydılar. Yığınlar içinde ardıcıl, aktif bir çalışma yürütmek gerekiyordu.

Emperyalist çevrelere gelince, bunların savaşa ideolojik hazırlıkları herşeyden önce, bir barış etmeni olan sosyalizmi çökertmeye yönelikti. Ve yine safsatalar; bu kez anti-komünist, anti-sovyetik safsatalar piyasaya sürüldü.

O dönemdeki güçler dengesi, savaşı önleyecek durumda değildi. Üstelik, işçi sınıfı kendi birliğini sağlamış değildi. Oysa, o dönemde giderek artan savaş ve faşizm tehlikesine karşı savaşımın ödevleri, başta işçi sınıfının birliğini gerekli kılıyordu. Savaşa karşı, anti-faşist cephenin kurulmasını, herşeyden önce işçi hareketinin reformist kanadındaki anti-sovyetik önyargılar engelliyordu. Bununla birlikte, işçi hareketi devrimci kanadının sekter yanlışlıkları burada olumsuz bir rol oynuyordu. Geçmişin bu yanlışlıklarından çıkarılan dersleri, bir bütün olarak işçi hareketi elbette gözardı edemezdi.

Komünistler, daha 30'lu yıllarda işçi sınıfının birliğine, tüm anti-faşist güçlerin eylem birliğine yönelik yol ve yöntemleri belirlediler. Komünistler, en başta sosyal-demokrat partileri ve sendikaları savaşa ve faşizme karşı çıkmalarında öz çıkarları olduğuna ikna etmeye çalıştılar.

⁽³⁾ V. I. Lenin, *Tüm yapıtlar*, c. 45, s. 318.

⁽⁴⁾ Agy., s. 319.

Komünist partilerinin o dönemdeki yanlışlıklarından düşmanlarımız sık sık bahsedip dururlar. Komünistler de, şüphesiz, yanılabilirler. Ancak bizim vicdanımızda emperyalizme, faşizme ve savaşa karşı, barış ve sosyalizm için savaşımdan vazgeçmek diye bir «hata» asla yoktur. Komünistler, böylesi savaşılarda, özellikle zor ve ağır durumlarda dayanışmayı her zaman canlı tutarlar. Sınıfsal ilkeselliğe, ardıcılığa, nesnel ve öznel etmenleri gözönünde bulundurma temelini dayanan politika ile, bugün hâlâ Danimarka'da karşılaştığımız oportünist ilkesizlik arasındaki farkın nedeni işte buradan gelmektedir.

30'lu yıllarda faşizme ve savaşa karşı komünistlerce örgütlenen eylemler sonuçsuz kalmadı. Birçok ülkede halk cepheleeri oluşturma hareketindeki savaştan iyimserlik, uluslararası alanda da İspanya Cumhuriyeti'nin, iç ve dış gericiliğe karşı savaşımla yükselen enternasyonal dayanışma, bunun en somut örnekleridir. Sovyetler Birliği'ndeki sosyalizm kuruculuğu komünist hareket için büyük bir güç kaynağı oldu, sosyal ilerleme savaşçılarını esinlendirdi ve onların gücüne güç kattı.

Sosyalizm düşmanları, savaştan hemen sonra, sosyalist Sovyetler Birliği'nin büyük utkuya olan katkısını tartışmaya kalkıştılar. Ne ki, bu utku uğrunda diğer ülkelerde canı pahasına savaşmış olanlar, SSCB'nin katkısının sadece onun askersel gücüyle sınırlı olmadığını, en başta Sovyet halkının tarihte eşi görülmemiş bir birlik ve kararlılık içinde saldırgana karşı koymakla en büyük katkıda bulunduğunun bilincindedirler. İşçi hareketinin pekçok lideri, böylesi bir birliğin kaynağını, halk yığınlarının *sosyalist* anayurdu savunmaya olan kararlılığında ve özverisinde gördüler. Örneğin, 1945 yazında Danimarka sosyal-demokrat liderleri, sosyalizmin yarattığı «bütün iyilikleri ve sağlamlığı» zamanında göremediklerini kamuoyu önünde resmen itiraf ettiler. (Hemen belirtelim ki, sözkonusu itiraflar, Sovyet toplumunun en zor durumda olduğu günlerde yapılmıştı).

Böylece, gerçeğin kendisi, derin kökler salmış olan anti-komünist, anti-sovyetik önyargıları çürütüyordu. Faşizm üzerindeki utkunun yarattığı koşullardan yararlanılarak yeni toplum düzenini kurma eğilimleri olgunlaşıyordu. Birçok ülkede demokratik halk devrimleri utkuyla sonuçlanıyordu.

Savaş sonrası yıllarda Batı Avrupa'da daha derin dönüşümlerin gerçekleşmemiş olması, sosyalizmin özendirici gücünün azalabileceğinden değil, tersine bu dönüşümlerin emperyalizm tarafından engellenmiş olmasından ileri geliyordu. Emperyalizmin, bilinçli olarak, geniş bir azıllı anti-komünist kampanya başlattığını anımsayalım. 40'lı yılların sonlarında bu kampanyayı «soğuk savaş»a dönüştüren emperyalist güçler, anti-sovyetik psikozu yeni boyutlarda körüklemeye yeltendiler ve bu koşullarda tarihin tekerleğini geri döndürmeyi denediler. Ancak burada da başarısızlığa uğradılar, çünkü Oktobr Devrimi'nin etkisiyle başlayan ve

faşizm üzerinde elde edilen büyük utkuyla daha da hızlanan süreçler, dünyayı, her iki savaş öncesinden çok farklı bir duruma getirdi.

Hitlercilerin dünya üzerinde egemenlik kurma plânları nasıl bozguna uğratıldıysa, ABD'nin atom bombası tekeline dayandırılan Amerikan emperyalizminin benzer planları da suya düşürüldü. Sosyalizm, sürekli artan gücüyle dünyada yeni bir durumun oluşmasına katkıda bulundu ve birçok ülke halkları bu durumdan yararlanarak ve uzun yıllar çetin sınıf savaşları vererek kapitalist olmayan yeni bir gelişme yolunu seçebildiler. Yeryüzünde toplumsal, sınıfsal güç dengesinin sosyalizmden, demokrasiden ve ulusal kurtuluş savaşlarından yana değişmesiyle saldırı ve savaş yanlısı güçlere karşı daha başarılı bir karşı koymanın koşulları oluşturuldu.

Yeni çözümlerlerin ve büyük deneyimlerin gerekli olduğu yeni durumlarda, savaş öncesi yılların savaş düşmanı eylemlerinden çıkan dersleri ve deneyimleri, elbette gözardı edemeyiz. Yukarıda belirttiğimiz gibi, Lenin'in «... günümüzde savaşı haklı göstermeye yeltenenlerin tüm saf-satalarının anlamını iyi anlamak gerek» diyerek açıkça ortaya koyduğu ödev daha da yakıcı bir önem kazanmıştır. Barış için savaşımında anti-komünist, anti-sovyetik saf-sataları açığa vurmak da büyük rol oynuyor. Ne ki, bugün de emperyalist çevreler savaş hazırlıklarını haklı göstermek için bu tür saf-satalara başvuruyorlar.

Günümüzün bu tür saf-satalarına komünistlerin kararlı karşı koymasını, ideolojik düşmanlarımız, komünist partilerinin güya «ulusal olmadıkları»nın, sözde «başka birinin» çıkarlarını ulusal çıkarların üstünde tuttuklarının kanıtı olarak göstermeye çabalyorlar. Anti-komünist önyarıları, Thomas Mann'ın deyiimiyle, «çağımızın bu en büyük aptallığı»nı ortadan kaldırmak, halk yığınları içinde varolan büyük barış potansiyelini salma ve aktifleştirmede önemli bir etmendir.

Sosyal-ekonomik sistemleri farklı olan devletlerin barış içinde yanyana yaşamalarına yönelik sosyalist ülkelerin birleştirici güçteki önerileri, emperyalist çevrelerin yeni bir dünya savaşı tutuşturma planlarını suya düşürmede ve uluslararası gerginlikten yumuşama dönemine geçilmesinde önemli bir rol oynadı. Yumuşama ve barışa yönelimden önce, en geniş toplumsal ve politik çevreleri barış içinde yanyana yaşama ilkeleri doğrultusuna çekmeyi ve onları bu davaya kazanmayı kolaylaştıran çetin ve sabırlı bir ideolojik çalışma yürütüldü. Komünistlerin bu davaya, değeri ölçülemeyecek derecede katkıları oldu.

Şunu da unutmamak gerek ki, işçi hareketi içindeki oportünist akım sadece «soğuk savaş»a karşı çıkmamakla kalmayıp, barışı savunan güçlerin karşısında olanların cephesinde yer almışlardır. Tam da o sıralarda, NATO tarihine adı en kudurgun savaş yanlısı olarak geçen sosyalist Spaak'ın çıkışlarından sonra «soğuk savaş»ın propagandacıları barış

içinde yanyana yaşamayı «komünistlerin en kötü niyetli uydurması» olarak adlandırmışlardı.

Savaş sonrası uluslararası politik durum, savaş öncesi olayların gelişimi nedeniyle oluşan durumdan köklü bir biçimde farklılık gösteriyor. Barış güçleri, «soğuk savaş» ruhunu kırmayı başarabildiler. Sosyal-demokrat çevrelerin, toplumsal sistemleri farklı olan devletlerin barış içinde yanyana yaşama idesine karşı tutumları değişti.

Dahası var. Bu ide dünya kamuoyunun bilincine öylesine yerleşti ki, emperyalist devletlerin etkili çevreleri giderek uluslararası gerginliklerden yumuşama sürecine geçmek zorunda kaldılar. Gerçi emperyalizmin en gerici çevreleri dünyamızda barışı baltalama girişimlerini sürdürmekten geri durmadılar, ama bu bellibaşlı bir kayma oldu.

«Soğuk savaş» üzerinde, 1950'lerle 1970'li yıllar arasında tüm uygarlığın geleceği açısından çözümleyici önemdeki utkunun kazanılmasına komünistlerin yaptığı katkı, bazılarının bunu unutmuş görünmesine karşın, yadsınamaz bir olgudur. Burada, SBKP'nin günümüz koşullarına uygun olarak Leninci barış içinde yanyana yaşama idesine yaptığı paha biçilmez katkılarını sadece anımsamak bile yeterlidir.

Komünistlerin emperyalizme ve savaşa karşı, barış içinde yanyana yaşamak için savaşımlar stratejisi herhangi bir «uluslararası komünist merkez»ce belirlenmiş değildir. Kaldı ki, savaş sonrası yıllarda da, günümüzde de böyle bir merkez yoktur. Bu politikayı her ülkenin komünistleri kendi başarılarına formüle etmişlerdir. Komünist partilerinin 50'li ve 60'lı yıllardaki danışma toplantılarında, yapıcı bir işbirliği havası içinde, barış için, emperyalizme karşı, ayrıca hareketimize yönelik her türlü çarpıtmalara karşı savaşımlar stratejisi savunulmuştur. Komünistlerce ortaklaşa kabul edilen barışı savunma belgeleri, onların tarihsel sorumluluk duygularını kanıtlayan en çarpıcı belgelerdir.

Kardeş partilerin öngördükleri gibi, uluslararası alandaki devletlerarası çatışmaların yumuşatılması, detant (yumuşama) sürecinin devamı tüm ülkeler halklarının yararına oldu. Bu süreç, Vietnam halkının, enternasyonal dayanışmaya, en başta sosyalist ülkeler topluluğunun kardeşçe yardımlarına dayanarak, ABD'yi Vietnam topraklarında sürdürdüğü barbarlık savaşına son vermeye zorlamasından sonra daha da kökleşti.

Detant (yumuşama), Avrupa anakarasında savaş sonrası sınırların evrensel ölçüde tanınması koşullarını yarattı. Bu da, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'nın başarısına yol açtı. 1975'te imzalanan Helsinki Sonuç Belgesi, Avrupa'da barış içinde yanyana yaşama sisteminin kurulması için sağlam bir temel oluşturdu.

1970'li yıllarda, uluslararası süreçlerdeki dönüşümün, Sovyetler Birliği, öteki sosyalist devletler ve uluslararası komünist hareketin uğrunda ka-

rarlılıkla savaştığı idelerin etkisi sonucunda meydana geldiği olgusunu hiç kimse yadsıyamaz. Bu kazanım, reel sosyalizmin çekici gücünün, tüm uluslararası politikayı her geçen gün daha çok etkilediğini kanıtıyor.

Detant süreci, elbette düz bir yol değildir. Bu yol boyunca hep ciddi engeller çıkıp duruyor. Ancak bunun suçlusu sosyalizm ya da uluslararası komünist hareket midir? Elbette değildir. 1970'li yıllarda SBKP'nin Kongreleri, tüm halkların ve devletlerin yaşamsal çıkarlarına tümüyle uygun düşen Barış Programları saptayıp onaylamıştır. Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin 1976 Berlin Konferansı'nda, Helsinki anlaşması temelinde detant sürecinin bundan böyle gelişmesini sağlamak için politik savaşı daha da aktifleştirme sorunları görüşülmüştür. Detant'ın 1980'li yıllarda savunulması yönündeki Sovyet devletinin doğrultusunu SBKP'nin 26. Kongresi belirlemiştir.

Detant'ın temelleri tümüyle başka bir yönden dinamitlenmeye çalışılıyor. Geçen on yılın sonlarına doğru dünya kapitalist sistemini saran süregelen bunalım derinleşince, emperyalist devletlerin egemen çevrelerinde, bu onmaz hastalığın burjuva düzeninin özünde olduğu gerçeğinin yığınlarca kavranılmasını engelleme eğilimi daha da ağır basmaya başladı. Tekelci çevrelerin kısa görüşlü ve gerçekçi düşünemeyen çevreleri, kapitalizmin zorluklarını detantın üzerine yıkmaya yelteniyorlar. Bunların ilkel mantığına göre, madem ki barış açıkça sosyalizmin yararına, öyleyse kapitalizmi ayakta tutabilmek için detantın temellerini dinamitlemek gerekir. Oysa barış herkes için yaşamsal önemdedir. Atom çağında insanlığın varolmasını sürdürmenin başkaca seçeneği yoktur. Ne ki, detant düşmanı «kavram», ABD emperyalizminin savaş tehlikesini ciddi ölçülerde artırıcı politikasındaki dönüşümü haklı göstermek için kullanılıyor.

Olayların böylesi bir gelişimi, barışın ardıcıl, daha aktif, hiçbir ikircime meydan vermeden savunulması, uyanıklığın hiçbir zaman elden bırakılmaması gereğini bir kez daha anımsatıyor. Emperyalizmin detanta ve sosyal ilerlemeye azgınca karşı saldırıya geçişinin işçi hareketi için de zorluklar yarattığını görmezlikten gelemeyiz. Burjuva ideologlarının ve propaganda araçlarının, sosyalizmin ve ulusal kurtuluş hareketinin önüne çıkan her engeli kendi çıkarları doğrultusunda kullanma yeltenişleri uluslararası durumu daha da gerginleştiriyor.

Deneyim şunu gösteriyor: Karşı-devrim için önemli olan, bunu sadece düşmanlarımızın amaçlamış olmaları değil, aynı zamanda bizim de yanlışlıklar yapmamızdır. Ancak işçi sınıfı partisine yanlışlarından ötürü yüklenen sorumluluk ne ölçüde olursa olsun, bu, karşı devrime gönüllü olarak meydanı boş bırakmayı ya da dünya devrimci güçlerini enternasyonal dayanışmadan alıkoyma yeltenişini asla haklı gösteremez.

Amerikan emperyalizminin dünya sosyalizmiyle çatışma ve silahlanmayı körükleme politikası ideolojik savaşın daha da keskinleşmesine ne-

den oluyor. Gerici güçler, ellerindeki tüm olanak ve araçlarla, insanların zihinlerine, onları barış savaşımından vazgeçirebilmek için görüşler açılmaya çalışıyorlar. Bu araçlardan biri, işçi hareketi içinde anti-komünist, anti-sovyet önyargıları yeniden canlandırabilmek için bu hareketi sürekli etkileme yeltenişleridir.

Emperyalizm, günümüz koşullarında işçi sınıfına ve öteki ilerici çevrelere silahlanmayı ve yaşamın tüm alanlarında militarizasyonu dayatmada büyük engellerle karşılaşılıyor. Bunun için burjuva propagandası insanların kafasında ve kamuoyunda, hiç olmazsa kapitalist sistemin de, onun karşıtı olan reel sosyalizmden «daha kötü» olmadığı izlenimini yaratmaya çalışıyor. Emperyalizmin saldırganlık politikasına karşı giderek artan tepkileri biraz olsun kırabilmek için, burjuva propagandası her gün sürekli olarak o eskimiş «Doğudan gelecek tehdit» yalanını piyasaya sürüyor ve gûya «Batı»nın bu tehlike karşısında kendi silahlı gücünü daha da arttırmak zorunda olduğu uydurmasını yayıyor.

Bir yandan bunalımın giderek daha da yoğunlaştığı, öte yandan da artan tehlikeler karşısında insanların korkuya kapıldığı koşullarda burjuva propagandasının bu yöntemleri belli bir etki olanağı bulabilir. Bu tür propaganda, korkunun etkisiyle insanların, varolan gerçek problemlerden kaçınmak, bunlara karşı kesin tutum almaktan çekinmek gibi bir eğilimi üzerine oynuyor. Biz şimdi Danimarka'da bu tür olaylarla karşılaşyoruz.

Kara ünlü «süper devletler» teorisi bunun somut örneğidir. Buna göre, günümüzdeki çelişkiler emek ile sermaye arasındaki savaşımın, savaş ile barış güçlerinin karşı karşıya gelmesinden değil de, gûya giderek artan gerginlikten eşit sorumluluk taşıyan Birleşik Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki çatışmadan kaynaklanıyor. Bu ve benzer savlar, en gerici emperyalist çevrelerin çıkarlarını temsil eden Reagan'ın askersel planlarıyla halk yığınlarının özlemine yansıtan SBKP'nin Barış Programı'nı aynı kefeye koyma yeltenişleri doğrultusunda kullanılıyor. Bunların amacı, barış güçlerini bölmek, savaş politikasına karşı direnci zayıflatmaktır. Ayrıca, savaş yanlısı çevreler bu yolla, sosyalist devletlerin barış önerilerinin desteklenmesinden vazgeçilmesini haklı göstermeye çalışıyorlar.

Emperyalizm ile sosyalizm arasındaki temel ekonomik ve sosyal politik, sınıfsal farklılıkları, ayrıca bu iki toplumsal sistemin savaş ve barış sorunlarına farklı yaklaşımlarını tümüyle reddetme anlamına gelen bu «süper devletler» teorisi beraberinde bir dizi ideolojik sorunlar getiriyor. Bu tür yeltenişler, en başta kapitalist ülkeler işçi hareketini dünya sosyalizminin karşısına çıkarmayı amaçlıyor. Ve bütün bunlar, emekçi çıkarlarının gerçek savunucularının en önemli ödevlerinden birini, işçi sınıfının, barış yanlısı tüm güçlerin birliğini pekiştirme görevini büyük bir özveriyle yerine getirmeye çalıştıkları bir dönemde yapıyor.

Sınıflarüstü yaklaşım yanlıları, tüm olgulara karşın, barışın sağlanması ve savunulmasında reel sosyalizmin önemini küçük gösterebilmek için ellerinden geleni ardlarına koymuyorlar ve şu tarihsel gerçeği unutmuş görünüyorlar: Nükleer bir felâketi önlemek, sadece ve sadece sosyalist ülkeler topluluğuyla birlikte, ortak ve kararlı çabalarla olanaklıdır.

Reel sosyalizmin, Sovyetler Birliği'nin barışın sağlanması ve savunulmasındaki büyük rolü, günümüzde dünya gelişmesinin nesnel etmenini oluşturuyor, uluslararası alanda sınıfsal, devletsel ve toplumsal güçler dengesini belirliyor. Sovyetler Birliği'nin, nükleer silâhı ilk kullanmama yükümlülüğünü tek yanlı olarak üstlenmesi, sosyalizmin barışçıl özgörevinin yeni bir kanıtını oluşturuyor. Nükleer felâketin ortadan kaldırılmasına yönelik tarihsel önemdeki bu karar, uluslararası ilişkilerin iyileştirilmesi, silahsızlanma ve insanlığın nükleer yıkım tehdidinden kurtarılması için harekete geçen geniş yığınları cesaretlendiriyor. *

Tüm barışsever güçlerin işbirliği için yürütülen idesel savaşım, işçi hareketi içinde sosyalizme geçiş yollarına ilişkin tartışmayı dışalamıyor. Ne ki, işçi hareketi içinde sosyal devrimin ana sorunlarına ilişkin olarak ortaya çıkabilecek farklı görüş ve konular, barışı savunmada, gerek işçi sınıfı partileri arasında, gerekse komünistler, sosyalistler ve sosyal-demokratlar arasında ortak eylemler için aşılmaz engeller oluşturmuyor.

Savaş tehlikesi ortadan kalkmadığı sürece, komünistler, sınıf savaşımı konusundaki kendi ilkesel konumlarını yığınlara benimsetme yönündeki ideolojik çalışmalarını daraltamazlar, kendi dünya görüşleri için ve devrimci dönüşümler politikası uğrunda ideolojik savaşımı erteleyemezler. Sosyalizmin kazanımlarına olduğu gibi, komünist görüşlere ve politikalara yönelik her karalama, barış güçlerinin potansiyelini azaltıyor.

Bundan ötürüdür ki, reel sosyalizmin sözümona «gerçek» sosyalizme giden yolu belirleyemediği, bu nedenle de «yeniden başlamak» gerektiği yolundaki savları savsaklayıp geçiştirmemek gerekir. Benzer «öğütler», bilindiği gibi yeni yapılmıyor, ancak öznel niyetleri ne olursa olsun, bunlar yine de sınıf savaşımında emekçiler açısından yön şaşırtıcı sonuçlar verebiliyorlar. Günümüzün ideolojik-politik platformu açısından sorun bununla da sınırlı kalmıyor. Çünkü, bu tür «öğütler» ardında gerçekçi olmayan şu tasarımlar gizlenmek isteniyor: Reel sosyalizmin, emperyalizmin savaş politikasına karşı savaşımının çözümleyici rolünü gözönüne almadan, dahası buna meydan okuyarak da, barışı koruma yollarını sağlamak olanaklıdır.

Her partinin, sosyalizme geçiş yolunu, barış savaşımına katılım biçimleri ve yöntemlerini, kendi ülkesindeki somut durumdan, onun uluslararası konumundan çıkarak belirleyeceği ilkesi komünist hareket içinde onaylanmış bulunuyor. Elbette burada, kapitalizmden sosyalizme geçiş sürecinin evrensel yasallığını ortaya çıkaran Marksizm-Leninizm teori-

sini gözönünde tutmak gerekiyor. Soruna böylesi bir yaklaşım barış, demokrasi, ulusal bağımsızlık ve sosyalizm için savaşım da komünist güçler arasında enternasyonal dayanışmanın zorunluluğunun benimsenmesini öngörüyor.

Yukarıda belirtilen görüşten, sosyalizm için ve sosyalizme geçiş dönemiyle ilgili her hangi bir «genel model»in varolduğu anlamının çıkarılmayacağı açıktır. Komünist partilerin belgelerinde de bu vurgulanıyor. Örneğin, Danimarka Komünist Partisi'nin 1976'da kabul edilen programında, «Biz, sosyalizmin şu ya da bu «modeli» diye bir şey kabul etmiyoruz. Ama sosyalizmin kuruluşuna ilişkin Marksist-Leninist teorinin belirlediği ve formüle ettiği genel yasallıklar vardır ve geçerlidir.»⁽⁵⁾

Uluslararası gergin durumun şimdiki döneminde emperyalizmin ideolojik baskısının hangi amaçlara yöneldiğinin kesin olarak aydınlatılması önemlidir. Ancak o zaman barış ve sosyal ilerleme için savaşım aktif, gerçekçi ve ardıcıl bir nitelik kazanır. Bu da, aydınlatma çalışmalarının yöntem ve biçimlerinin sürekli yenilenmesi ve geliştirilmesini, bu çalışmaların savaş karşıtı öteki toplumsal ve politik hareketler içinde, yığınlar arasında yaygınlaştırılmasını gerektirmektedir.

Emperyalizmin savaş hazırlıklarını haklı gösteren safsataların açığa vurulması, ayrıca militarist baskılar karşısında ideolojik ödünlere gitme tutumuna kararlılıkla karşı konulması, barışsever kamuoyunun geniş kapsamlı eylemlerinin gelişmesine engel olamaz. Tam tersine, bu hareketlere yeni katılan yığınlar ve katmanlar kimlerin dost, kimlerin de düşman olduğunu açıklıkla kavramak eğilimi gösteriyorlar. İşte bu eğilimin daha da güçlenmesine yardımcı olmak, sosyalizmin ve onun kaynaklarının esinlendirici güncünün bilincinde olan komünistler için çok sorumlu bir öz-görevdir.

Yazımızın başında da belirttiğimiz gibi, dünyanın günümüzdeki durumu çok karmaşıktır ve birçokları bunu hâlâ anlayamamaktadır. Günümüzdeki gelişmelerin ana doğrultularını çözümlmek, bu bakımdan daha yakıcı önem kazanmaktadır. Bundan ötürüdür ki, Danimarka komünistleri, bu yazıda sergilenenleri çok önemli saymaktadırlar.

(5) «Komünisternes program». Kobenhavn, 1976, s. 63.

Georgi Dimitrof ve günümüz dünyası

Bulgaristan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nce Sofya'da «Dimitrof'un Yaşamı, Çalışmaları ve Günümüz Dünyası» konulu uluslararası bir teorik konferans düzenlendi. Uluslararası komünist ve işçi sınıfı hareketinin seçkin kişisi, Bulgar halkının yüce evladı Georgi Dimitrof'un 100. doğum yıldönümü kutlamalarında bellibaşlı olaylardan biri olan bu konferansa, komünist ve işçi partilerinden, devrimci-demokrat, sosyalist, sosyal demokrat partilerden, ulusal kurtuluş hareketlerinden ve uluslararası örgütlerden 140 delegasyon katıldı.

Konferans, BKP Merkez Komitesi Genel Sekreteri ve Bulgaristan Devlet Konseyi Başkanı Todor Jivkov tarafından açıldı. SBKP Politik Büro aday üyesi ve MK Sekreteri Boris Ponomaryov tarafından «Georgi Dimitrof ve Günümüz Dünyası» başlıklı rapor sunuldu. Tümü birlikte 150'nin üzerinde konuşma yapıldı.

Konuşmacılar, Georgi Dimitrof'un tüm yaşamını işçi sınıfı ve komünizm dâvasına adanmış Leninci tipte bir devrimci olduğunu belirttiler. Konferansta Dimitrof'un ideolojik kalıtının önemi kapsamlı bir biçimde gösterildi. Konuşmacılar bu sorunu sadece tarihsel yönüyle değil, ama aynı zamanda günümüzdeki görevlerin bağlamı içinde ele aldılar.

Dimitrof, yeni bir dünya savaşı tehlikesinin işaretini veren uyarı çanını ilk çalanlardan biriydi. O, zamanın yeni ve güçlü barış etmeni Sovyet sosyalist devleti ile çabalarını birleştirme gereğini kavradıklarında, barış güçlerinin artan bir potansiyele sahip olacaklarını ilk gösterenlerden de biri oldu. Savaş tehdidinin artmış olduğu, sosyalist ülkelerin ve tüm öteki barış güçlerinin ortak çabalarının nükleer bir yıkımı önlemede kilit kollarından biri durumuna geldiği günümüz ortamında, bu örnek ve deneyimin ölçsüz önemi vardır. Barışı koruma sorunu, konferansın ana konusu idi.

Konuşmacılar, Dimitrof'un geniş anti-faşist cephe düşüncesinin, Lenin'in işçi sınıfı hareketi ile genel demokratik hareketler arasındaki birlik görüşünü 1930'larda varolan ortamda somutlaştıran bu düşüncenin önemini vurguladılar. Dimitrof, gerçek bir halk demokratik devleti ve anti-faşist demokratik hükümet kavramlarını öne sürdü. Bu kavramların canlılığı, gerçek bir demokrasi ve sosyalizm için savaşımında, geçici devlet biçimleri sorununun komünist partilerince formüle edilmesiyle de doğrulanıyor. Dimitrof, geniş halk cepheleri politikasının geliştirilmesine de paha biçilmez katkılarda bulundu. Komünistler bugün en geniş sosyal-politik güçlerle karşılıklı ilişkileri geliştirmek için ellerinden gelen her şeyi yapıyorlar.

«Proletarya enternasyonalizmi her ülkenin yapısının bir parçası olmalı ve tam da ulusal topraklarda derin kökler salması sağlanmalıdır» diyen Dimitrof, işçileri, tüm öteki emekçileri enternasyonalizm ruhunda eğitmenin her komünist partisinin görevi olduğunu vurguladı. Konuşmacılar, bu sorunları enine boyuna incelediler ve komünistlerin enternasyonalist dayanışmasının tüm devrimci, ilerici ve demokratik güçlerle, emperyalizme karşı ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme için savaştan herkesle dayanışmayı içerdiğini vurguladılar.

Teori ve pratiği yaratıcı bir biçimde birleştirme gereği üzerine şimdiye dek çok şey söylendi. Bununla ilişkili olarak, Dimitrof'un devrimci sürecin önceden çizilmiş formülleri, modelleri izlemediği gerçeğinin, devrimci sürecin kitlelerin yaratıcı enerjisini yönlendirebilmek için doğru olarak anlaşılması gereken karmaşık ve çelişkili tarihsel bir gerçek olduğunun her zaman bilincinde olduğu belirtildi. Böyle bir anlayışın anahtarı, Marksizm-Leninizm'de veriliyor. Teorimizin temel birikimlerine, devrimci savaşımın sonul ve değişmez amaçlarına dikkat çeken Dimitrof, Marksizm-Leninizmi her zaman kalkış noktası olarak ele aldı. Konferansta, günümüzde de ne düşsel keyfi modellerin, ne de yarırcı hesapların, Marksist-Leninist bilimin gelişmesinin yerini alamayacağı belirtildi.

Todor Jivkov, kapanış konuşmasında yeniden en ivedi konuya, barış konusuna döndü. Todor Jivkov şu açıklamayı yaptı: «Partimiz, büyük barış savaşçısı Georgi Dimitrof'un 100. doğum yıldönümüne adanan bu teorik konferansa katılanların, 140 komünist, devrimci-demokrat ve ilerici parti, uluslararası demokratik örgüt temsilcisinin, yeryüzündeki tüm halklara, tüm barış güçlerine, Sovyetler Birliği'nin girişimini destekleme, tüm nükleer güçlerin bu örneği izlemelerini isteme ve nükleer silâhların ilk olarak kullanımını kınama çağrısı yapmalarında her bakımdan haklı olduklarına inanıyor.»

Konferans, önemli bir uluslararası sosyal-politik olay niteliğindedir.

Girgin Girginov
Bulgaristan Komünist Partisi
Merkez Komitesi üyesi

Komünist örgütün karakteri üzerine

Üncü olabilme sanatı

DEVRİMCİ PARTİNİN NİCEL VE NİTEL KARAKTERLERİ ARASINDAKİ ORANTIYLA İLGİLİ KİMİ SORUNLAR

Derginin, parti çalışmaları konusundaki deneyim değişik tokuşuyla ilgili Komisyonunun oturumunda, komünist örgütün karakteri üstüne dergi sayfalarında başlatılmış bulunan tartışmalar çerçevesinde (1), devrimci öncünün güçlenmesi ve onun yığınlar içindeki etkisinin artması konusundaki güncel sorunlar ele alındı. Burada, son derece değişik koşullarda eylem yürüten Vietnam, Güyana, Yunanistan, Hindistan, Kanada, Kosta Rika, ABD ve Güney Afrika komünist ve işçi partilerinden temsilciler söz aldılar.

NİCELİK Mİ, NİTELİK Mİ?

Partinin gücünü, politik ağırlığını, toplumdaki olayların yönü ve toplumun gelişme doğrultusu üzerinde etki yapabilme olanaklarını belirleyen nedir? Leninci yeni tip parti öğretisi, partinin teorik donanmışlığı, örgütlülüğü, yığınlarla bağları, ardıcıl enternasyonalizmi gibi çizgilerini ön plana çıkararak, bu sorulara yanıt getirmektedir. Ancak yaşam kendi sorularını partiler önüne son derece somut biçimde koyuyor. Örneğin, somut koşullarda, somut bir dönemde daha önemli olan nedir? Yığinsal parti yaratarak komünistlerin sıralarını genişletmek için savaşmak mı, yoksa dikkatleri onun nicel değil de, nitel karakteristiği üzerinde yoğunlaştırmak mı? Bu sorun, toplantıya katılanların dikkat merkezini oluşturdu. Onlar, kendi partilerinin deneyimine dayanarak, bu sorunun çözümüne ortak bir ilkesel yaklaşım saptamayı denediler.

Ho Şi Ban (Vietnam Komünist Partisi) şunları belirtti: Partimiz, kuruluşundan beri şaşmadan parti kuruculuğu konusunda Marksizm-Leninizmin temel hükümlerinden hareket etmiş ve bu hükümleri Vietnam'ın somut koşullarında yaratıcı bir şekilde uygulamıştır. VKP'nin deneyimi gösteriyor ki, partinin gücü önemli ölçüde üye sayısına bağlıdır, ama yine de bu gücü belirleyen, herşeyden önce partinin yığınları yönetebilme niteliği, yeteneği, üyelerinin savaşkanlığı ve politik olgunluğudur. 1945 Ağustos devrimi öncesinde partinin olup olacağı 5 bin üyesi vardı, ama

(1) Bak: «Barış ve Sosyalizm Sorunları», («Yeni Çağ», № 1, 2, 3, 6 ve 7, 1982.

komünistlerin yönettiği bu devrim başarıyla sonuçlandı. Bundan sonraki yeni koşullarda parti safları hızla büyümeye başladı. Birkaç yıl içinde üye sayısı, birkaç yüz bine yükseldi. Hemen hemen her yerde temel örgütler yaratıldı. Emektar kadroların oluşturduğu çekirdeğe dayanırken, işçiler, köylüler, öğrenciler ve küçük burjuvazi arasından, ülkenin kurtuluşu uğrunda harekete katılmış bulunan genç komünistleri yönetici görevler için aktif bir şekilde hazırlıyor ve cesaretle yönetici görevlere getiriyor-duk.

Kuşkusuz, ancak yeterince savaştan güçlere sahip bir örgütün yığınlarla sıkı bağlar kurabileceği, toplumsal yaşamın tüm alanlarında kendi yönetici rolünü gerçekleştirebileceği gerçeğini küçümsemek bir hata olacaktı. Bu anlamda nicelik nitelikle sıkı bir bağ içindedir. *Ama nicelik, ancak niteliğin gerekleriyle uyumlu olduğu zaman bir güç durumuna gelecektir.*

Ama biz, nitelik deyince neyi anlıyoruz?

Herşeyden önce, partinin *Marksizm-Leninizmi sarsılmaz bir şekilde benimsemiş olmasını* ve bu öğretiyi somut ulusal koşullarda yaratıcılıkla uygulayarak izlemesini anlıyoruz. VKP Marksçı-Leninici teorinin temel hükümlerini kendi politik, ideolojik ve örgütsel çalışmalarında uygulamayı başarmıştır. Örneğin, partimiz eski bir sömürge, yarı-feodal, az sayıda proletaryaya sahip geri kalmış bir tarım ülkesinde boy atmış olsa da, işçi sınıfının partisi olma karakterini her zaman korumuştur.

Vietnam Komünist Partisi şu iki amacı sıkıca birleştiriyor: Ulusal bağımsızlık ve sosyalizm. Bu sayede, o, işçi sınıfının, Vietnam halkının tüm potansiyelini harekete geçiriyor ve kullanıyor, ulusal güçlerin kudretini çağımızın başlıca devrimci akımlarının savaşıyla birleştiriyor. VKP, erke gelmeden önce olduğu gibi, bugün de, enternasyonalist yükümlülüklerini açıklıkla saptıyor ve böylece dünya devrimci hareketinin bir parçası olduğunu vurgulamış oluyor. Biz, büyük devlet şovenizminin, ulusal bencilliğin, anti-komünizmin ve anti-sovyetizmin her belirtisini reddediyoruz.

Sonra, partinin niteliği sorunu, *onun saflarının politik, ideolojik ve örgütsel birliği*, tüm üyelerinin irade, eylem ve amaç birliği sorunudur. Benim kesin kanım şu ki, iç çelişkilerle sarsılan, fraksiyonların ve kişisel tutkuların çatışmasıyla zayıflatılan bir öncü, er ya da geç, ezici bir yenilgiye uğramaktadır.

Nitelik sorunu, *yığınlarla kopmaz bağ* sorunudur da. Partinin rotası ve saptadığı ilkeler, halkın ve ülkede yaşayan tüm ulusal azınlıkların çıkarlarını ve özlelerini doğru bir şekilde yansıtmak zorundadır. Ancak böyle bir durumda halk partiye içtenlikle inanıyor ve onun bayrağı altında yürüyor.

Bizim parti kuruculuğuyla ilgili deneyimimiz gösteriyor ki, komünistlerin

saflarına sürekli olarak yalnız en bilinçli işçileri değil, aynı zamanda köylülere, aydınları, öteki emekçi katmanların ilerici temsilcilerini de katmak gerekmektedir. Bu yapılmadan, toplumdaki öz görevine (misyonuna) uygun güçlü bir yığın partisi yaratamazdık. Ama kanımızca bu, komünistlerden her zaman büyük titizlik bekleyen istemlerle eş gitmelidir. Bizde bir zamanlar, yeni üye kabul etme ve komünistleri eğitime konusunda yanlış bir rota izlendi. Partinin kapıları oldukça sıkı kapatılmıştı. Bunun yanı sıra, parti safları rasgele, partiye layık olmayan öğelerden yeterince temizlenmemekteydi. Yeni üyelerle amaca yönelik eğitim çalışmaları yürütülüyordu. Biz bu hatayı öbür uca gitmeden düzelttik. VKP bugün kendi saflarının bileşiminin nitel bakımdan iyileştirilmesi yönünde sürekli çalışma yürütüyor, hiç de haklı bir nedene dayanmadan nicelik peşinde koşulmasına karşı savaşıyor. Parti, saygınlığını yitirmiş olan ve politik bakımdan düşük düzeydeki kişilerden kararlılıkla arınıyor, Lenin'in «*partinin üye sayısında böylesi bir azalma, onun gücünde ve ağırlığında büyük bir artma demektir*»⁽²⁾ şeklindeki öğütüne uyuyor.

M. Delgado'nun (Kosta Rika Halk Öncü Partisi) belirttiği üzere, gelecekte olarak, devrimci bir parti, özellikle illegal koşullarda çalışıyorsa, görece küçük bir örgüt olarak beliriyor. Ama böylesi örgütlerden birçoğu, devrimci süreçte öncü güç olabilmişler, savaşkan olduklarını eylemde göstermişler ve işçi sınıfının, tüm emekçi halkın geniş katmanlarına büyük etki yapmaktadırlar. Şöyle ki, partinin politik ağırlığı, en başta onun yığınlar üzerindeki, toplumsal yaşamın değişik alanlarındaki etkisine, emekçilerin savaşımına öncülük edebilme, bu savaşımı yönetebilme yeteneğine bağlıdır.

Kimi kez, partinin şu ya da bu nedenle, yığın hareketine öncülük edemediği, bunun için yetişkin kadroların eksik olduğu, örgütsel yapının ânin ödevlerini kucaklamaktan uzak kaldığı, geniş halk katmanlarının reformist görüşlerin etkisi altında bulunduğu, vb. başka durumlar da vardır. Böylesi bir durum, örneğin, yığınların savaşkanlığının ve bilinçlenme düzeyinin hızla yükseldiği, partinin ise sosyal aktiflikteki patlamalara yeterince hazırlıklı bulunmadığı bunalım dönemlerinde ortaya çıkabilir. Öncünün gelişme düzeyi, onun üye sayısı ve yönetim organlarının bileşimi ile yığınların ve devrimci hareketin nesnel gereksinimleri arasında uyumsuzluk oluşuyor.

Birçok kez emekçiler, burjuvaziye şu ya da bu konumlarından gerilemeye bizzat kendileri zorluyor, kendi sosyal hak ve özgürlüklerini genişletiyor, parti ise bundan kendi yandaşlarının sayısını artırmak için yararlanamıyor. Neden böyle oluyor? Sorun şu ki, küçük örgüt, aynı zamanda savaşımın değişik yönlerine önemli bir etki yapmak için yeterli ölçüde güçlere çoğu kez sahip bulunmuyor. Kimi kez, parti, grevlere mi, yoksa,

(2) V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 39, S. 27.

sözgelimi, kadro yetiştirmeye mi daha büyük önem vermek gerektiği sorunuyla karşı karşıya kalıyor.

M. Delgado'nun belirttiği üzere, bu nedenle Kosta Rika komünistleri için, partilerini yığın partisi durumuna getirme ödevi, hem nicel ve hem de nitel büyümeyle, komünistlerin bilincinin yükselmesiyle bağlıdır. Bu, ülkeyi saran sosyal-ekonomik ve politik bunalım koşullarında gelişen geniş yığın hareketine partinin öncülük edebilmesi için gereklidir. Söz konusu olan, yığınlarla, sendikalarla, toplumsal örgütlerle, köylü örgütleriyle, öğrenci ve emekçi gençlerle sıkı bir birlik içinde hareket eden, nicel bakımdan büyük bir partinin yaratılmasıdır.

Bu sorunu çözmek çok zordur. Düşmanımızın elinde, halkın üzerinde ideolojik etki yapmak için çok büyük olanaklar vardır. Biz ise yığınsal enformasyon araçlarını kullanma olanaklarından yoksunuz. Başka bir sorunu ele alalım: Kosta Rika'da 1960'lı yıllardan bu yana, toplumun eskimiş sınıfsal yapısını yıkan ağırlıkla köylü kökenli olmak üzere, işçi sınıfının yeni müfrezelerinin belirmesine yolaçan hızlı tempolarla bir kapitalist gelişme süreci devam ediyor. Bu patlama sırasında ortaya çıkan endüstri işletmeleri niteliksiz, genç işçilerin sınıfsal bilincinin gelişmemiş olmasından yararlanarak, kapitalist sömürünün ve emekçiler üzerinde ezginin daha ince yöntemlerini uygulamaya koyuldular.

Halk Öncü Partisi, uzun bir zaman işçi sınıfından yeni katmanları kendinden yana kazanma sorununu çözemedi. Bunun sonucunda parti, tarım proletaryası (Kosta Rika işçi sınıfının en büyük müfrezesi), köylülük ve orta kent katmanları arasındaki etkisini arttırmış olsa da, işçi sınıfının yeni katmanları gibi, sayıca büyük bir emekçi kesiminden kopmuş duruma düştü. Böylesine önemli olan bu sorunun çözümü Kosta Rika komünistlerinin dikkat merkezinde yer alıyor ve son kongrelerde analiz konusu olmuş bulunuyor.

Proletaryanın öncüsünün gelişmesiyle ilgili sorunları ele alırken, seçim sonuçlarının her zaman partinin yığınlar üzerindeki reel etkisine ve onun toplumsal yaşamdaki sosyal rolüne bir gösterge olmadığını akılda tutmak gerek. Komünistler, halkın şunun bilincine varması için elden geleni yapma ödevini ortaya koyuyorlar: Halk Öncü Partisi, yetenekli bir politik güçtür. Parti, kendi programını gerçekleştirirken, toplumda bizim etkimizin artmasını engelleyen atalet ve önyargıların üstesinden gelmeye yardımcı olacak esnek taktikleri kullanmak zorundadır. Açıktır ki, böylesi bir ödevin çözümünü, ancak büyük sayıda direşken yandaşları olan sınıksız örgütlenmiş bir örgüt sağlayabilir.

Bu nedenle biz, saflarımızı genişletmeye çalışıyoruz. 1980 yılındaki 13. Kongrede partiye aday üyelik statüsünü uygulamayı kararlaştırdık. Bu, örgütümüze yetişkinlik düzeyi düşük olan binlerce emekçiyi çekme ola-

nağı sağlayacaktır. Parti bu insanların politik ve ideolojik eğitimlerini artırmak için çalışıyor.

Kuşkusuz, Halk Öncü Partisi, eğer sınıf düşmanının istediği gibi birçok temel konumundan vazgeçmiş olsaydı, şimdikinden çok daha büyük olabilirdi. Kimilerini, örneğin Sovyetler Birliği ile aramıza kesin mesafe koymakla, kendimizden yana çekebilirdik. Ancak deneyim bize şunu öğretiyor ki, taktikteki esneklik, ilkesel ödünlere, yadsınması durumunda politik eylem ve çalışmaların devrimci niteliğini yitirmesine neden olan temel hükümlerden vazgeçilmesine yol açmamalıdır. Kosta Rika komünistleri şuna inanıyorlar: Yığın partisi olmanın yolu, parti safalarının niceliği yararına, niteliğinden ödün vermekten geçmez. *Bize sırf büyük değil, devrimci, etkinlikle savaşan bir parti gerekmektedir.* Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerine bağlılık, partinin güçlenmesinin, etkisinin artmasının ve devrimci savaşımın etkinliğinin yükselmesinin koşuludur.

NESNEL VE ÖZNEL ETMENLERİN DİYALEKTİĞİ

Clement Rohee'ye (Güyanalı Halk Partisi) göre, Güyanalı komünistlerinin kanısınca, partinin nicel bileşimi, onun etkisinin boyutlarını, geniş halk yığınlarını savaşıma çekme yeteneğini belirleyen ne tek etmendirdir ve ne de en önemli etmen. C. Rohee sözlerini şöyle sürdürdü: Üye sayısı bakımından küçük komünist örgütlerin de kimi durumlarda, kendi ülkelerindeki olayların gidişi üzerinde önemli etkide bulduklarını, yoldaşlar zaten belirtmişti. Öte yandan, büyük, ama, şekilsiz, örgütsel bakımdan gevşek bir parti, yeteneksiz, eylem yürütemez olabilir. Sayıca küçük partilerin ağırlıklı rol oynamasını sağlayan nedir? Bu, elbette, biriken deneyimdir, her gün yürütülen savaşımarda emekçilerin yaşamsal çıkarlarını aktif savunmaktır, genel politik çizginin doğruluğudur ve benzeri birçok şeydir. Eğer parti böyle çalışıyorsa, biz inanıyoruz ki, er yada geç nitelik, niceliği de «getirecektir».

Ama bu konuda herşey bize, bizim çabalarımıza mı bağlıdır?

Halk Partisi, bugün, yığınsal, ama örgütsel bakımdan gevşek bir partiden, yeni tipten Leninci bir partiye dönüşme süreci içindedir. Komünistlerin sayısı artıyor, ama biz *nesnel etmenlerin etkisinden kaynaklanan* çok değişik güçlüklerle karşılaşılıyor. Örneğin kapitalist ilişkilerin gelişme düzeyi, halk arasında geniş ölçüde yaygın olan gelenek ve töreler, toplumda ağırlıkta bulunan dinsel inançlar, bunlar arasında yer almaktadır. Devrimci sürecin aşamasını, yığınların bilinç düzeyini, sosyal-ekonomik ve politik ortamı da hesaba katmak gerek. Güyanalı'da, sömürgeciliğin kalıtı olan etnik çelişkiler gibi bir özellik de etkisini gösteriyor. İnanınız ki, böylesi sorunlar, yığınlar arasındaki günlük çalışmalarımız önünde ciddi engeller yaratabiliyor.

Ancak, tüm bu etmenleri göz önüne alsak ve herhangi bir gerçekçi program hazırlasak bile, bu bütün sorunların çözülebileceği, partinin sayısal bileşimi ve etkisinin ise kendiliğinden artabileceği anlamına gelmezdi. Burada önemli olan, sabır göstermek ve yığınlar arasında ardıcıl ideolojik çalışma yürütmektir. Kuşkusuz bu, kolay bir görev değildir. Partimizin tüm örgütlülüğüne ve üyelerin bütün bilinçliliğine karşın biz, yetişkin kadroların eksikliğini, İHP'nin mütevazı ulaşım ve mali olanaklarını göz önüne almak zorundayız.

Ama biz, bu zorluklardan söz ederken, *özel etmenin önemini küçümsemiş olmuyoruz*. Partinin 1957-1964 yılları arasında erkte bulunduğu dönem içinde yaptığı kimi yanlışların savaşımız üzerindeki olumsuz etkisini bugün bile hissediyoruz. İHP'nin bugünkü örgütsel çalışmalarında da zayıf noktalar vardır. Herşeyden önce, kara derili işçilerin partiye çekilmesi için çok daha fazla çalışmak gereklidir. Yeni parti üyelerine yöneltilen son derece çetin istemler, bunların üzerine değişik türden ölçsüz görevler yüklenmesi, gerçek komünistler olarak yetişebilecek insanların sıralarımızda yer etmelerini zaman zaman engelliyor. Bunun yanı sıra İlerici Halk Partisi Merkez Komitesi'nin son oturumlarından birinde birçok insanın, temel örgütlerin günlük çalışmalarına düzenli katılmaları sağlanmadığı için, partiden ayrıldıkları da belirtildi. Merkez Komitesi, partiye üye olarak alınan her komüniste karşı daha esnek davranılması, parti üyeliğine aday olanlar arasında daha özenli bir değerlendirme yapılması çağrısında bulundu.

Sarada Mitra (Hindistan Komünist Partisi) şunlar üzerinde durdu: Hindistan komünistlerinin kanısına göre, partinin yetkinliğinin en önemli ölçütü, onun ülkenin iç politik gelişme süreçleri üzerindeki etki düzeyidir. Kuşkusuz, bu etki birçok etmene bu arada partinin üye sayısına, onun hükümette temsil edilip edilmediğine, parlamentodaki grubunun büyüklüğüne, vb. bağlıdır. Ama üye sayısı ile etki arasındaki bağlantı, her zaman doğrudan bir bağlantı değildir. HKP'nin tarihine bir gözatacak olursak, görülecektir ki, kapitalizmin henüz derin kökler salmış olmadığı, yer etmediği bir ülkede, oldukça küçük bir parti, aktif, atılgan bir politika uygulayarak, olayların gidişini pekâla gözle görülür ölçüde etkileyebilir. Birçok şey de, bu politikaya, yani özel etmene bağlıdır.

Biz Hindistan Komünist Partisi'nin, öteki örgütlerden özellikle ulusal burjuvazinin partilerinden farklı belirgin bir politik çehre çizerek işe başladık. Ne ki, bu çehrenin yaşamda gerçekleşmesi için gerekli nesnel koşullar, o zamanlar, olgunlaşmış olmaktan henüz çok uzaktı. Ancak komünistler ta baştan, küçük de olsa, ulusal bağımsızlık uğrunda özverili bir savaşıma hazır, amaca ulaşmada kararlı bir örgütün var olduğunu halka göstermeyi başardılar. Parti, bu yüzden, sömürgeci Britanya rejiminin ağır baskı ve kovuşturmalarına uğradı. Parti yöneticilerinin

çoğu, on yıl, onbeş yıl hapislerde yattılar. Ama bu özveriler boşa gitmedi. Partinin saygınlığı daha da arttı.

Başka bir önemli nokta da şudur: Hindistan gibi, pek çok dinsel inancın yer aldığı çokuluslu bir ülkede, HKP'nin kişiliğinde, ulusal dargörüşlülüğü ve dinsel kapanıklığı aşip onun üzerine yükselabilen bir örgütün, laik bir partinin ortaya çıkmasının (3) çok büyük bir önemi vardır. Değişik dinsel inançlardan insanlar, bu partiye katılabileceklerini ve bu partide kendilerine yarasır bir yer ve ortam bulabileceklerini anladılar.

Son olarak da, biz uygun bir tarihsel anda, ulusal kurtuluş savaşımının doğrultusunu ve içeriğini belirleyen doğru belgeyi yükseltmesini bildik. 1920'li yılların başında Hindistan Ulusal Kongresi (HUK) Hindistan'ın bir çeşit dominyon statüsünü kabul etmesi mi, yoksa İngiltere'den bağımsızlığını sağlamak için savaşım yürütmesi mi gerektiği sorununu tartışıyordu. O zaman komünistler, HUK'a bir ulusal kurtuluş programı önerdiler. En yüksek istemi, Hindistan'ın tam bağımsızlığı istemini yükselttiler. Halkın ezici çoğunluğunun özlemlerine uygun olan bu haklı belge, HUK içindeki sol güçler arasında geniş destek buldu. Kısa bir zaman sonra HUK yönetimi, bu isteme uymak zorunda kaldı.

Özellikle belirtmek gerek ki, Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi, Hindistan ulusal kurtuluş hareketi üzerinde büyük bir etki yaptı. Bu devrim, Hindistan'ın tam bağımsızlık isteminin gerçekleştirilmesine halkı inandırmamız yolunda da büyük ölçüde yardımcı oldu. Rusya'daki devrim, aynı zamanda, örgütlü işçi ve köylü yığınlarının kendi ülkelerinin kurtuluşunda nasıl bir rol oynayabileceklerini de gösterdi.

Komünistler, ulusal kurtuluş hareketine geniş destek sağlamak için işçi sınıfının ve köylülerin örgütlenmesi yolunda tüm güçlerini seferber etmeyi kararlaştırdılar. O dönemde başlıca üç endüstri merkezi vardı: Bombay, Kalkütta ve Madras. Endüstri büyük çoğunluğuyla İngilizlerin elindeydi. Komünistler, sendikalar kurdular ve grevler sırasında yükselttikleri istemleri, Britanya emperyalistlerinin ülkedeki egemenliğine son verilmesine yönelik uzun erimli amaçlara bağladılar. Proletaryanın aktifliği sonucu, Hindistan Ulusal Kongresi, işçi sınıfının ve sendikaların örgütlenmesi sorununda ciddi bir tutum aldı.

Komünist Partisi'nin varolduğu birçok eyalette, özellikle Batı Bengal'de köylüleri birleştirmeye başladık ve zaman zaman zorbalık biçimleri alan feodal sömürüye karşı geniş bir hareket oluşturduk. Toprak reformu yapılması, rascalıkların kaldırılması, feodal yönetime son verilmesi gibi istemlerle ortaya çıkan köylü hareketi, ulusal kurtuluş savaşımının yönü üzerinde gözle görülür bir etki yaptı.

(3) HKP örgütsel açıdan Aralık 1925'te oluşmuştur. — (Redaksiyonun Notu)

Bu örnekleri verirken neyi göstermek istiyorum? Komünistler sayıları az da olsa, belirli bir ölçüde de olsa ulusal kurtuluş hareketine giderek yeni bir boyut kazandırmayı başardılar. Herkes bizi hesaba katmak zorundaydı. HUK'un liderleri, inançları uğrunda özveriye hazır olan komünistleri, kendi parti üyelerine çoğu kez örnek gösteriyorlardı. Ama en önemlisi, komünist hareketin, ta baştan ülkede kendine özgü bir çehre oluşturmayı başarmış olmasıydı. Bu çehre (ki, biz buna daha sonra ikna olduk) yığınların bilincinde derinlemesine yer etti.

Doğaldır ki, öncünün etkisini ve üye sayısındaki artışı başarıları olduğu gibi, hataları da etkiliyor. Hataların ne kadar büyük zararlara mal olduğunu, Hindistan Komünist Partisi'nin tarihsel deneyimi gösteriyor. HKP'nin en ağır hatalarından biri, komünistlerin bağımsızlığı kazanmanın eşliğinde ulusal burjuva partilerinin rolünü ve potansiyelini küçümsemesi oldu. Hindistan bağımsızlığına kavuştuğunda, biz, «Nehru da Çan Kay Şek'in yolundan gidecektir» belgisini yükselttik. Bundan da öte, HKP'nde sosyalist devrimi gerçekleştirme zamanının geldiği kararına varıldı. 1949 yılı Mart ayında biz, birçoklarımızın tarihe kızıl harflerle yazılacağını sandıkları bir gün seçtik. Ayrıntıya girmek istemiyorum ama, bu HKP'ne ve onun saygınlığına çok büyük darbe indiren sekterce bir hataydı. Buna karşın, halk Hindistan'ın özgürlüğü ve emekçi yığınların davası uğrunda yaşamlarını verenlerin bizzat komünistler olduğunu unutmadılar.

Hindistan Komünist Partisi, varlığı boyunca önemli başarılar elde etti. Onun sıralarında bugün yarım milyona yakın insan yer alıyor. 20 eyalette parti örgütleri çalışıyor. Komünistler yaklaşık 6 milyon kişiyi birleştiren yığınsal emekçi örgütlerini yönetiyorlar. Ama biz, yapılandan haklı bir memnuluk duymakla birlikte, çalışmalarımızdaki yetersizlikler karşısında gözlerimizi kapamıyor, HKP'nin önünde duran sorunları görüyoruz.

Bizimki gibi böylesine geniş bir ülkede, Komünist Partisi, saflarının genişlemesini engelleyen pek çok nesnel durumla karşı karşıya geliyor. Örneğin, eyaletlerin ekonomik gelişmeleri arasındaki dengesizlik, okuma-yazma bilmeyen nüfus oranının çok yüksek olması, ulus ve kastların geçmişten kalma izleri (Haricanlar, «dokunulmazlar» sorunu) sınıf bilinci düzeyindeki farklar, vb. gibi. Ülkenin her yanında aynı savaşım biçimlerinin uygulanamaması da buradan geliyor.

Örneğin, okuma-yazma bilmezliğin bizim için, ne kadar ciddi bir sorun olduğunu gözönüne getirmek bile zordur. HKP üyelerinin önemli bir kesimi, (özellikle tarım işçileri) okuryazar olmayan kişilerdir. Komünistler arasında okuma-yazma bilmeyenler sayısını sıfıra indirmek için harcanan tüm çabalara karşın, tam başarıya henüz ulaşamadı. Kimi kez, Parti Kongrelerinde alınan kararlar, uzak köylerde yaşayan insanlarımıza, ancak birkaç ay sonra iletilebiliyor. Partinin yöneticileri, bu köyleri bizzat gezip parti politikasını anlatmak zorundadır. Bütün bunları biz he-

saba katmaya çalışıyor, ülkenin değişik bölgelerinde, değişik savaşım biçim ve yöntemleri kullanıyoruz. Örneğin, birkaç dilde 8 günlük gazete ve 22 haftalık organ çıkarıyor, köylerde, işçilerin yaşadığı gecekondu bölgelerinde yetişkinler arasında okuma-yazma bilmezliği ortadan kaldırmak için okullar örgütlüyoruz.

Hindistan'da kapitalizmin gelişme özgüllüklerinden kaynaklanan başka bir soruna değinelim. Eğer HKP üyelerinin sınıfsal kökenlerini araştırarak olursak, görülecektir ki, endüstri işçileri, toplam üye sayısının % 10 kadarını oluşturmaktadır. Komünistlerin büyük bir kesimi, en yoksul köylü kesimlerinden ve tarım işçilerinden geliyor (ikisi birlikte bunlar % 46 kadarını oluşturuyor) Bizim partimizde neden böyle bir sınıfsal bileşim oluştu? Resmî verilere göre, Hindistan'da topu topu 16 milyon endüstri işçisi vardır. Nedenlerden biri, sendikalarda çalışan komünistlerin salt sendikal eylemlere gereğinden çok gömülüp, partiye yeni üye kazanma konusunda yeterince dikkat gösterememeleridir. Ama kanımca, bunun daha önemli başka bir nedeni de var. Bugün Hindistan toplumunda olan nedir? Kapitalizm gelişiyor. Emekçilerin, özellikle devlet sektöründe ve özel sektördeki kapitalist işletmelerde çalışanların çoğunluğu, küçük burjuva çevrelerden gelmez. Onların çalışacak işyeri, oturacak konutu vardır. Devlet sektöründekilerin ise, emeklilikleri güvence altına alınmıştır. Yani onlar belirli bir sosyal güvenlikten yararlanmakta, bir bakıma kendi ayrıcalıklı durumalarını hissetmektedirler. Emekçi halkın öteki bölümü ise, özellikle geleneksel sektörlerde, bu arada tarımda çalışanlar, bu haklardan yoksundurlar. Bir kez daha belirtmek isterim ki, bu saydıklarım, HKP'de modern işçi sayısının oldukça az oluşunun nedenlerinden sadece birkaçıdır.

Ancak V. I. Lenin'in belirttiği gibi «*partinin gerçekten de politik bir işçi partisi olup olmaması, onun yalnızca işçilerden oluşmasına değil, partiyi kimin yönettiğine ve onun eylemleriyle, politik taktiğinin içeriğine bağlıdır*». (4) Şöyle ki, bizim partimiz işçi sınıfının savaşkan öncüsü olarak eylem yürütüyor, proletaryanın uzun erimli çıkarları ve amaçları konumundan hareketle, ulusal ekonominin, kültürün ve sosyal ilişkilerin geliştirilmesi konularında kendi alması programlarını hazırlıyor. Onun kendi tarihsel öz görevini, alınının akıyla yerine getirebilmesinin başlıca güvencesi de budur.

HER KOŞULDA ÖRGÜTÜ KORUMAK

Polichronis Vais'in (Yunanistan Komünist Partisi) belirttiğine göre, devrimci öncünün, yalnızca ona özgü kendi politik çehresini kazanması

(4) V. I. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 41, s. 261. (Rusça)

gerektiği görüşü, Yunanistan komünistleri için çok yakın ve anlaşılır bir görüştür. Özellikle son kırk yıllık gelişmeler bunu doğrulamıştır.

YKP'nin tarihinde, legal ya da yarı legal koşullarda, partinin örgütlerini güçlendirdiği, emekçiler arasında saygınlığını artırdığı dönemler olmuştur. Ama tersi de görülmüştür: Elverişsiz nesnel ve öznel etmenlerin bileşimi, daha önce elde edilenlerin yitirilmesine yol açmış, çalışmalarda büyük zorluklar yaratmış ve hatta partinin varlığı sorunu tehlikeye girmiştir. Böyle dönemlerde biz, binlerce yiğit savaşçıyı yitirdik, komünist harekette ve halk hareketinde bir gerileme oldu.

Bilindiği gibi, ölkemizin nazi ordularının işgaline uğradığı dönemde, Yunanistan Komünist Partisi, Yunan halkının ulusal direniş hareketini başlattı ve örgütledi. Partinin muazzam bir saygınlığı vardı. Yüzbinlerce insan Komünist Partisi'ne girmeyi bir onur sayıyordu. 1944 yılında partinin 400 bin üyesi vardı. Daha sonra emperyalist askersel müdahale ve halk hareketinin iç savaştaki yenilgisi dönemi geldi. Eşi görülmelik terör ve baskılar, komünistlerin yiğinsal olarak yok edilmesi, onbinlerce savaşçının zindanlara, toplama kamplarına doldurulması, partinin yasa dışı ilan edilmesi, zaten halk arasında çalışmaları düzenlemede çok büyük zorluklarla karşılaşan illegal örgütlerin yaratılmasını son derece güçleştirdi.

Parti yönetimi bu zorluklar karşısında geriledi ve 1958'de az sayıdaki illegal örgütleri dağıttı. Ülkenin politik yaşamında komünistlerin varlığını sağlamak için YKP'nin tüm üyelerine, legal durumdaki Demokratik Sol Birlik Partisi-EDA saflarına katılmaları önerildi. Illegal parti örgütlerinin dağıtılması büyük bir hataydı. Bu, partiyi sıralarına yeni üyeleri çekme, komünistler arasında eğitsel ve ideolojik çalışma olanaklarından yoksun bıraktı, legalist hayallerin, revizyonist ve oportünist görüşlerin pıtrak gibi boy vermesine yol açtı. Parti EDA içinde yitti, demokratik güçlerin geniş cephesinde eridi, kendi çehresini ve perspektifini yitirdi. Bunun sonucu, kadroların bir bölümü partiden ayrılarak, revizyonist, oportünist ve anti-sovyet bir örgüt kuracak ölçüde ileri gitti.

Yunanistan komünistleri, yapılan hatanın olumsuz sonuçlarını anlayarak partiyi yeniden canlandırma gücünü kendinde buldular ve askersel cuntanın diktatörlük rejimi koşullarında, illegal örgütleri yeniden kurdular. 1974 yılı Temmuz ayında diktatörlüğün düşmesinden sonra YKP, illegalikten çıkarak geniş çapta bir örgütsel düzenlemeye, sıralarını yenilemeye ve güçlendirmeye parti hücrelerindeki şekilsizliği ortadan kaldırmaya girişti. Bütün bunlar etkisini kısa zamanda göstermeye, partinin toplumdaki etkinliği artmaya başladı.

«Kara albaylar» diktatörlüğünün düşmesinden sonra, kısa bir tarihsel dönemde YKP, Yunanistan'ın bellibaşlı politik güçlerinden biri durumuna

geldi, parlamentoda temsil edilen partiler arasında, sayılab sayısı bakımından üçüncü parti oldu. Burada şunu gözönünde tutmak gerek: Komünistlerin ülke yaşamı ve özellikle yığınlar üzerindeki etkisi, parlamento seçimlerinde alınan oylarla basit aritmetik hesaplarla dile getirilemez.

Ama Komünist Partisi'nin halka karşı yüklenimlerini yerine getirebilmesi, onun sayıca daha da büyümesini ve geniş bir yığın örgütüne dönüşmesini de gerektiriyor. Bu hedefler, 1978 yılı Mayıs ayında yapılan 10. Kongremizdeki program belgeleri ve kararlarında ortaya konuldu. Bu kararlar, bizi işçi sınıfı ve öteki emekçiler arasında derin kökler salan, sendikalar ve öteki toplumsal örgütlerle yakın bağları olan, her koşulda özgörevini yerine getirebilecek yığinsal bir parti yaratmaya yöneliyor.

«Yığın partisi» kavramının içeriğini biz nasıl anlıyoruz? Kanımızca bu, yalnız üye sayısı çok olan değil, aynı zamanda Marksizm-Leninizmin devrimci teorisine bağlı bulunan, proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitilmiş, emekçi yığınların çıkarlarını özveriyle savunan, birlik ve uyum içinde bütünsel bir örgüttür. Tek sözle, savaşılan halkın gerçek öncüsüdür.

YKP'ne üye olmak isteyenlere karşı son derece titiz davranılmasının nedeni de buradan geliyor. YKP'nin tüzüğü, temel parti örgütlerini, komünistlerin sıralarına katılmak isteyenlerin davranış ve görüşlerini titizce gözden geçirmekle yükümlü kılıyor. Her aday, parti üyelerinden tavsiyeler sunmak ve belirli bir sınanma döneminden geçmek zorundadır. Kuşkusuz, bu usul, yığın partisi yaratma sürecini hızlandırmıyor, ama parti sıralarına serüvencilerini, rasgele kişilerin sızma yollarının önünde güvenilir bir engel oluşturuyor.

Eğitim çalışmalarına özel bir önem veriyoruz. Parti üyeleri ve aday üyeler devrimci Marksist-Leninist teorinin temel ilkelerini benimsiyor, proletarya enternasyonalizmi ruhunda eğitiliyor, uyanık olmayı öğreniyorlar. Böyle bir hazırlık, partinin arlığını korumak, onun üyelerinin irade ve görüş birliğini güçlendirmek için kesinlikle zorunludur.

Sol güçlerin 1981 yılı Ekim ayında parlamento seçimlerinde sağladığı büyük başarı, ulusal yaşamın politik paletine yeni renkler kazandırdı, partimizin gelişmesi, ve onun sıralarının büyümesi için daha elverişli ortam yarattı. Ama ben, kanıma göre, tüm güncelliğini koruyan, geçmişin bizim için o acı derslerine bir kez daha değinmek isterdim. YKP'nin bunlardan çıkardığı sonuçlar, diyebiliriz ki, uluslararası bir önem taşıyor: Her durumda terör ve en ağır koşuşturma ve güçlükler ortamında bile, komünistleri kendi örgütü, küçük ya da büyük, legal ya da illegal, ama devrimci öncülük ödevini başarıyla gerçekleştirebilecek devrimci bir partisi olmalıdır.

YİĞİNSAL PARTİNİN YARATILMASI NESNEL BİR GEREKSİNİMDİR

Yığinsal bir parti yaratma sorunu, Amerikan komünistlerinin de gündemindedir. *James West'in (ABD Komünist Partisi)* belirttiği gibi, Birleşik Amerika'da değişik tarihsel dönemlerde, yığınların sınıfsal bilincinin gelişmesini frenleyen birçok engel ortaya çıkmıştır. Soykırım politikası ve kölelik sonucu, kızilderililerin ve yerli halkın elinden alınan «boş topraklar» bulunması; Avrupa'dan birbiri ardısıra gelen iş gücü pazarında işgücünü ucuzlatan ve burjuvazi tarafından emekçileri bölmek için kullanılan göç dalgaları; ABD kapitalizminin gelişmesi için elverişli koşullar, vb. bu engeller arasında sayılabilir. Tüm bunlar, işçi sınıfının «kendisi için sınıf»a dönüşmesini frenleyen etmenlerdir. Böyle bir ortamda gelişen, Amerikan kapitalizminin «kendine özgü»lüğüne ilişkin değişik teorilerin de Amerikan halkının politik olgunlaşmasına yardım ettiği söylenemez.

James West daha sonra şunları belirtti: Son yıllarda uluslararası alandaki güçler dengesinde görülen olumlu değişmelerin yanısıra, ABD'nin içinde de tarihsel gelişmeler oluyor. Bu nesnel etmenlerin rolünün artmasıyla bağlantılıdır. Örneğin, reel sosyalizmin milyonlarca insanın görüşleri üzerinde yaptığı devrimcileştirici etki; ABD emperyalizminin saldırı savaşları sonucu büyük bir rizikoya girmeden semirdiği ulusal tarih döneminin kapanması; nükleer bir çatışmanın çıkması durumunda, ABD'nin bu çatışmanın feci sonuçlarından kurtulamayacağı gerçeğinin bilinmeye başlaması tüm tekeller devlet kapitalizmi sistemiyle gittikçe daha geniş ölçüde çatışmaya giren işçi sınıfının ve emekçi yığınların savaşımının güçlenmesi, bu etmenler arasındadır.

Bütün bu nesnel etmenler, egemen sınıflarca körüklenen ırk ayrımı temelindeki düşmanlıkları gidermek ve ulusal anti-tekeller hareketi güçlendirmek için elverişli koşullar yaratıyor. ABD Komünist Partisi, yığınların barış ve halklar arasında işbirliği uğrunda, ırkçılığa ve tekellere karşı savaşımında yeni bir aşamanın başlatılması için bugün geniş olanaklar olduğuna inanıyor.

Bu ortamda öznel etmenin önemi artıyor. Eğer biz bu etmene gereken önemi vermeseydik ya da kendiliğinden gelme hareketin tek başına, partinin etkisi olmadan, ülkeyi bunalımdan kurtarabilecek bir güce dönüşeceğini sansaydık, bu canalıcı bir hata olurdu. Bugün birçok şey, ABD'de oluşan yeni nesnel durumu, partinin ne ölçüde özlü bir biçimde kavradığına, komünistler ne ölçüde yaratıcı ve esnek eylemler yürütebileceğine bağlıdır. Parti, özel bir rol oynaması, yeni eğilimlerin gelişip güçlenmesine yardımcı olması gerektiğinin ve bunu yapabileceğinin tümüyle bilincindedir. Partinin savaşımına eşsiz katkıda bulunabilme olanakları, geçmiştekiyle kıyaslanamayacak ölçüde artmıştır. Bundan bir süre önce Gus

Hall yoldaşın dediği gibi, «*kapılar önümüzde daha geniş açılmış bulunuyor ve bizim buralardan girmemiz gerekiyor*».

Ama eğer ben ülkede yığın partisini yaratma koşullarının ancak şimdi belirdiğini söylersem, gerçekçi davranmış olmam. 1930'lu yıllarda ABD Komünist Partisi, yığınlar arasında önemli etkisi olan büyük bir partiydi. Ancak onun gelişmesindeki belirli aşamalarda olumsuz eğilimler üstün geldi. Önce Lovestone'un (1920'li yılların sonunda), ardından da Browder'in (2) Marksizm-Leninizm ilkelerinden sapması ve revizyonizme yönelmesi, partiyi güç bir duruma soktu. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra «Daily Worker» («Daily World»ün o zamanki adı) gazetesinin redaktörü John Gates'in başında bulunduğu sağ revizyonist kanat, fraksiyoncu kavgaya boyunca partiyi, nerdeyse paramparça etti: Oldukça kısa süreli de olsalar, tarihimizdeki bu dönemlerin sonuçları, ABD Komünist Partisi'ne çok büyük zararlar verdi, onun büyümesini ve gelişmesini yıllar yılı engelledi.

Bugün Amerika Birleşik Devleti'nde yığınsal komünist partisi yaratma gereksinimi, gerçekten, büyük ve ivedidir. Dünya üzerinde egemenlik kurmaya yönelik bir politika izleyen Amerikan emperyalizminin militarist çevrelerinden kaynaklanan uygarlığa karşı tehditleri, ülke içinde komünistlerden başka hiçbir güç ardıcıl bir biçimde açığa vurmuyor. ABD Komünist Partisi, ekonomik bunalımdan çıkış ve ırkçılığa karşı savaşım konusunda gerçekçi bir programla ortaya çıkan tek örgüttür. Komünistler, savaş kundakçılarının gemlenmesi konusunda olduğu gibi, ekonomik ve sosyal güvenliğin sağlanması konusunda da, ülke halkı ve dünya önündeki sorumluluklarının tümüyle bilincindedirler. Bu nedenle, sıralarımızın önemli ölçüde genişletilmesi sorunu böylesine günceldir.

Kanıımızca, parti (Amerika koşullarında), eğer işçi sınıfı ve ezilen katmanlar arasında, çiftçiler ve aydınlar arasında yeterince güçlü kökler salabilmiş durumdaysa, seçimlerde aday gösterebiliyorsa, anti-tekelci halk savaşımına katılıyor ve bu savaşımına özlü katkıda bulunabiliyorsa, bir yığın partisi sayılabilir. Ve elbette, sınıfsal ve devrimci görüşlere sınıksız bağlı kalıyor, yandaşlarının sayısını artırmak adına bu görüşlere ihanet etmiyorsa, (ki, Gates'in başında bulunduğu revizyonistler tam da bunu yapmışlardı) böyle bir parti sayılabilir.

Yığın partisi yaratmak için yetenekli, çelikleşmiş kadrolar her koşulda yönünü doğru seçebilen, en karmaşık görevlerin üstesinden gelebilen komünistler gereklidir. Bu nedenle parti eğitsel çalışmalara böylesine büyük önem veriyor, parti saflarına girişinden başlayarak her komüniste

(2) Jay Lovestone ile Earl Browder ABD Komünist Partisi'nin eski genel sekreterleridir.— (Redaksiyonun Notu)

büyük bir özen gösteriyor. Savaşındaki yeni yoldaşa, kişisel olduğu gibi politik düzeyde de ilgi ve özen göstererek, kendisiyle, ailesiyle iyi, sıcak ilişkiler kurarak, tüm partiyi güçlendirmiş oluyoruz.

AZ SAYIDA GÜÇLE EYLEM YAPABİLMEK

Jack Phillips (Kanada Komünist Partisi) şunları anlattı: Partimiz etkin bir güç olsa da, birçok nesnel güçlüklerle karşılaşılıyor. Ülkemizde emekçilerin çoğunluğu reformcu hayaller besliyor ve seçimlerde ya geleneksel burjuva partilerini ya da sosyal-reformist partileri destekliyor. Komünistler partinin çok aktif durumda olduğu sendika hareketinin ve öteki demokratik örgütlerin yönetim organlarını seçilseler bile, genel olarak yığınlar federal ve eyalet erk organları seçimlerinde komünistlere oy vermeye yanaşmıyorlar. Onbinlerce seçmenin olduğu yerlerde bile, biz ancak 200–300 oy alabiliyoruz. İşte bu da varolan sorunların açık bir göstergesidir.

Kimi eyaletlerdeki sendikalarda KKP'nin büyük bir etkisi vardır. Komünistler, barış hareketinde, yurttaşlık hakları uğrunda hareketinde, birçok demokratik örgütte yönetici rol oynamaktadırlar. Böylesi bir etkinin, komünist partisinin sıralarının bugünküne oranla daha hızla büyümesini sağlaması gerektiği düşünülebilir. Ama, ne yazık ki, çoğu kez gerçekle istenen birbirine uymuyor.

Biz, sendika hareketinde ve öteki yığın örgütlerinde üstün çalışmalar yürütmekle birlikte, parti kuruculuğuna gereken dikkati göstermeyen komünistlere karşı eleştirel bir konum almış bulunuyoruz. Sendika hareketinde, onun yöneticileri olarak çok büyük ve haklı saygınlığı olan, buna karşılık uzun yıllar süren çalışmalarını boyunca kendi alanlarında parti örgütleri kuramayan, komünist basına yeni okurlar kazandırmayan temsilcilerimiz vardır.

Kimi kez, başka tür yanlışlar da yapılıyor. Örneğin, birkaç yıl önce, yığın partisini yaratmayı birincil ödev sayan bir belge yükseltmekle hata işledik. Bu, arabayı atın önüne koymak anlamına geliyordu. Çünkü, gereken koşullar henüz olgunlaşmamıştı. KKP'nin birçok üyesi, ulaşılması henüz olanaksız amaçlar uğrunda çalışmaya başlamıştı. Bunun sonucu onlar düş kırıklığına uğradılar, kimileri ise, partinin politikasına, onun öncülük rolüne olan inançlarını yitirdiler.

Biz partinin yalıtılmışlık durumunun giderilmesi, her türden sekterce yanlısamlara ve «kendi kendini ortadan kaldırma» eğilimlerine son vermek gerektiğini vurgulayarak bu hatayı düzelttik. Bunun için her toplumsal harekete daha aktif katılmak, yığınlar üzerinde daha büyük bir etki göstermek gerekiyordu. KKP'nin 1982 yılı Şubat ayında yapılan

25. Kongresi'nde, yığın örgütünü kurabilmek için, ekonomik bunalımın sonuçlarına karşı, barış için, gençliğin ve kadınların hakları için, göçmenlere uygulanan ayrıma ve ırkçılığa karşı, Salvador, Nikaragua, Güney Afrika ve öteki ülkelerde ulusal kurtuluş savaşımı veren halkları desteklemek için yürütülen savaşımında komünistlerin girişimlerini daha da geliştirmeleri gereği vurgulandı.

Biz, yığınlardan destek sağlamak amacıyla, ekonomik bunalımdan çıkışa yönelik kendi programımızı hazırlama çalışmalarını, sürekli dikkat merkezinde tutmak gerektiğine inanıyoruz. Başka bir deyişle, KKP gerçek bir yığınsal eylem partisi olmalıdır. Yığın partisi yaratmanın tek yolu budur.

Kimi kez, küçük bir devrimci örgütün gelişen olaylar karşısında bir an önce ve etkin bir tutum alamadığını, iç parti yaşamının «minnacık dünyası» içine kapadığını, bağlaşıklarına karşı sekterce bir yaklaşım gösterdiğini duyarız. Bir parti, geniş halk yığınlarının, en başta işçi sınıfının çıkarları ve amaçları uğrunda kararlı bir savaşım yürütmüyorsa gerçekten bu kayalara başını çarpabilir. KKP'nin bugün küçük bir parti olduğunda kuşku yoktur. Ama biz inanıyoruz ki, böylesi bir parti de, eğer eylem yürütmeye devam ediyorsa, emekçileri ilgilendiren sorunların çözümüne katılıyorsa, ulusal yaşamın bellibaşlı bir etmeni durumuna dönüşebilir. Bu konuda, Lenin'in şu sözlerini anımsamak yerinde olur: «*Küçük parti de . . . , politik gelişmenin akışını iyi inceleyip kavrayarak ve partisiz yığınların yaşamını ve alışkanlıklarını öğrenerek, elverişli bir anda devrimci bir hareket yaratabilir*». ⁽⁶⁾ Birçok komünist partisinin, bu arada kendi partimizin deneyimi bunu doğruluyor.

Jack Phillips konuşmasını şöyle sürdürdü: 25. Kongrede, işçi sınıfının çıkarlarını savunabilen ileri görüşlü insanları, KKP'den yana çekmek için daha sistematik biçimde çaba harcamak gerektiği sonucuna vardık. Parti yönetimi ve sıradan komünistler, endüstri işletmelerinde parti örgütleri kurma sorununa büyük önem vermek, İtalyan, Yunan ve Portekiz kökenli göçmen işçiler arasında, Karayip bölgesi ülkelerinden gelenler arasında eylemlerini aktifleştirmek zorundadırlar. Bugün, binlerce işçinin KKP'ne üye olmak üzere, bize başvurduğu bir durum yoktur ortada. Bu nedenle, Partiye girecek her kişi için sürekli, çetin bir savaşım vermek gerek. Parti kuruculuğu sorunlarına sistematik bir yaklaşım gerek.

Bunun yanısıra, Kongrede artık KKP sıralarına katılmış olanlarla çalışmaları iyileştirmek gerektiği sorunu da ortaya kondu. Bugün taban örgütleri parti içi çalışmalara kendilerini fazlaca kaptırmış durumda ve politik sorunlarla yeterince uğraşmıyorlar. Oysa parti üyesi olmayan insanları daha iyi bilmesi, onlarla sıkı ilişki içinde olması gereken, bizzat tabandakilerdir. Biz, parti kuruculuğunun, yönetimde yer alanlar da için-

(6) V. İ. Lenin, Tüm yapıtlar, c. 44, s. 32.

de, genç komünistlerin ve militan kadroların eğitimi ve görevlerinde yükseltilmeleriyle sıkı bağ içinde olduğuna inanıyoruz. Bize, yığınlar arasındaki çalışmalarını, sekterce bir temel üzerinde değil, ilkesel bir temel üzerinde ve doğru bir şekilde yürütebilecek insanlar gereklidir. Bu, KKP'nin çalışmalarında nitel bir iyileşmeyi, onun genel halk hareketiyle bağlarının güçlenmesini, büyük bir ulusal politik güç durumuna gelmesini sağlamada önemli bir anahtardır.

Kanada'daki barışseverlerin oluşturduğu ve komünistlerin büyük rol oynadığı geniş hareketin yükselmesi ve yine komünist partisinin temsil edildiği sendikaların savaşımının aktifleşmesi, KKP'nin sıralarının genişleme olanaklarının varlığını gösteriyor.

Güney Afrika Cumhuriyeti'nin özgül koşullarında, elbette yığın partisinin yaratılması söz konusu değildir. Bunu belirten *Ahmed Azad (Güney Afrika Komünist Partisi)*, sözlerini şöyle sürdürdü: Böylesi bir sorunun ortaya konması, yalnız politik amaç açısından uygun düşmemekle kalmayıp aynı zamanda, tüm ulusal kurtuluş hareketine de büyük zarar verecekti. V. İ. Lenin'in belirttiği üzere, sert baskılar ortamında «*böyle bir örgütün üye bileşimini ne kadar çok daraltırsak ... bu örgütün 'ele geçirilmesi' o derecede zor olacaktır ...*»⁽⁷⁾ Lenin'in bu görüşü, tam da bizim çalışmakta olduğumuz ortamı yansıtıyor. Güney Afrika Komünist Partisi, 1950'li yılların başından beri derin illegallik koşullarında çalışmak zorundadır. Bu, parti yaşamının tüm alanlarına damgasını vuruyor. İrkçi rejimin yurtseverleri acımasızca kovuşturduğu terör koşullarında, doğal olarak, biz partinin kapılarını her girmek isteyene açamayız. Böylesi birşey, kaçınılmazlıkla gizlilik yasalarının çiğnenmesine yolaçacak, polisten provokatörlerin sıralarımıza sızması tehlikesini artıracak, tek sözle partiyi zayıflatacaktır.

GAKP'nin üye sayısının oldukça az olması, onun ulusal kurtuluş hareketi üzerinde gözle görülür bir etki yapmasına, geniş emekçi yığınların bilincini etkilemesine engel olmuyor. Bu nasıl açıklanabilir? Burada söz konusu olan, partimizin başka bir muhalefet gücüne oranla, toplumsal-politik yaşamın bütün yeni olguları karşısında daha büyük bir duyarlılıkla tutum alması, ulusal ezgi ve ırk ayrımı sorunlarını daha derinlemesine kavraması, halkın özlemlerini ve güncel istemlerini daha iyi anlamasıdır. Bütün bunlar, partinin etkisinin, onun üye sayısının çok daha ötesine geçtiğini gösteriyor. Güney Afrika'nın bugünkü koşullarında nitel etmen, bizim için en önemli olanıdır.

Bununla birlikte, gençlik arasında devrimci teoriye ve bilimsel bilgiye olan ilgi hızla artıyor, binlerce insan, komünistlerin sıralarına katılmak istediklerini bildiriyor. Parti, bu süreçler karşısında, savaşımın ödevlerine

(7) V. İ. Lenin, *Tüm yapıtlar*, c. 6, s. 124.

ve koşullarına titizlikle uyararak, olumlu bir tutum almak zorundadır. GAKP'nin yandaş sayısını arttırmak için elimizden gelen her şeyi yapıyoruz. Yeraltı örgütlerinin savaştan eylem ve çalışmalarını genişletiyor, etkinleştiriyoruz; ülkede ve yurt dışında yoğun bir propaganda çalışması yürütüyoruz; ulusal kurtuluş hareketine katılmakla, Afrika Ulusal Kongresi'nin askerel kanadı «Umkhonto we sizwe»nin safalarında çarpışmakla, davaya bağlılık ve yiğitlik götseren savaşçılarımızın disiplinini yükseltiyoruz. Bana kalırsa, parti böylece, yığınlar üzerinde, sonuçları gelecekte ortaya çıkacak olan «çevren çizici» bir etki yapıyor.

ULUSLARARASI ETMENİN ÖNEMİ

Uluslararası etmenlerin komünist partisinin üye sayısı ve etkisinin artmasında ne ölçüde kendini gösterdiği sorunu, tartışmaya katılanlar arasında büyük ilgi uyandırdı. Burada sözcükler, dünya sosyalizminin, Komünist partilerinin oluşması ve gelişmesi üzerindeki devrimcileştirici etkisinin son derece büyük olduğu konusunda görüş birliğini dile getirdiler. Bundan ötürü burjuva propaganda araçları insanların kafalarını, sosyalist ülkelerle ilgili karalama ve yanıltıcı bilgi sağnağına tutuyor, sosyalizmin sosyal ilişkiler, ekonomi, bilim, kültür alanlarındaki tarihsel kazanımlarını suskunlukla geçiştiriyor, yeni yaşamı kurmanın karmaşık süreci boyunca karşılaşılan güçlük ve sorunları abartıyorlar. Tek sözle, reel sosyalizmin yığınlar üzerinde yaptığı çekici etkiyi kırmak için elden gelen her şeyi yapıyorlar. Uluslararası komünist hareketin birliğini zayıflatmak, komünist partilerini birbirlerine karşı çıkarmak, dünyanın sosyalist olmayan kesiminde yaşayan ve savaşan komünistlerin, eğer deyim yerindeyse Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'yle ve sosyalist ülkeler topluluğu ile göbükbağını kesmeye zorlamak için sınıf düşmanı çırpınıyor.

Polichronis Vais'in belirttiği gibi, sınıf düşmanı, egemen devletlerin içişlerine açıkça karışıyor, devrimci güçleri bastırmak için, bir zamanlar Yunanistan'da olduğu gibi, karşı-devrim ihracına başvuruyor. Bu nedenle, uluslararası komünist hareketin birliğinin güçlenmesi, sosyalist topluluğun ve Sovyetler Birliği'nin rolünün doğru olarak kavranması, emperyalizmin planlarına karşı savaşımında zorunlu bir etmendir.

James West'in kanısına göre, çok şey, komünist partisi yönetiminin reel sosyalizm sisteminde zayıf yerler denilen sorunlar karşısında nasıl bir tutum takındığına bağlıdır. ABD Komünist Partisi tarihinde, sosyalizmin «içyüzünü açığa vurma» kampanyalarının yürütüldüğü dönemler vardır. Revizyonistler, partiyi anti-sosyalist, anti-Sovyet anti-Marksist ve anti-Leninist yola itmek için böylesi bir «sis perdesi»ne gerek duymuşlardı. Örneğin Gates revizyonizminin özünü bu oluşturuyordu. Bu tutum, işçi davasına zarar vermektedir.

West konuşmasını şöyle sürdürdü: Şuna inanıyorum ki, komünistler için ana şey, dikkatleri sosyalizm ülkelerindeki sorunlar üzerine çekmek değil, bu sorunların öznel ve nesnel temelini tarihsel açıdan doğru anlatmak, yeni toplumu kurmada çığır açanların yolunun ne denli karmaşık sarp ve bilinmezlerle dolu olduğunu göstermektir.

Şu olgu üzerine parmak basmak isterim: Amerikan burjuvazisinin konuşmuşluğunun, çürümüşlüğüünün ve yalancılığının tüm boyutlarını ortaya seren Watergate rezaleti açığa çıktığında, ABD yığınsal iletişim organları, tek emir üzerine hareket edercesine, kapitalist sistemi savunma kampanyası başlattılar. Bunu kurnazlıkla yaptılar. Watergate rezaleti ile sarsılan halkı, böylesi hatalar açığa çıkarıldığına ve hükümet üyelerine karşı kağıuşturma açıldığına göre, ABD gibi ülkenin dünyadaki en demokratik devlet olduğuna inandırmayı denediler. Yığınların böylesine aldatılması, bu tür bir sahtekarlık, bize yabancıdır. Ama komünistlerin her karmaşık durumu enerjik bir biçimde ve açıklıkla anlatarak, sosyalizmi aktif bir biçimde savunmaları için tam nedenler ortadadır ve onlar bunu yapmak zorundadırlar.

Sarada Mitra ise şöyle dedi:

Partimiz için «Çin sorunu» ile ilgili olarak birçok zorluklar ortaya çıkıyor. Çin, devrim gerçekleştikten sonra, Asya ülkeleri üzerinde büyük bir devrimcileştirici etki yapmıştı. Şimdi ise, biz, orada neler olduğunu, özellikle uluslararası politikada Pekin'in, emperyalizmin ekmeğine niçin sık sık yağ sürdüğünü anlatmada çok güçlük çekiyoruz. Maocu «deneyler» bizim ülkemizde partinin parçalanmasına, Endonezya komünist hareketinde ise yıkıma yol açtı. Çin ile Hindistan arasındaki çatışmadan ya da Pekin'in Vietnam'a karşı saldırısından söz bile etmiyorum. Bütün bunlar, en azından bizim bölgemiz için, çok büyük bir sorundur.

Burada haklı olarak Sovyetler Birliği'nin ve öteki sosyalist ülkelerin devrimcileştirici örneğinden sözedildi. Bu, komünist ve işçi partilerinin ezici çoğunluğunca kabul edilen bir olgudur.

Bu konu üzerinde duran Ahmed Azad sözlerini şöyle sürdürdü:

Sosyalist topluluk, özellikle savaş ve barış sorunlarında, insanlığın gelişmesine son derece büyük, olumlu etki yapıyor. Ama bana kalırsa, biz çok uzun bir zaman, sosyalizmin tek sorunla karşılaşmadan geliştiğini düşündük ve başkalarını da buna inandırıyorduk. Sosyalizmin ülkelerini propaganda ederken biz, halkların sosyalist toplumu kurarken büyük güçlüklerle karşılaştıklarından, çünkü insanlığın tüm tarihi boyunca hiçbir zaman bu boyutlarda ve böylesine karmaşık sorunların çözümüne girilmediğinden sözetmiyorduk. Oysa kanıma göre, bu son derece önemlidir. Sosyalizm, kapitalizmin ortaya bile koymadığı, ilkesel açıdan yepyeni sosyal ilişkiler oluşturma, yeni insanı yetiştirme, vb. gibi sorunları çözüyor.

Karşılaştırmalı çözümlene yapmasını bilmek gerek. Kapitalizm dünyasında hiçbir ülke, bunalımın yarattığı yıkıcı sonuçları aşabilecek durumda değildir. Japonya ya da Federal Almanya, kimi kez kapitalist gelişmenin modeli olarak ileri sürülüyor. Ama bu ülkelerin hiçbiri, bunalımı aşamamış ve temel sorunları çözememiştir. Oysa biz, doğal olarak kendi sorunları olan, bu sorunların, kimi zaman karmaşık, zor olduğu sosyalizm dünyasında, etkin bir çözüm yollarının nasıl arandığını ve bulunduğunu gösterebiliriz.

Clement Rohee şunları belirtti :

Sosyalist ülkelerin şu yada bu aşamada karşılaştığı zorluklar, herhangi bir üçüncü yola ilişkin reformist görüşleri cilalamak için kullanılmak isteniyor. Tıpkı kapitalizm gibi, sosyalizmin de artık «işlemediği» bundan ötürü üçüncü bir yolun gerektiği kanıtlanmak isteniyor. İşçi sınıfı, emekçi yığınlar arasına kadercilik atalet ve kötümserlik tohumları eken bu tür görüşlerin içyüzünü açığa vurmanın ne denli önemli olduğunu, sanırım yinelemeye bile gerek yoktur.

Şunu da belirtmek isterdim: Dünyamızda giderek sertleşen sınıfsal ve ideolojik savaşım koşullarında, aynı anda iki sandalye üzerinde birden oturulamaz. Kendi kendimize dosdoğru soralım: Anti-sovyetizme ödün vermekle birşey kazanacak mıyız? Saygınlığımız mı artacak, bağımsızlığımız mı güçlenecek? Eğer biz Güyana'da böylesi bir «bağımsızlıktan» sözetmeye başlasaydık, erkte bulunan komünist ve işçi partileriyle aramıza bir çit örmek için çırpınan Amerikan emperyalizmine ve yerli gericiliğe çok büyük bir hizmette bulunmuş olurduk. Belki kimileri anti-sovyetizm yoluyla geçici olarak sermaye biriktirebilir, halkın kimi katmanlarının ilgisini üzerine çekebilir, ama uzun dönemde işçi sınıfının Marksist partisi bundan kârlı çıkamaz. İdeolojik savaşımı sonuna dek hızlandırmak gerektiğini sanıyorum. Çünkü partilerimizin gelişme sorunlarını çözenin tek yolu budur.

Derginin, parti çalışmaları üstüne deneyim değiş tokuşu konusundaki komisyonuna başkanlık eden Georg Kwiatowski (Alman Komünist Partisi) toplantıyı kapatırken şunları vurguladı :

Bugün komünist partileri, yalnız kuruluşlarından sonraki ilk aşamalarındaki durumlarından değil, on-onbeş yıl önceki durumlarından bile çok farklıdır. Bu, devrimci partinin değişmekte olan nesnel ve öznel koşullara, sınıf savaşımının gereksinimlerine uygun olarak sürekli gelişen canlı bir politik organizma olduğunu gösteren doğal bir süreçtir. Tartışmaya katılanların konuşmaları, komünistlerin çalışma koşullarının ne ölçüde çeşitli, özgül, kimi zaman da çok farklı olduğunu bir kez daha açıklıkla kanıtıyor.

Konuşmacılar, şu konuda tam bir görüş birliği içindeydiler: Ortamın

özgüllüğü ve çözülmekte olan ödevlerin niteliği ne olursa olsun, öncü olabilme yeteneği, karmaşık bir bilim, ince bir sanattır. Kendi eylemlerini, hızla değişen politik koşullara uyarlamak, bu bilim ve sanatı özümsemeye yetmiyor. Aynı zamanda, biriken tüm devrimci deneyimi ve onu zenginleştirmek üzere bilimsel sosyalizm temelinde çıkarılan teorik sonuçları yadsımak değil, tersine bunlardan alabildiğine yararlanmak gerekiyor.

George Kwiatowski, sonuç olarak tartışmanın konunun tüm yönlerini ele almadığını söylersem, ortak bir görüşü dile getirmiş olurum, dedi. Ama bu görüş değiş tokuşu, toplantı sırasında ortaya atılan sorunların bundan böyle daha derinlemesine incelenmesi için bir özendirici olabilir.

Çelişkilerin keskinleşmesi – Bağımlılığın artması

Julio Silva Colmenares

Kolombiya KP MK üyesi

Latin Amerika, son 20–30 yıl içinde, gözle görülür bir biçimde değişti. Kapitalist ilişkiler yaygınlaştı ve olgunluk kazandı. Burjuva toplumunun temel çelişkisi, emek ile sermaye arasındaki çelişki keskinleşti. Aynı şekilde, bu ülkelerdeki ana çelişki, bağımlı kapitalizm ile emperyalizm, en başta ABD emperyalizmi arasındaki çelişki de keskinleşti.

Toplumlarda, iki başlı bir melez gibi bir kutuplaşma ortaya çıkarken, yerli ve yabancı sermaye, ekonomilerde yeni kumanda merkezlerini ele geçiriyor. Kutuplaşma, kendisini, bir yanda emperyalizmin ve Latin Amerika büyük burjuvazisinin güçlerinin yoğunlaşmasında, öte yanda anti-emperyalist duyguların bir araya getirdiği çeşitli sınıf ve katmanların oluşturduğu ve heterojen bir yapıya sahip olan bir blokun oluşmasında ortaya koyuyor. Kapitalist ilişkilerin pekişmesi, üretimin farklılaşması ve modernleşmesiyle (1), nüfusun sosyal bileşiminin ve sınıf savaşımının karakterinin değişmesi eş gidiyor. Latin Amerika ekonomisinin, genişletilmiş emperyalist yeniden üretime katkısının artması, onu, emperyalizme daha da bağımlı ve hizmet eder kılıyor, ulusal çıkarlara zarar veriyor. Son olarak yeni-liberal ekonomik politikanın benimsenmesi, monetarist ilkelere bağlanması, devletin ekonomide oynadığı role damga vuruyor. Tüm bunlar, ayrıntılı olarak incelenmeye değer sorunlardır.

Son birkaç on yılda, dışalım ikamesine bağlanan endüstriyel gelişmenin, Latin Amerika ülkelerinde, ekonomik ilerlemenin temel çizgisi olarak kabul edildiği görülüyor. Böyle bir yol, ekonomiye, geçmişteki klâsik kapitalizm modellerinin sahip oldukları dinamizmi veremediği gibi, ekonomiyi istikrara da kavuşturamamıştır. Bu olgu, bu yüzyılın üçüncü çeyreği ile ilgili, özellikle dışalım ikamesine dayalı sanayileşmenin gözlenmiş sonuçlarını yansıtan istatistiklerce de açığa çıkarılmaktadır. Bu dönemde, brüt yerli üretimde (BYÜ) dışalımın payı % 25 yükselmiş, tarım kesimindeki çıktı % 20'den % 12'ye düşmüştür. Bir bütün olarak ele alındığında, birinci sektörün (tarım ve madencilik) BYÜ'deki payı, % 24'den % 15'e düşmüştür. İkinci sektörün (imalat, yapı, enerji, gaz ve su arızı, taşımacılık ve iletişim) payı ise, % 32'den % 40'a çıkmıştır. Hizmet sektörünün payı, % 45 dolaylarında kalmıştır.

(1) Daha fazla bilgi için: Bak: Latin Amerika ve Karayipler'de kapitalist gelişmeyle ilgili sempozyum üzerine rapor. BSS (Yeni Çağ), Temmuz 1982. (Red)

Değişiklikler, sanayinin sektörel yapısında da ortaya çıkmaya başladı. Dayanıklı ve mal üreten malların brüt sanayi üretimindeki payı, 1950'de % 11 olmasına karşın, yetmişlerin ortalarında, yaklaşık % 26'ya ulaştı. Üretici malların payı, % 23'den % 34'e yükseldi, ama öte yandan dayanıksız tüketici mallarının payı, bunların çıktılarında artış olmasına karşın, (bir yılda yaklaşık % 5) % 66'dan % 40'a düşerek, nüfus büyümesinin önüne geçti. (2) Yerli üretim (bu, uluslararası şirketlerin de katıldıkları ulusal üretimle bir tutulmamalıdır) bugün tüketim mallarına olan tüm talebi, sanayi ve yapı sektörü, fabrikalar için gerekli olan materyallerin büyük bir bölümünü, tümüyle karşılamaktadır. Dışarıda imalat mallarının payı, buna bağlı olarak artmaktadır.

Üretim alanındaki ciddi değişimlere karşın, sanayileşmenin sonuçları ihtiyatla, yani bu sonuçların bağımlı, çarpık ve giderek çarpıklaşan bir gelişmenin ürünü oldukları göz önüne alınarak değerlendirilmelidir. İmalat malları da içinde olmak üzere, Latin Amerika ülkelerinin dışarıları incelendiğinde de aynı ihtiyat gösterilmelidir. Bölge ülkeleri, hâlâ, temel malların (mal üreten malların) dışarılarını gerçekleştiremiyorlar. Bu durum bu ülkeleri, makine yapan makinelerin üretiminde kapasitelerini göze çarpar bir biçimde artıran ve dış pazarlara da açılan orta derecede gelişmiş Güney Avrupa ülkelerinden ayırmaktadır.

Son çözümlemede, dışalım ikamesine dayanan sanayileşme, tam kapsamlı bir ekonomik ilerleme gerçekleştirilememiştir. Böyle bir çizgi, gerçekte, gerilik, bağımlılık, çarpıklık, ödemeler dengesinde açık getiren ve bir dizi ulusal işletmenin uluslararası sermaye tarafından yutulmasına yol açan bir modernleşmenin yolunu açmıştır. Endüstriyel büyümenin düşüklüğüne ve hızlı kentleşmeye karşın, Latin Amerika'daki kırsal kesimlerin geri kalmışlığı, işe yarar bir tarım reformunun yokluğu koşullarında, daha da artmış, ülkelerin geleneksel sosyal sorunları, her zamankine oranla daha da keskinleşmiştir.

Dışalım ikamesi politikasının yarattığı çıkmazdan kurtulmaya çablayan egemen çevreler, şimdi dış ekonomik alanda manevra yapmaya başladılar. *Apertura*, yeni «dışarı açılma» diye bir belgi atıldılar. Bu, yabancı pazara ve yabancı tekele açık, «serbest» fiyat oluşumunu ve kısıntısız sermaye ve işgücü transferini teşvik eden bir ekonomik sisteme geçmenin belgisidir. Üretimi, dış isteklere bağladılar, artı ürünün daha büyük bir bölümünü dış pazarda satmaya başladılar ve ulusal ekonominin emperyalist ekonomik sistemle şu ya da bu ölçüde daha yoğun bağlanmasına çalıştılar. (3)

(2) Veri, BM Latin Amerika Ekonomik Komisyonu tarafından aktarılmıştır.

(3) Kuşkusuz, eski politika, tümüyle bir yana itilmemiştir. Dış satımlar düzenlenirken, yabancı yatırımlara, eskisinden daha elverişli koşullar yaratılarak, dışalım ikamesinin çeşitli unsurları korunmuştur.

Latin Amerika ekonomisinin çok uluslaşması, yeni durumda, daha da yoğunlaştı. Bu, kendisini, bağımlılık mekanizmasının daha karmaşık bir hale gelmesinde, (dolaylı ve dolaysız) yabancı yatırımların büyümesinde, bunların hareket alanının genişlemesinde ve ulusal zenginliklere el konulmasında göstermektedir.

Bölgede yabancı yatırımların büyüme hızı, toplam üretim artışından daha yüksektir. ABD'nin doğrudan yaptığı özel yatırımlar (bölgedeki yabancı yatırımların dörtte üçü) 1950'lerde 4,6 milyar dolar iken, 1980 başlarında 37 milyar dolara çıkmıştır (gelişmekte olan ülkelerdeki tüm ABD yatırımlarının beşte dördünün üzerinde). Yatırımların sanayiye kaydırılması gibi bir eğilim vardır. Ellili yılların başında, sanayi yatırımlarının tüm yatırımlar içindeki payı, yalnızca % 17 iken, bu oran yetmişlerin ortalarında % 40'a ulaşmıştır. Emperyalist sermayenin görünüş biçimlerinden biri olan uluslarötesi şirketler, bölgede, gittikçe daha fazla ekonomik alanı ele geçirmektedir. ABD şirketlerinin kollarının gerçekleştirdikleri satışlar, bölgedeki 26 ülkenin brüt üretiminin % 15'ine ulaşmıştır. Bu alt şirketler, bu ülkelerden yapılan dışsatımların % 60'ını kontrol etmektedir. Eskiden yabancı tekeller, daha çok dolaşım ve madencilik alanlarında yoğunlaşmışlardı. Bugün ise, hafif sanayide, ulaşımda, tarım-sonayiinde, ticarete, turizmde ve mali alanda da belirleyici rol oynuyorlar.

Latin Amerika uluslarının sömürülmesi, artık geleneksel eşitsiz ticaret yöntemleriyle sınırlanmıyordur. Bu sömürü, dış ticaret, yatırım, borçlanmalar, bilimsel ve teknolojik hizmetler mekanizmaları aracılığıyla, karmaşık bir biçimde sürdürülüyor. Bu süreç içinde uluslarötesi şirketler, kendi işletmelerinde yaratılan artı-değerden çok daha fazlasını ceplerine indiriyorlar. Tekel fiyatıyla ve borçların faizleriyle oynayarak, nüfusun çok geniş kesimlerinin kârlarını kendi yararlarına yeniden dağıtıyorlar.

Uluslarötesi şirketlerin Latin Amerika ekonomisindeki etkinliklerinin artması, yabancı hegemonyanın azaltılması için daha yoğun bir çaba gösteren yerli burjuvazinin direnciyle karşılaşılıyor. Son zamanlarda emperyalist boyunduruğa karşı koyma konusunda bir araştırma yapıldı. Bazı ülkeler, gelişmekte olan ülkelerin uluslararası ticaret birliklerine (hammadde sağlayan anti-karteller) katılıyorlar, ortak şirketler kuruyorlar, çok yönlü projeler gerçekleştiriyorlar. Latin Amerika dışı sermayeyi dışta bırakmak için ve uluslararası ilişkilere giren uluslarötesi şirketler için bir «davranış yasası» (4) uygulanması istemi yükseltiyor.

Emperyalist sermaye, tüm bunlara, geleneksel yeni-sömürgeci uygulamaları çok daha hileli ve kamufle edilmiş yöntemlerle değiştirerek, tepki

(4) Uluslarötesi şirketlerin uluslararası ilişkileri kötüye kullanmalarını önlemek için legal ilkeler ve önlemler. Bu, BM'de tartışıldı.

gösteriyor. Tümüyle yabancı şirketlerin mülkiyetinde olan bağımlı şirketler sisteminin, yerli şirketlerle birlikte yatırımlara girmeye ve Latin Amerika burjuvazisiyle birleşmeye değiştirildiğinin kanıtları vardır. Yerli müşterilerin yabancılarda desteklenmesi, teknolojik yardım anlaşmaları, yabancı firmaların yerli şirketlerin yönetimine katılması, teknoloji transferi ve özel krediler, bunlar arasındadır.

Trilateral Komisyon'un ⁽⁵⁾ önerilerine uygun olarak, şimdi, uluslararası şirketler ve onların Latin Amerikalı yandaşları, Meksikalı, Kolombiyalı kılıfına ya da bir başka görünüme bürünerek, yabancı şirketleri, ortaklıklara dönüştürerek, ya da yerli oligarşiyi de katıp «ulusal» gibi gözükererek, yabancı yatırımları gizliyorlar. Bu başkalaşım, oligarşinin anti-ulusal karakterini her zamankinden daha çok açığa çıkarmaktadır.

Emperyalist tekeller, burjuva milliyetçiliğini ilımlılaştırmayı öğrendiler. Örneğin Meksika'da, kesin kısıtlamalara karşın, uluslararası şirketlerin sanayi üretimindeki payları büyüyor. And Grubu ⁽⁶⁾ çizgisinde yabancı sermayenin denetlendiği Kolombiya'da da güçlü konumlar kazanıyor. Uluslararası şirketler, şu anda Kolombiya'da sanayi üretiminin % 40'ından fazlasını kontrol etmektedir. Hepsi, bu kadar da değil. Bunlar, bir yandan bölgedeki yerli firmalarla aynı ayrıcalıklara sahip oluyorlar. Öte yandan çeşitli biçimlerde gerçekleştirilen ekonomik bütünleşme, ülkelerimizin üretim mekanizmasını güçlendirecek yerde, uluslararası şirketlerin kollarıyla ticaret ortakları arasında ilişki kurulmasına yarıyor.

Bölge içi ticaretin artması, sanayi şirketlerinin zenginliğini, kıtasal ekonomik grupların cirosunda bitmiş ürünlerin payının bu gruplar dışına satışlardan daha fazla olması nedeniyle de artırıyor. Örneğin, Latin Amerika Bütünleşme Örgütü'nde bitmiş mallar, cironun % 66'sını, örgüt dışı satışlardan elde edilen gelir ise % 22'sini oluşturmaktadır ⁽⁷⁾

Buradan şu sonuç çıkıyor. Latin Amerika ülkelerinin yabancı sermayeye bağımlılıkları sürerken, bu bağımlılığın yöntemleri de değişmektedir. Bu süreçte bazı sanayi dallarındaki aşırı gelişme, üretici güçlerin büyümesini, özellikle çelişkili kılıyor. Tarım üretimi, nüfusun gereksinimlerini karşılamak yerine, dışsatımı artırma amacına yöneliktir. Artan endüstriyel potansiyel, ne bağımlılığı azaltmaktadır, ne de hammaddelerin daha amaçlı kullanımına yol açmaktadır. Bölgenin ekonomik olarak gelişmiş

⁽⁵⁾ John Pittman, «Üç merkezçilik. ABD emperyalist stratejisinin yeni biçimi. BSS (Yeni Çağ) Mayıs 1978.

⁽⁶⁾ And Alt bölgesi Bütünleşme Birliği'nin kuralları, yabancı sermaye üzerinde, kâr transferi, şirketlere katılma ve yatırım yapma konularında sınırlamalar getirmektedir.

⁽⁷⁾ Comercio Exterior, Şubat 2, 1981, s. 207. Bölge ülkelerinin ürettiği ve kullandığı mineral, sebze hammaddeleri için olduğu kadar, enerji kaynakları için de yüksek fiyat anlamında.

ülkelerinde en faal endüstri dalları, madensel ve kimyasal ürün üreten dallardır. Genel kural olarak, yerli şirketler, makinelerin ya da parçalarının montajını yapıyorlar ya da esas unsurları uluslararası şirketlerden sağlanan kimyasal ürünler üretiliyorlar. Bununla birlikte, bu parçalar ya da ürünler, bizim ülkelerimizden gelen hammaddelerle yapılmaktadır. Bu tip işletmelerin ortaya çıkışının nedeni, Latin Amerika ekonomisinin ilerlemesine katkı sağlama çabalarından çok, uluslararası şirketler arasında etkinlik alanlarının paylaşılması ve bölgenin iç pazarını ele geçirme hesaplarıdır.

Ülkemizin bugünkü sanayileşmesini, «modernleştiren gerilik» olarak tanımlayabiliriz. Latin Amerika ülkeleri endüstri üretiminde ilerlemeye çalışırken, her zaman, kaçınılmaz olarak dünya kapitalist ekonomisine ege-men olan ülkelerin birkaç aşama gerisinde kalmakta, bu ülkelerle arasındaki gelişme farkı hiçbir zaman kapanmamaktadır. (8) Bununla birlikte geride kalmak, durgunluk anlamına gelmez ve küçük burjuva teorisyenlerinin yaptığı gibi, Latin Amerika'da kapitalizmin tüm potansiyelini tükettiğini iddia etmek, çok aceleci bir değerlendirme olur. Deneyler, dışa bağımlılık ne kadar güçlü olursa olsun, ulusal sermayenin önüne, yenilemeyecek bir engel olarak çıkmadıklarını göstermiştir. Bunun yanı sıra, çağdaş uluslararası durumu, bağımlılığa karşı direnmek için ortaya çıkan yeni olanakları, emperyalizmin Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki yerel burjuvaziye, bu en umut verici bağlaşığın önemli ödünler vermek zorunda kaldığını da gözönünde bulundurmak, oldukça önemlidir.

İstikrarlı bir ekonomik ilerleme için, genişleyen bir iç pazar gereklidir. Fakat bölgemizde, mülkiyetin ve gelirin aşırı merkezileşmesi, işsizlik ve hayat pahalılığı, nüfusun çoğunluğunun efektif talebini düşürmekte ve böylece ekonomik ilerlemeyi geriye çekmektedir. Ayrıca iç pazarda büyük bir sektör halinde tekelleşen uluslararası şirketlerin eylemleri, ciddi sorunlar doğurmaktadır.

Latin Amerika devletlerinin gelişmiş kapitalist ülkelere bağımlılığı öylesine fazladır ki, emperyalizmin ekonomik devrelerinde meydana gelen her hangi bir değişiklik, derhal bu ülkelerde de etkisini göstermektedir. Hem istatistikler, hem de pratik yaşam, Latin Amerika ülkelerinin dışsatislerinin, iki yada üç endüstriyel kapitalist gücün ve bir sıra uluslararası süper grubun ekonomik ritmine göre gerçekleştirildiğini gösteriyor. Bu olgu en açık şekilde, 1974-1975 bunalımı sırasında ve 1980'de başlayan gerilemede açığa çıktı. 1975'te gayri safi yerli üretimin artışı % 3,8 e kadar düştü. 1979'da Latin Amerika ülkeleri bu oranı % 6,5 e çıkardılar.

(8) Küba'lı ekonomistlere göre Latin Amerika'daki ABD şirketlerinin kolları tarafından kullanılan teknoloji, ana işletmede kullanılan teknolojiden ortalama 15 yıl daha eskidir. Bak «Los monopolios internacionales de EE UU en la economía Latino Americana» Tricontinental 53/1978.

Daha sonra, 1980'de bu oran tekrar % 5,8 e ve 1981'de son 35 yılın en düşük rekor düzeyine, % 1,2 ye düşmüştür. ⁽⁹⁾ Çelik ve diğer bazı temel ürünlerin çıktılarında iç talebin azalmasından çok, dışalımdaki liberalleştirme nedeniyle ilk kez bir düşme oldu.

Dışarıdan sürekli kıta ekonomisine «kan aktarılması» istikrarsızlığı ve büyüme oranındaki düşüklüğü (bölgenin geniş potansiyeline ve ülkelerin artan gereksinimlerine karşın) daha da kötüleştirdi. Burada sözünü ettiğim, yabancı yatırımlar sonucu çok büyük miktarlarda fonların başka ülkelere transfer edilmesi, yani yabancı yatırımlarla bağlı olan bir dışa akıştır. Yabancı tekeller, genişlemelerini hem dışarıdan gelen sermayeyle, hem de yerel kaynaklarla finanse ediyorlar. 15 yıl boyunca, yabancı yatırımlardan elde edilen kâr, ilk yatırım miktarının kabaca üç katından daha fazladır. ABD kökenli uluslararası şirketlerin Kanada'dan sağladıkları kâr oranı % 60 iken, bu oran Latin Amerika'da % 80 e ulaşmaktadır. Aynı zamanda, yeni sermaye olarak kullanılan yabancı yatırımların onda dokuzu gerçekte ya sözkonusu yerlerde elde edilen kârın yeniden yatırılmasından yada yerel kaynaklardan alınan kredilerden oluşuyor.

Latin Amerika ülkelerinin geleneksel olarak, eşitsiz dış ticarete özgü fiyat farklılıkları nedeniyle gayri safi yerli üretimlerinin yüzde üçünü kaybettiklerini belirtmek de önemlidir. Bu oran yetmişlerde görülen geçici iyileşme durumunda da değişmemiştir. Bunun yanı sıra, kapitalist dünyanın gelişmiş kesiminin içine girdiği durgunluğun ve bölgemizden ihraç edilen temel hammaddelerin düşük fiyatlarının toptan etkisi sonucu, geçtiğimiz yıl, Latin Amerika dışsatımının satın alma gücünü yeniden düşürmüştür. Bölgenin toplam ödemeler dengesindeki dışalım ve dışsatım arasındaki açık rekor bir düzeye yaklaşık 34 milyar dolara çıkmıştır. Bu durumda yabancı kredi kaynağına duyulan gereksinim daha da artıyor. ⁽¹⁰⁾

Latin Amerika ve Karayip ülkelerinin kaynaklarının talan edilmesi, sermaye birikiminin temelini daraltmakta, ekonomik bağımlılığı artırmaktadır. Dahası, gelişmek için dış tüketiciler aranmasını zorunlu kılan bu durum iç pazarı ciddi biçimde sınırlamakta ve çarpıtmaktadır. Şimdi dünya kapitalist pazarında olan şudur: Ulusal sermayeyi temsil eden Latin Amerika dışsatımcıları, şeker ve fosfat ticaretinin yarısından fazlasını,

⁽⁹⁾ Notas sobre la economía y el desarrollo de America Latina, Ocak 1982, № 355/356, s. 2.

⁽¹⁰⁾ Latin Amerika'yı değerlendirirken, önemli ulusal farklılıkları da gözden kaçırmamak gerekir. Petrol dışsatımı yapan ülkelerin ekonomik durumunun, petrol almak zorunda kalan ülkelere daha sağlam olduğu çok açıktır. Nevar ki, petrol arzı konusunda ortaya çıkan zorluklar ve dünya petrol fiyatlarındaki dalgalanmalar nedeniyle geçtiğimiz yıl, petrol üreten ülkelerin de durumu kötüleşmeye başlamıştır.

ol, pirinç, kalay ve kauçuk ticaretinin % 70 ile 80'ini kakao, , ham demir, kahve, tütün, buğday, boksit, pamuk ve kereste % 85-95'ini kontrol eden uluslararası şirketlerin ezici güç-ü karşıya geliyorlar. (11) Kolombiya Kahve Dışsatımcıları Bir- nı şöyle diyor: «Bizler büyük gazinonun, yani New York borsa- tına kaldık. Kumarbazlar hem kendi yazgılarını, hem de bizim izini yazgısını belirliyorlar.» (12)

bir dış pazar arayışı, bölge için yaşamsal bir gereklilik haline Ancak bu arayış, birçok şeyin yanı sıra, Latin Amerikalı dış- n küçük potansiyelleri nedeniyle sınırlıdır. Kaldı ki, çıktılarını bilen başlıca yerli işletmeler tümüyle, üretimin ve sermayenin mesinin doğal ürünleri değildir. Bunlardan bazıları uluslar- aye «ithal»nin etkisi sonucu ortaya çıkmıştır. Bazıları ise dev- jindeki yerli oligarşi tarafından yapay olarak kurulmuştur. Bu deki verimlilik ve teknoloji düzeyleri emperyalist ülkelerdekiden :üde düşüktür.

st gelişmenin bu aşamasında yönetici çevrelerin ekonomik poli- yeniden ayarlanmasıyla devletin rolünde önemli değişiklikler yor. Niçin?

den önce önemli olan bir durum, Latin Amerika'da kapitalizmin neme gelinceye kadar kendi başına güçlenememiş olmasıdır. tekelleşme, emperyalist etki altında hızla ilerliyor. Bu da dev- eğilimler gelişirken neden devlet kapitalizmi özelliklerinin geri- çıklıyor. Devlet-teknelci işleyişin bölgenin en gelişmiş ülkelerinde eye başladığı söylenebilir. Bu kendini değişik biçimlerde gösteri- er, merkez bankalarından, devletin öteki kurumlarından milyon- ı krediler almaktadırlar. Devlet özel işletmeler için örgütlenmesi olan işleri yükleniyor. Ve özel sektöre hammadde ya da temel sağlayan işletmeler kuruyor. Bu işletmeler kârlı duruma gelinceye /let sektöründe kalmakta, daha sonra özel şirketlere devredil- Devlet aynı zamanda özel şirketlerin ortağı olarak da işlev ktedir. Genel olarak söylenirse, devlet, yerli ve yabancı tekel- ına ekonomik ve politik mekanizmayı düzenleyici bir rol oyna- Devletin bu tür işlevlerinden daha kolay sonuç alınabilmesi k iş çevreleri (yerli ve yabancı) ile büyük bürokratlar arasın- jın güçlendirilmesi yönünde adımlar atılmaktadır.

yağlı devlet-teknelci sistemi, Lenin'in emperyalizm tanımının iklere sahip değildir. Bağımlı devlet-teknelci sisteminin oluş-

r UNCTAD tarafından çıkarılmıştır. El Mundo (Medellin), Sup- to economico, Kasım 17, 1981. lo (Bogota), Ağustos 18, 1981, s. 12.

ması, yalnızca klâsik modellerde olduğu gibi devlet gücüyle tekellerin gücünün birleşmesiyle değil, aynı zamanda, üçüncü bir belirleyici etkenin yani emperyalist sermayenin, uluslararası şirketlerin de katılımıyla ortaya çıkmaktadır.

Erk üçgeninde emperyalizmin varlığı uluslararası tekellerin çıkarına uygun düşen Manchester liberalizminin ⁽¹³⁾ ilkelerine dönüş anlamına gelen ve tekeli yeni-liberalizmin bir biçimi olarak ortaya çıkan «Chicago Ekolü»nün ⁽¹⁴⁾ en önce Latin Amerika ülkelerine kabul edilmesinin önemli bir etmeni olmuştur. Monetarizm ruhunda biçimlenen bir gelişme modeli, sahte «ekonomik arz teorisi» ve ulusal işletmeleri iflâsa götüren bir «liberalleşme» devletin faaliyetinin hedefleri ve önceliklerinde, gelir ve harcamaların dağılımında, silahlı güçlerin işlevlerinde, günlük yaşam ve çalışmanın sosyal koşullarında önemli değişiklikleri de beraber getirmektedir. ⁽¹⁵⁾

Ekonomik alanda bu politika bazı bölge ülkelerinde on yıllar boyunca üretim sürecine devletin doğrudan katılmasının olumlu rolünü yitirmesine neden olmaktadır. Bu modelin politik alandaki sonuçları ise, demokratik özgürlüklerin sınırlandırılması, ve erkin yürütme aygıtında yoğunlaştırılmasıyla niteleniyor. Bazı durumlarda, (geçmişte Brezilya'da, şimdi de Şili'de olduğu gibi) oligarşi ve emperyalizm yine aynı amaçlara ulaşmak için faşist yöntemler uyguluyorlar, başka durumlarda «sınırlı bir demokrasi» rejimine başvuruyorlar. Burjuva politik sisteminin bu çeşidi yirmi yıldan daha uzun bir süredir Kolombiya'da uygulanıyor. Emperyalist ideologlar, «üçüncü dünya» ülkelerine en uygun toplumsal örgütlenme biçimi olarak bu modeli öneriyorlar.

Dış borçlar, en ağır sorunlardandır. Bu gizli sömürü yöntemi, (ki yağmacılıktan başka bir şey değildir) emperyalist sermayeye ulusal devlet aracılığıyla ve dolaylı olarak borçlu ülkelerdeki yeniden üretim sürecini denetleme olanağını sağlıyor.

Son on yılda artan borçlar birçok Latin Amerika ve Karayipler ülkesinin (enerji sorunu dış ödemeler dengesini ya da büyüme hızını koruma nedeniyle) elini kolunu bağlamıştır. Dış borçlar 1970'de 21 milyar dolar iken, 1979'da 143 milyar dolara, geçen yıl da 240 milyar dolara yükselmiştir. 1979'da dış borçlar bölgenin gayri safi yerel üretiminin % 28'ine eşit hale gelmiştir. Dış satımı gerçekleştirilen toplam meta ve hizmet değerinin dörtte biri dış borçlara gitmektedir. Kapitalist kredi pazarların-

⁽¹³⁾ Ekonomik gücü Manchester'den kaynaklanan İngiltere'nin dünya ekonomik güçlerine egemen olduğu zamanlarda «serbest ticaret» düşüncesinin geçerli olduğu dönem. (Red)

⁽¹⁴⁾ Milton Friedman'ın başını çektiği Chicago Ekonomik Okulu anlamında.

⁽¹⁵⁾ Samuel Behak «Mali sermayenin beslenmesi», BSS (Ocak 1982, Ed.)

da mali kaynaklar içinde en önde gelen özel bankalarda faizlerin yükselmesi (1979'da toplam borçların beşte dördü faiz ödemelerine gitti) ⁽¹⁶⁾ dış borç yükünün giderek daha da ağırlaşacağını göstermektedir.

Uluslararası şirketler bir yandan (kâr oranını yükseltmenin bir aracı olan) fiyatların serbest bırakılmasını dayatıyorlar. Öte yandan nüfusun büyük çoğunluğunun yaşam düzeyinin daha kötüleşmesi, ulusal gelirin yeniden paylaşımının olumsuz yönde etkilenmesi, devlet kurumlarını tehdit edecek kadar güçlü toplumsal patlamalar provoke etmesi nedeniyle yüksek hayat pahalılığının önüne geçmek için fiyat oluşumunu da kontrol etmek gerekmektedir. Bu iki olgu arasındaki çelişki Latin Amerika ülkelerini zor sorunlarla karşı karşıya bırakmaktadır.

Günümüz kapitalizminin genel bunalımının tipik hastalığı olan durgunluk Latin Amerika ülkelerini de etkiliyor. Çeşitli araştırmacılara göre, bölgedeki çalışabilir nüfusun % 10–20'si işsizdir. % 20–30'u ise, yarı-işsizdir ya da üretici olmayan dolaşım kesimindedir. Bu arada hayat pahalılığı artmaya devam ediyor. Tüm Latin Amerika ülkelerinde hayat pahalılığı çift haneli sayılarla artıyor. Bölgede 1981'de fiyat artışı ortalama % 60 olmuştur. Kuşkusuz durum, ülkeden ülkeye değişiyor. Bazı ülkelerde kısıtlayıcı önlemler fiyat artışını bir dereceye kadar düşürmüştür. Fakat diğerlerinde geleneksel dengeler fiyatların hızla yükselmesine yol açmıştır.

Burjuvazi, devletin de yardımıyla «sürekli fakat ayarlanan» enflasyonu talebi kamçılayan bir mekanizma olarak kullanıyor. Ancak uzun vadeli bir enflasyon felâket getiriyor. Yüksek hayat pahalılığı iç pazarı daralttığı gibi ekonomik gelişmeyi engellemekte, işsizliği artırmaktadır. Durgunluktan kaçınmak, ama aynı zamanda kârlarını korumak isteyen egemen çevreler, dış pazara yönelmekte ve iç pazardaki fiyatları da yükseltmektedirler. Fiyatların rastgele yükselmesi birikim ve yeniden üretim arasındaki dengeyi alt üst etmektedir. Az gelişmiş ülkelerde enflasyonist sürecin yaygınlaşması, kapitalist sistemin bir bütün olarak istikrarını bozmakta, anti-emperyalist, anti-kapitalist savaşımın yükselmesine yol açmaktadır.

Mali sermayenin çıkarları doğrultusunda dış gereksinimlere öncelik veren birçok Latin Amerika ülkesinde değişik biçimlerde uygulanan yeni-liberal model, varolan çelişkileri yumuşatamamıştır. Tam tersine son yıllardaki ekonomik durumun seyri gelişme sürecine ilişkin başlıca tüm sorunların daha da keskinleşmeye başladığını göstermiştir. Gayri safi üretimin yükselme çizgisi, 1981'de hızlı bir düşüş gösterdi. Birleşmiş Milletler Latin Amerika Ekonomik Komisyonu şu noktaya dikkati çekiyor:

⁽¹⁶⁾ Daha fazla bilgi için bak. Hugo Fazio, «Dış borçlar: Bağımlılığın yükü», BSS (Yeni Çağ) Ağustos 1981. (Red Notu)

«Ticaret hadlerindeki kayıplar ⁽¹⁷⁾ , , , yüksek faiz oranları bölge ülkelerinin 1980 yılına göre 10 milyon dolar zarara sokmuştur.» Komisyonadaki uzmanların vardığı sonuca göre, «yüksek enflasyon oranı, işsizlik ve üretimdeki düşüşler, daha iyi toplumsal ve ekonomik bir geleceğin kazanılmasının önünde ciddi bir engel oluşturuyor.» ⁽¹⁸⁾

Bölgedeki kapitalist ülkelerin çok azı, yeterli bir ekonomik büyüme hızını koruyabiliyor. Bu bağlamda sosyalist Küba'nın kazanımları çok çarpıcıdır. Geçen yılın ikinci yarısında gayri safi üretimin büyüme hızını $\frac{0}{10}$ 12'de tutmuş olan Küba bugün Latin Amerika ülkeleri arasında birinci sırada yer almaktadır. ⁽¹⁹⁾ Ancak burada, ulusal gelir dağılımını ve genel yaşam koşullarını değerlendirirken, Küba'nın ekonomik gelişmeyi toplumsal ilerlemeye dönüştürebilen tek Latin Amerika ülkesi olduğunu da belirtmek belki de çok daha önemlidir.

Gerçekler Latin Amerika ülkelerinin bağımlı kapitalizm yolunda yürümelerinin ve bunun sonucu olarak dünya kapitalist sisteminin ekonomik işleyişine daha çok bağlanmalarının, bölgenin ekonomik ilerleme gereksinimiyle gittikçe daha çok çatışmaya başladığını gösteriyor. Ülkelerimizde temel toplumsal sorunların çözümü geciktirilirken, üretim yapısının çarpıklığı daha da artıyor. Tüm bunların ardında, ulusal ve toplumsal kurtuluşu her zamankinden daha da zorunlu kılan Latin Amerika burjuva toplumunun derinleşen bunalımı yatıyor.

⁽¹⁷⁾ «Ticaret hadleri» dış alım ve dış satım fiyatları arasındaki orantının göstergesi. Ed.

⁽¹⁸⁾ El Siglo, (Bogota), 6 Ocak 1982, s. 9.

⁽¹⁹⁾ 1982 yılı için ve belki de daha uzun bir dönem için Küba kapitalist dünya pazarında şeker fiyatlarının üçte bir oranında düşmesi, Küba'nın dış alımını yaptığı mallara yüksek fiyat uygulanması ve ABD'nin ekonomik ablukasının artması gibi dış nedenlerle, net üretim büyümesini azaltmayı plânlıyor.

Maskeler indirilirken İsrail'in Orta-doğu'daki yeni saldırısının kökenleri

Refik Samhun

Lübnan Komünist Partisi MK Politik Büro üyesi

İsrail Arap halklarına karşı 5 Haziran 1967 saldırısından 15 yıl sonra, bu uğursuz yıldönümüyle hemen hemen aynı günde, Ortadoğu trajedisinin yeni bir perdesi daha sahnelendi. İsrail ordusu, Lübnan kent ve köylerini, Filistinlilerin yerleşim merkezlerini ve kamplarını birkaç gün süreyle aralıksız bombaladıktan ve ateşe verdikten sonra Lübnan Cumhuriyetinin egemenliğini kabaca çiğneyerek, Lübnan topraklarına daldı. Onbinlerce asker, yüzlerce tank ve zırhlı araç savaşa sürüldü. Bunları havadan avcı ve ağır bombardıman uçakları, çıkarma helikopterleri, denizden çok sayıda savaş gemileri destekledi.

Her türlü araca başvurmaktan hiç bir zaman çekinmeyen Tel-Aviv, bu kez de uluslararası topluluğa küstahça meydan okumaya yeltendi. İşgalcilerin zırhlı birlikleri, İsrail'in 1978 saldırısından sonra Lübnan'a Birleşmiş Milletler Örgütü (BMO) Güvenlik Konseyi (GK) kararı uyarınca BMO'nün «mavi miğferli» geçici birliklerinin yerleştirildiği güvenlik bölgesini doğrudan yarararak geçtiler. Bu, BMO tarihinde eşi görülmedik bir olaydır.

Salgıncılar, kent ve köyleri yerle bir ederek, ekili arazileri, bağ ve bahçeleri yakıp yıkararak, toprak üzerinde hiç bir şey bırakmama taktiğine başvurdular. Başkent Beyrut harabeye dönüştürüldü. Yürbinlerce insan evsiz-barksız bırakıldı, canını kurtarmak için yurtlarını terketmeye zorlandı. Yollar, İsrail uçaklarının gece gündüz üzerlerine ateş, kurşun ve ölüm saçtığı kaçan insanlarla tıklım tıklım doldu. İnsanları topluca kırmak için hazırlanmış olan bilyalı, şarapneli ve benzeri barbarlık bombaları, geniş ölçülerde kullanıldı. Onbinlerce Lübnanlı ve Filistinli, en başta sivil halktan kadınlar, yaşlılar ve çocuklar, bu askersel çapulun kurbanı oldular. Ülke, akıllamaz ölçülerde kayıplara uğratıldı.

Salgıncılar, daha ilk anda Lübnan ulusal-yurtsever güçlerinin ve Filistin Direniş Hareketi'nin birleşik silahlı birliklerinin çetin ve yiğit karşıkoşusuyla karşılaştılar. Omuzomuzaya çarpışarak düşmanın saldırılarını geri püskürttüler. İsrail'liler güç üstünlüğüne karşın, yer yer geri çekilmek zorunda kaldılar. Saldırgana, Lübnan'da barışı korumak için bulunan Araplararası silahlı birlikler içinde yer alan Suriye birlikleri de çetin bir direnç gösterdi. Her iki taraf da ciddi ölçüde insan ve savaş aracı kaybına uğradı.

Orta-doğuda yeni bir savaş ateşinin tutuşturulmasına yol açan neydi? İsrail şahinleri, uluslararası barışı ciddi bir biçimde tehdit eden bu saldırıya karar verirken hangi gerekçelere dayanıyorlardı?

Siyonistlerin ve ABD propagandasının savlarına göre, bu salgına, İsrail'in Londra elçisine sözümona Filistin Kurtuluş Örgütü (FKO) ajanslarınınca yapılan suikast başlıca nedeni oluşturmuş. Bu, eski bir savın; Sarajevo'daki silah seslerinin (!) açıkça yeniden yankılanmasıdır. Öyle ki, İngiltere başbakanı Margaret Thatcher bile, İsrail yönetiminin bu olayı yalnızca bir gerekçe olarak kullandığını söyleyerek Tel Aviv'in «açıklama»sını tutarsız buldu.

Saldırı savaşının, güya İsrail'in kuzeyini Filistin direnç güçlerinin top ateşinden korumak, bunları İsrail sınırlarından «uzaklaştırmak» amacıyla yapıldığı yolundaki iddialar ise çıplak bir yalandır. 1981'de varılan ateşkes anlaşmasını çiğneyen, bizzat siyonist saldırganlardan başkası değildir. Daha bu yılın Nisan ayında saldırganlar yurttaşlarının güvenliğiyle ilgilenmediklerini dünya kamuoyunun gözü önünde sergilemişlerdir. İsrail savunma bakanı Ariel Sharon bir asker edasıyla «uzaklaştırma»dan değil, doğrudan doğruya Filistinlilerin yok edilmesinden söz ediyordu ve bu tüyler ürpertici tutum İsrail ordularınca işgal edilen Lübnan topraklarında sistemli olarak yaşama geçiriliyor, uygulanıyordu. Bu satırların yazıldığı sıralarda, Haziran ayının sonlarında, Lübnan topraklarının yaklaşık yarısı işgal edilmiş bulunuyordu.

Siyonist liderler, kendi saldırgan eylemlerini haklı göstermek için herhangi bir uygun maske aramaya bile gereksinim duymadılar. Yüzsüzlük, onların politik davranışlarının belirleyici çizgisidir. Lübnan'a dalma planları neredeyse açık açık tartışılıyordu. Onların asıl amaçlarının ne olduğu, hiç kimse için bir sır değildi. Ama, gene de, bunların özünü anlayabilmek için, saldırı öncesi oluşan duruma kuş bakışıyla da olsa, bir göz atalım.

İşgal edilen topraklarda Filistin Arap halkının şimdiki dek eşi görülmemiş boyutlardaki çıkışları siyonist devletin gücünün sarsılmazlığına ilişkin efsaneyi çökertti, Filistinlilerin moralini ve ulusal birlik duygularının gücünü kırma yönündeki yeltenişlerin sonuç vermediğini ortaya koydu. Filistin direnç hareketinin seferber edici merkezi ve bayrağı olarak, hal-kin er-geç kendi geleceğini belirleme, kendi egemen devletini kurma hakkını gerçekleştireceği inancının bir simgesi olarak FKO'nün rolü ve etkinliği daha belirgin bir biçimde ortaya çıktı.

Öte yandan Arap gericaliği daha da aktifleşmeye başladı. Camp David

(!) Avusturya velihtı dük F. Ferdinand'ın Sarajevo'da öldürülmesi olayı, bilindiği gibi Birinci Dünya Savaşı'nın başlatılması için bir gerekçe yapılmıştı. (Redaktörün Notu)

çizgisine açıkça yakınlaşma eğilimini öngören Fahd (2) Planı ortaya atıldı. Camp David anlaşması zincirine ve İsrailci «barış» koşullarına bağlı Mısır'ın Arap sıralarına dönmesi belgileri ileri sürüldü. Orta-doğuyla ilgili öncelikler baremini gözden geçirme denemeleri, her zamankinden daha çok canlandırıldı. Mahut «sovyet tehdidi»nin ve ayrıca «İran tehlikesi»nin (ki bu, Basra körfezindeki gerici rejimlerce, özellikle tutuşturulmasında emperyalizmin parmağı olan İran-İrak savaşının, onlar için beklenmedik bir yön almasından sonra, ısrarla öne sürülmektedir) güya başlıca sorun olduğu yolundaki görüşleri özellikle yaygınlaştırıldı. Suudi Arabistan'ın geçenlerde ölen kralı Halid'in «şimdi başlıca ödev, Filistin sorununun çözümü değil, Şii (3) tehdidini önlemektir» sözleri, bunun bir belirtisidir. Böylelikle Orta-doğu çatışmasının temel ögesini oluşturan siyonist düşmana karşı savaş, arka plana itilmiş oldu. Buna karşılık, Amerikan «stratejik mutabakat» doktrininin gerçekleşmesi, yani ABD şemsiyesi altında İsrail'le Arapları birleştirecek bir blokun oluşturulması yolları daha da açılmaya başladı.

Bu koşullarda, emperyalist İsrail saldırısına karşı savaş cephesinin ana dayanağı olarak, geriye Filistin direnç hareketi, Lübnan ulusal-yurtsever güçleri ve Suriye'nin oluşturduğu üçlü bağlaşıklık kalıyordu. Emperyalist-siyonist-gericilik komplosunun sivri ucu işte bu bağlaşıklığa yöneltildi. Bozguncu eylemler sinsî biçimlerde sürdürüldü. Amerikan sözcüleri, en başta başkan Regan'ın özel temsilcisi Philip Habib, Tel-Aviv tarafından ileri sürülen önerileri, yani Lübnan'daki Suriye birliklerinin geri çekilmesi, Filistin silahlı bölüklerinin ülkenin güney kesimlerinden uzaklaştırılması ve bunların yerine İsrail yanlılarının denetimindeki yerli ayrılıkçılardan oluşan ve dinsel gruplar temeline oturtulmuş bulunan Lübnan askeri birliklerinin yerleştirilmesi önerilerini ısrarla dayatmaya çalıştılar.

Suriye'ye de baskı yapılıyordu. Ülkeyi içerden çökertmek için emperyalizm, aşırı-gerici «Müslüman Kardeşler»in caniyane eylemlerini destekliyor ve yönlendiriyordu. Lübnan'ın birçok kentinde, oralara yerleştirilmiş olan Suriye birlikleri etrafında düşmanlık havası yaratmak amacıyla dinsel ayrılıklar ve topluluklar arasındaki çekişmeler her açıdan körükleniyordu.

Yerli ve yabancı casusluk örgütlerinin ajanları aracılığıyla topluluklar arası çatışmalar ulusal-yurtsever güçlerin denetimindeki bölgelerde de provoke ediliyordu. Cinayetler işleniyor, bombalar patlatılıyor, çeşitli terör eylemleri tertipleniyor, kargaşa ve anarşi ortamı yaratılmaya çalışılıyordu. Amaç çok açıktı; İç çatışmalar yaratmak, direnç güçlerinin safalarını böl-

(2) Bak: N. Aşhab. «Orta-doğudaki ihanet politikasının çıkmazı», «Barış ve Sosyalizm Sorunları» (Yeni Çağ) № 2, 1982.

(3) Şiilik, İslam dininin iki ana akımından İran'da egemen olanıdır.

mek, siyonistler ve yandaşlarınca tezgahlanan Lübnan'ı işgal ve bölme planlarının gerçekleşmesinin yollarını açmaktı.

Ne ki, emperyalizm, siyonizm ve Arap gericiliği o dönemde istenilen sonuçlara ulaşamadılar. İsrail'in, 21 Nisan'daki, yani İsrail birliklerinin Sina'dan çekilmesinin planlandığı tarihten bir gün önceki sınırlı silahlı saldırısı da sonuç vermedi. Bunun üzerine Tel-Aviv, Lübnan'a daha büyük güçlerle dalma yoluna başvurdu.

Saldırgan, bir taşla birkaç kuş vurmaya amaçlıyordu. En başta Filistin direnç hareketini güçten düşürmek ve sonunda onu tümüyle kırmak, FKO'nün askersel potansiyelini ve politik yapısını yoketmek, bu örgütün işgal altındaki topraklarda yaşayan halk arasındaki etkinliğini ortadan kaldırmak ve genel olarak da FKO'nün askersel-politik etmen olarak Orta-doğu sahnesinden tümüyle silmekti. Bunlar yapılmadan Filistin Arap halkının direnç azmini kırmak, onun bağımsız öz devletini kurma yönündeki savaşımını boğmak, Ürdün nehrinin batı kıyısı ve Gazze bölgesinin işgalini kalıcılaştırmak olanaksızdı. Lübnan'a karşı girişilen saldırı savaşı Camp David pazarlığına katılan tarafların Filistin sorununu o ünlü «özerklik» temelinde çözme denemelerinin ikinci aşaması, doğrudan silah gücü kullanılması aşamasıdır. İsrail saldırganları, işgal ettikleri topraklarda açık soykırım yöntemlerine başvurdu, oralarda yaşayan Filistinlileri tümüyle fiziksel olarak yoketme yoluna koyuldular. Nazi yöntemleri harfi harfine uygulanarak girişilen «temizlik» hareketleri konusunda İsrail Genel Kurmay Başkanı Rafael Eitan şöyle dedi. «Biz kaldırıp altını aramadığımız tek bir taş bırakmayacağız. Bu ise, belki de uzun bir zaman olacaktır.»

İsrail militaristleri gerçekten de Lübnan'da uzun süre kalmanın koşullarını yaratmaya başlamışlardır. İşgal edilen kentlerde askersel valiler atandı. Dolaşıma İsrail para birimi sokuldu. Ürdün Nehrinin batı kıyısından ve Gazze bölgesinden işgal edilmiş bölgeleri «yönetme» işlerinde uzmanlaşmış kadrolar buralara aktarıldı. Bunlardan biri «bu alanda biz zengin deneyimler elde ettik ve şimdi bunları burada pratikte uyguluyoruz» diye övündü.

İsrail, Camp David anlaşmasının içerdiği, Arapları teker teker vurma ilkesine, sonuna kadar bağlı kaldı. Ulusal-yurtsever güçlere ağır bir darbe indirmekle İsrail, Lübnan'daki aşırı sağcı, ayrılıkçı öğelerin reel bir üstünlük sağlamasını, İsrail üst yönetimiyle işbirliğine hazır bir yönetimin işbaşına getirilmesini ve bu rejimin Camp David sürecinin içine çekilmesini sağlamayı amaçlıyordu. İki ay sonra Lübnan'da devlet başkanı seçimleri yapılacaktı. Mezhepler temeli üzerine kurulmuş olan Lübnan ordusunun denetiminde ve falanjist Backir Gemayel'in egemenliği koşullarında yapılacak bir seçimde, emperyalist-siyonist bloka uygun bir liderin işbaşına getirilmesi hesaplanıyordu. Başka bir deyişle, İsrail, em-

peryalizmin, Lübnan'da yedi yıl boyunca süren iç savaş sırasında ulaşmadığı ne varsa tümünü bu saldırıyla elde etmeyi öngörüyordu.

Suriye'nin konumlarını sarsmak, Orta-doğu çatışmasında onun oynadığı olumlu rolü zayıflatmak, Suriye rejimini «uzlaşmacı» duruma getirmek de amaçlanıyordu.

İsrail yönetimi, en güçlü patronu, ABD emperyalistlerini kendi yanlarında bulmasaydı, elbette böylesi bir küstahlığa ve meydan okumaya cesaret edemez, böylesi kanlı bir serüvene çılgınca atılmayı göze alamazdı. Amerikan-İsrail «stratejik işbirliği» Lübnan'da, harfi harfine, korkunç boyutlarda ete-kemiğe bürünmüştür. Bu komploya katılanların elleri, Amerikan yapısı tankların altında ezilen, «Made in USA» damgası taşıyan roket ve füzelerle katledilen, okyanus ötesinde yapılan uçakların attığı bombalarla öldürülen binlerce Lübnanlı ve Filistinlinin kanyıyla boyanmıştır. Birleşik Amerika'nın İsrail'e yoğun biçimde sağladığı en modern askersel malzeme, bu yayılcılığın tek maddesel temelini oluşturuyor. Salgıncıların yakıp yıkarak Beyrut'a doğru ilerledikleri bir sırada Pentagon, Tel-Aviv'e ek olarak yeni tank, zırhlı araç, top sağlamayı kararlaştırıyor ve böylece salgıncıları açıkça soykırımı sürdürmeye teşvik ediyordu. Kaldı ki, saldırı, Washington'un bilgi ve izniyle başlatılmıştır. Saldırı savaşının başlatılmasından birkaç gün önce ABD dışişleri bakanı A. Haig⁽⁴⁾ Camp David pazarlığı çerçevesinde «özerklik» görüşmelerinin başarısızlığa uğraması durumunda, «daha tehlikeli alternatiflerin çıkabileceği» tehdidini savurmuştur. Lübnan konusunda artık birşeylerin yapılması zamanının geldiğinden söz etmiştir. Saldırının başlayacağıın işareti, İsrail Savunma Bakanı Sharon'un ABD gezisi oldu. İsrail'e dönüşünde Sharon bir açıklama yaparak, siyonist salgıncıların önünde «yeşil ışık» yakıldığını açıkça vurguladı.

Amerikan emperyalizmi katillerin eline yalnızca ölü saçan, yakıp yıkan silahları vermekle kalmadı, ayrıca onlara politik bir sığınak da sağladı. Washington, salgıncıların eylemlerinin uluslararası forumlarda, en başta BMÖ'nde kınanmasına, her yola başvurarak karşı çıktı. BMÖ Güvenlik Konseyinin, saldırıya son verilmesi, barışın sağlanması yönündeki görevlerini yerine getirmesini engelledi. ABD'nin BMÖ'ndeki temsilcisi Bayan Kirkpatrick, Tel-Aviv'in bu korsanlığını açık açık savunmaya kalkıştı ve bu çapulu «ulusal savunma» hakkının kullanılması olarak nitelendirdi. ABD, İsrail saldırı savaşını kınayan ve İsrail ordusunun derhal Lübnan'dan geri çekilmesini öngören Güvenlik Konseyi karar tasarısını veto etti. Reagan ise şöyle diyordu: «Biz hepimiz, Ortadoğu'da sürekli varolan savaş tehlikesine neden olan terörizm belasının (Beyaz Saray, ulusal kurtuluş güçleri sözkonusu olunca bu terminolojiyi kullanır – R. S.) kökünün kazınmasına yardım etmeliyiz.»

(4) A. Haig, daha sonra görevinden istifa etti (Çevirenin notu).

Bombalar, füzeler Lübnan topraklarında ölüm saçarken, ABD devlet başkanı İsrail başbakanını Beyaz Saray'da kabul ediyordu. R. Reagan, İsrail militarizminin Lübnan topraklarında işlemekte olduğu barbarlığı açıkça onaylıyor, Tel-Aviv'in egemen bir komşu devletin topraklarında, uluslararası hukuk normlarını küstahça ayaklar altına alarak, istediği gibi davranmaya devam etmesi için güvençe veriyordu.

M. Begin, okyanus ötesi gezisini tamamladıktan sonra, Lübnan'daki olaylar konusunda İsrail ve Amerikan yönetimlerinin, görüş birliği içinde olduklarını söyledi. Bunda şaşılacak bir şey yok. Çünkü siyonistlerce gerçekleştirilen saldırı, caniyane komplonun her iki ortağının da çıkarına hizmet eden bir Amerikan-İsrail eylemi olarak nitelendirilebilir. Bunu, Orta-Doğu stratejisinin eski mimarlarından ve bugün olup-bitenler konusunda çok iyi bilgisi bulunan ABD'nin eski Dışişleri Bakanı Henry Kissinger açıkça itiraf ediyor. İsrail ordusunun Lübnan'a dalmasını kastederek, o, şöyle diyor. «Bu somut olayın sonuçları, Yakındoğu'daki barış sürecinin (yani Camp-David çizgisinin dayatılması – R. S.) ve ayrıca Birleşik Amerika'nın çıkarlarına uygundur.»

İsrail saldırısı, özü bakımından, Washington'a bölgede doğrudan askersel varlığını pekiştirme olanağını yarattı. Saldırı savaşının en şiddetli olduğu sıralarda Amerikan Deniz Kuvvetlerinin vurucu gücü olan uçak gemileri Lübnan karasularına yöneldi. Bu olgu, Birleşik Amerika'nın Lübnan'a saldırdığı 1958 olaylarını anımsatıyor ve bunun yinelenmesi olasılığı düşüncesini ister istemez uyandırıyor. Washington stratejileri ayrıca bir senaryo da hazırlamış bulunuyorlar. Buna göre, İsrail ordularının çekilmesi, BMO birlikleri yerine Güney Lübnan'a Amerikan silahlı birliklerinin de katıldığı sözümona çokuluslu güçlerin yerleştirilmesi koşuluna bağlanıyor. Aslında bu, Amerikan çizmesinin Arap toprağına basmasına izin veren Camp-David katekullisi çerçevesinde Mısır'da yapılanı yinleme denemesinden başka bir şey değildir. Amerikan emperyalizmi, yüzündeki maskeyi atarak, İsrail'li saldırganları açıkça destekleme ve koruma rolünü üstlenmekle kalmadı, aynı zamanda siyonistlerce işlenen cinayetlerin doğrudan suç ortağı olarak, bunların da sorumluluğunu yüklenmiş oldu.

Birleşik Amerika'nın egemen çevrelerce desteklenen ve kışkırtılan İsrail militaristlerinin işlediği tüyler ürpertici cinayetler, tüm dünyada sert protestolara neden oldu. İsrail'deki yiğit yurtsever-enternasyonalistler, saldırgan siyonist yönetimini kararlılıkla mahküm ettiler. İsrail Komünist Partisi MK Genel Sekreteri M. Vilner, Knesset'te (İsrail parlamentosu) yaptığı konuşmada şöyle dedi: «*Öldürülen Filistinli sayısının artmasıyla İsrail'in güvenliğinin de o oranda artacağına dayanan bir doktrin canavarlıktır, yamyamlıktır.*» Gezegemimizin tüm namuslu insanları, kendi yasal hakları uğrunda, adaletli ve kalıcı bir barış uğrunda savaşan Arap halklarının yanında yer alıyorlar.

Uluslararası dayanışma, Arap ulusal kurtuluş hareketi için değer biçilmez bir destek kaynağını oluşturuyor. Bugün bunun önemi Lübnan ve Filistin savaşçıları için olağanüstü büyüktür. Ülkemiz için çok kritik olan bu dönemde, bu ölüm kalım günlerinde, saldırganın ve koruyucusunun Sovyet hükümetince çok ciddi biçimde uyarılmasını biz büyük bir memnunlukla karşılıyoruz. Sovyet hükümeti, açıklamasında şunları vurguladı: «Orta-Doğu'daki barışın çıkarları, uluslararası güvenliğin geniş çıkarları, saldırının durdurulması, ateşin kesilmesi ve İsrail birliklerinin Lübnan topraklarından geri çekilmesi için ivedi ve etkin önlemlerin alınmasını gerektirmektedir. Bunu BMÖ Güvenlik Konseyi'nin oybirliği ile alınan kararları da gerektirmektedir. Bunların yerine getirilmesi gerekir. Bugün, anahtar sorun budur». (5) Batı Avrupa ülkeleri komünist partileri de, Lübnan ve Filistin halklarıyla, FKÖ ve Lübnan ulusal-yurtsever hareketiyle dayanışmayı genişletme ve güçlendirme çağrısında bulundular. Şöyle dediler: «Biz demokratik kamuoyunun ve ülkelerimiz hükümetlerinin saldırıya derhal son verilmesi ve İsrail askersel birliklerinin Lübnan topraklarından koşulsuz geri çekilmesi için her türlü önlemi almalarını sağlamak için elimizden gelen çabayı göstereceğiz.» Bu çağrıya, Haziran ayının ortalarında Sofya'da yapılan uluslararası teorik konferansa katılan 60 kadar komünist, işçi ve devrimci-demokrat partinin temsilcileri de katıldılar.

Lübnan ve Filistin halklarının İsrail saldırganlarına karşı savaşımı sürdürüyor. Onun başarısı için, emperyalizmin, siyonizmin ve gericiliğin birleşik cephesine karşı koyan güçlerin savaşkan bağlaşıklığını her yönüyle güçlendirmek gerekiyor. Lübnan Komünist Partisi MK Genel Sekreteri Georges Howi tüm Lübnan'lılara şu çağrıyı yaptı: «İsrail saldırısına kararlı direnci gösterebilmek için ideolojik, dinsel ve öteki ayrılıkları bir yana bırakmak ve birleşmek gerek.»

Sıraların pekiştirilmesi, güvenilir dostlarımız: SSCB ve sosyalist topluluğun öteki devletleriyle; barıştan ve adaletten yana olan herkesle kardeşçe işbirliği ilkelerinin güçlendirilmesi utkunun anahtarı olacaktır. Orta-doğu'daki olayların gelişmesindeki radikal dönüşümleri sağlamak, kanlı saldırı savaşını tutuşturuları mahkum etmek emperyalizmin canavarlık plânlarını suya düşürmek ve bölgemizde kalıcı, adaletli ve kapsamlı bir barış egemen kılmak, ancak ve ancak bu yolla olanaklıdır.

(5) «Pravda», 15 Haziran 1982.

Sosyalizm: Özelin ve genelini diyalaktığı

Roland Bauer

ASBP MK üyesi BSS dergisi redaksiyon komitesi üyesi

Sosyalizmin teori ve pratiği, ülkü ve ilkeleri, ve onları uygulamaya sokmak yol ve yöntemleri çağımızın sınıf çatışmasının merkezinde bulunuyorlar. Bu sorunların arasında, sosyalist devrimlerin ve yeni toplumun kuruluşunun genel yasaları ile somut ulusal, tarihsel özellikleri arasındaki ilişki ile ilgili sorun da yer alıyor.

Sosyalizmin ülküsü üzerine fikir çatışmaları bu ülkünün doğuşu ile birlikte başladı. K. Marks ve F. Engels, *Komünist Parti Manifestosu*'nda, toplumun dönüşüme uğratılmasıyla ilgili gerici, feodal, tutucu burjuva ve ütöpik küçük-burjuva anlayışların niteliklerini sergilediler. Lenin, sosyalist hareketteki üç yönelimden söz ediyordu; Komünist Enternasyonal'in programında 10 anti-Marksist akım dile getiriliyordu. Günümüzde böylesi onlarca akım sayılabilir. Bu heterojen sosyalizm tanımlamalarının her birinin içeriğinden, toplumsal ve bilimsel (gnoseolojik) köklerinden, neye yönelik olduklarından ayrıntılı bir biçimde söz etmeye gerek yok. Bunların sınıf savaşımındaki rolünü göstermek daha önemlidir.

1917'den önce, sosyalizmle ilgili tartışmalar özellikle işçi hareketinin içinde ve teori ve program düzeyinde yürütülüyordu. Ekim Devrimi, bilimsel komünizm fikirlerini pratiğe geçirdi, onları toplum ve devlet politikası düzeyine yükseltti, onları günlük görevlerin ve milyonlarca kişinin deneyimlerinin nesnel durumuna getirdi. Günümüzde, sosyalizmin teori ve pratiği ile ilgili sorunlar, ellerindeki bütün olanakları kullanarak birbirlerini sürekli karşılıklı etkileyen yeryüzündeki iki toplumsal sistem arasındaki çatışmanın önemli bir bileşenidir. Gerek bu faktörler, gerekse diğer bazıları, kaçınılmaz bir biçimde, komünist hareketin içinde de tartışmalara yol açıyor, proletarya devrimi, sosyalizmin yapısı ve ilkeleri, sosyalizm kuruculuğunun biçim ve yöntemleri konusunda yeni, ve her zaman birbirine benzer olmayan, kimi zaman da birbirinin karşıtı, teorik, kavramsal, stratejik ve politik-taktik değerlendirmeler dile getiriliyor.

Bu durumun gerek nesnel, gerekse öznel nedenleri vardır. Bu nedenlerin kimi uzun, kimi ise kısa erimlidir. Ve bu nedenlerin yöntembilimsel bir yanı da vardır: teori ile pratik arasındaki karşılıklı ilişkiye yaklaşım farklıdır, fikir ile gerçekleştirilen politika arasındaki ilişki anlayışı aynı değildir. Burada, teorik bilgilerimizin kaynakları, Marksizm-Leninizmin geliştirilmesi koşulları, Marksizm-Leninizmin somut uygulama koşulları ve Marksizm-Leninizmin sürekli gelişmesi sorunu da belirli bir rol oynamaktadır.

Sosyalizm, toplumsal ve politik bir rejim olarak 60 yılı aşkındır, bir dünya sistemi olarak ise 30 yıldan biraz fazla bir süredir gelişmektedir. Tarihsel ölçekte bakıldığında bu çok kısa bir süredir. Hele yeni toplumun kuruluşunun çoğu zaman ekonomik bakımdan az yada orta derecede gelişmiş ülkelerde başlatıldığı, ve üstüne üstlük, bir çok kere, savaşlar, emperyalizmin düşmanca eylemleri ve iç toplumsal anlaşmazlıklar tarafından kesintiye uğratıldığı da hesaba katılırsa, bu çok daha kısa bir süredir. Dolayısıyla, açıktır ki, sosyalist rejim bu nedenlerden ötürü yalnız bütün üstünlüklerinden yararlanamamakla kalmamış, hatta kimi ülkelerde tam biçimini alamamıştır.

Bununla birlikte, bu altmış yılın ve bu süre içinde gerçekleştirilen devrimlerin deneyimi, pratikte zaten doğrulanmış bazı teorik genellemeler yapmak için kesinlikle yeterlidir. Pratikte doğrulanmış teorik genellemeler arasında, proleter devriminin ve sosyalizm kuruculuğunun temel yasaları özel bir yer tutmaktadır. Bu yasalar 1957 yılında, sosyalist ülkelerin komünist ve işçi partilerinin temsilcileri tarafından kollektif bir şekilde formüle edilmiştir (1). Bu konferans belgesinde, ulusal tarihsel özelliklerin ve geleneklerin büyük çeşitliliği nedeniyle, bu genel yasaların, her bir ülkenin somut tarihsel koşullarına uygun biçimde yaratıcı bir biçimde uygulanmaları gerektiği, mekanik bir şekilde kopya edilmemeleri zorunluluğu vurgulanıyordu. (2)

O zamandan bu yana çeyrek yüzyıl geçti. Söz konusu bildirinin onaylandığı dönemle kıyaslırsak, yeryüzündeki devrimci değişme süreci daha yaygınlaştı, yerküremizin yeni bölgelerine yayıldı, toplumdaki dönüşüm-

(1) Konferans açıklamasında, sosyalist devrimin ve sosyalist kuruculuğun şu genel yasaları sayılıyor: Proletarya devriminin şu ya da bu biçimde gerçekleştirilmesi ve proletarya diktatörlüğünün şu ya da bu biçimde kurulması için emekçi yığınlarının, çekirdeğini Marksist-Leninist partinin oluşturduğu, işçi sınıfı tarafından yönetilmesi; işçi sınıfının köylülüğün büyük bölümüyle ve öteki emekçi katmanlarla bağlaşıklığı; kapitalist mülkiyetin ortadan kaldırılması ve ana üretim araçları üzerinde toplumsal mülkiyetin kurulması; tarımın giderek sosyalist dönüşüme uğratılması; sosyalizmi ve komünizmi kurmak, emekçilerin yaşam düzeyini yükseltmek amacıyla ulusal ekonominin uyum içinde geliştirilmesi; ideolojik ve kültürel alanlarda sosyalist devrim ve kendini işçi sınıfına, emekçi halka, sosyalizm davasına adanmış geniş bir aydın topluluğu yetiştirilmesi; her türlü ulusal baskının ortadan kaldırılması ve halklar arasında hak eşitliğinin ve kardeşçe dostluğun kurulması. Sosyalizmin kazanımlarının iç ve dış düşmanlara karşı savunulması; bir ülkenin işçi sınıfının öteki ülkelerin işçi sınıfıyla sınıf dayanışması; proletarya enternasyonalizmi. Açıklama, Arnavutluk, DAC, Bulgaristan, Çin, Kore, Macaristan, Moğolistan, Polonya, Romanya, Çekoslovakya, Sovyetler Birliği ve Vietnam komünist ve işçi partileri delegasyonları tarafından imzalandı.

(2) Bk. Textes, programmes de la lutte pour la paix, la démocratie et le socialisme, Yabancı dilde yayınlar, Moskova, s. 14, 15.

ler açısından daha derinleştirdi, itici güçleri, ortaya çıkış biçimleri, savaşım biçimi, araç ve yöntemleri ise daha çeşitlendi. 1959'da Küba'da devrim başarıya ulaştı. Onun ardından, Laos, Kamboçya, Nikaragua, Grenada, Afganistan, Angola, Etyopya, Mozambik ve Yemen Demokratik Halk Cumhuriyeti, devrimlerin teori ve pratiğini zenginleştirdiler. Sosyalist ülkelerde büyük ilerlemeler kaydedildi. Sınıf savaşımı kapitalist ülkelerde de gelişti. Ulusal kurtuluş hareketi dev boyutlar kazandı. Bu faktörlerin hepsi, Marksizmin teori ve pratiğini zenginleştirdiler. Tarihsel süreçlerin verilerinin taraf tutmayan bir şekilde irdelenmesi ve değerlendirilmesi ile, en azından iki sonuç elde ediliyor: Birincisi, Ekim Devrimi'nin ve sosyalizmin ülkelerinin çekici gücü kendini gittikçe daha fazla belli etmeye devam ediyor: ikincisi ise, sosyalist ülkelerin hepsinde görülen çok sayıda belirleyici özelliğin ve karakteristiğinin yanı sıra, herşeyden önce ulusal toplumsal organizmaların biçimlerindeki tarihsel çeşitlilikten ileri gelen güçlü bir özgüllük vardır.

Aralarındaki tartışma benzerliklerine karşın, her ülkenin, ötekilerinden ayrı, kendine özgü özellikleri vardır. Bu olgunun farkına varmak için, sosyalist ülkelerin ekonomik koşulları, politik kurumları ve toplumsal pratikleri hakkında bilgi edinmek yeterlidir. Bunun başka türlü olması zaten söz konusu değildir, çünkü devrimler ve politik yapılar ne ithal ne de ihraç edilebilirler, hele hele, hangisi olursa olsun, hiçbir ülkeye dayatılamazlar.

Sosyalist devrimin ve yeni toplum kuruculuğunun genel yasalarını belirleyen bir özellik, bu genel yasaların «kendiliğinden şey» olarak var olmamaları, sadece somut bir sosyalist devrimin içinde, yani sadece özelin ve tikelin içinde ortaya çıkmalarıdır.

Marks, Engels ve Lenin, sosyalizmin yolunun farklı biçimlerde açılacağını ve işçi sınıfının ulusal ve tarihsel koşulları gözönünde tutarak savaşım yürütmesi gerektiğini birçok kez yinelediler. Somut koşullar atlanarak genel yasaların «saf» bir biçimde ortaya çıkması ne kadar olanaksızca, proletarya devriminin ve yeni toplum kuruculuğunun genel yasalarının etkisinde kalmadan sosyalizme giden salt ulusal bir yolun ortaya çıkması da o kadar olanaksızdır. Lenin, 1915'de şöyle yazıyordu: «Genel ancak özelin içinde. özel aracılığıyla vardır»⁽³⁾. Ekim Devrimi'nden sonra da Lenin, her ülkenin devrimini kendine özgü bir yolla gerçekleştirmesi gerektiğini⁽⁴⁾ ve Batı Avrupa'da sosyalizme geçişin Rusya'dakinden farklı olacağını⁽⁵⁾ sık sık yineledi. Lenin, özellikle şöyle diyordu: «Bizim

⁽³⁾ V. İ. Lenin, Yapıtlar, c. 36, s. 369.

⁽⁴⁾ Agy, c. 30, s. 435.

⁽⁵⁾ Agy, c. 27, s. 30-31, c. 28, s. 498-499.

devrimimizi bütün ülkeler için bir ideal olarak göstermek saçma olurdu ...» (6) Ama aynı açıklıkla Lenin şunları da söylüyordu: «devrimimizin bazı belirleyici özelliklerinin kapsamı yerel değildir, özel olarak ulusal de değildir, salt Rus'da değildir, ama uluslararasıdır» (7). Genel ile özel arasındaki iyice tanımlanmış ilişkiyi temel alan Lenin, genel ilkelerin, ulusal ve politik farklılaşmalar hesaba katılarak, farklı biçimlerde uygulanması çağrısında bulunuyordu. «Her ülkenin, uluslararası sorunun çözümünü somut ele alış biçiminde özellikle ulusal olanı, özgül olarak ulusal olanı araştırmak, incelemek, keşfetmek, bulmak, yakalamak ... ana görev ... budur ...» (8), diye yazıyordu.

Bu anlamda, her bir proletarya devrimi, her bir sosyalist toplum biricik olan bir tarihsel olgudur. Dönüşümlere katılan ve onları özendiren itici güçler olarak halk, işçi sınıfı, erkteki parti, bu dönüşümlerin içeriği, hızı ve gidişi konusunda ana sorumluluğu taşırlar.

Diğer sosyalist ülkelerin olduğu gibi, Demokratik Alman Cumhuriyeti'nin de geçmişi ve bugünü, sosyalizmin temel ilkelerinin özgül ulusal koşullara yaratıcı bir şekilde uygulanmasının iyi örneklerini veriyor. Nitekim, bizim ülkemizde sosyalizme geçiş otuz yıl önce Sovyetler Birliği'nde olduğundan pek çok bakımdan farklı bir biçimde gerçekleştirildi. Bu geçiş —, Doğu ve Güney Doğu Avrupa'daki diğer ülkelerle hemen hemen aynı zamanda oldu. Özellikle, müttefik devletler arasındaki anlaşmalar gereğince Almanya'da en yüksek düzeyde erk, savaştan sonraki birkaç yıl boyunca, kendi işgal bölgesi içinde, her bir silahlı kuvvetin başkomutanının elinde olduğu için, DAC'nde işçi sınıfının erke gelişi (bunun her devrimin temel sorunu olduğunu hatırlatalım) hiç de bir seferde, kısa bir süre içinde değil, en alt düzeylerden başlayarak derece derece gerçekleştirildi (9). Sovyetler Birliği'nden, Macaristan ya da Romanya'dan, Küba ya da Moğolistan'dan farklı olarak, ülkemizde tek partili değil, çoğulcu bir sistem var. Devam edelim. DAC'nde kapitalistlerin bütün

(6) Agy, c. 29, s. 191.

(7) Agy, c. 31, s. 15.

(8) C. 31, s. 88.

(9) 1945'de, kırsal yerleşim birimlerinde ve kentlerde, işçi sınıfının yönetimi altında, demokratik anti-faşist özyönetim organları ve kırsal yönetimler kuruldu. Bunların çalışmalarına, doğrudan halk tarafından seçilmiş ilerici yurttaşlar, yani işçiler ve öteki sınıf ve katmanların temsilcileri, bütün politik partilerin ve sendikaların üyeleri, partisiz uzmanlar katılıyorlardı. 1946 güzünde, ilk demokratik seçimlerin sonucunda, köylerde, bölgelerde ve kırsal alanlarda devlet erkinin seçimle gelmiş kuruluşları, kırsal ve kentsel halk temsilcilikleri, eyalet parlamento ve hükümetleri oluşturuldu. İşçi sınıfı buralarda egemen konumlara sahipti. Daha sonra, bunlar pekişmeğe devam ettiler ve 1949 Ekiminde DAC'nin kurulmasından sonra, işçi sınıfı erki bütünüyle ele aldı.

mallarına ne el konuldu, ne de toprak ulusallaştırıldı ⁽¹⁰⁾. Oysa bunlar, diğer bazı devletlerde sosyalist dönüşümlerin önkoşulu rolünü oynamışlardır. On binlerce küçük ve orta patron, zanaatçı, tüccar ve zengin köylü kendilerine yeni toplumun kuruluşuna aktif bir şekilde katılma olanaklarının sunulduğunu gördüler.

Bununla birlikte, DAC'de dönüşümlere giden yolların, dönüşüm biçim ve yöntemlerinin özgüllüğüne karşın, toplumsal yaşamın bütün alanlarına damgasını basan değişikliklerin toplumsal ve ekonomik yapısı, Sovyetler Birliği'ndekiyle, ya da sosyalizmi seçen öteki ülkelerdekiyle aynı oldu. Marksist-Leninist parti tarafından yönetilen, köylülük, aydınlar ve bütün emekçilerle bağlaşıklık içinde bulunan ülkemiz işçi sınıfı siyasal erki aldı, proletarya diktatörlüğünün işlevlerini başarıyla uygulayan ve uygulamaya devam eden sosyalist bir devlet kurdu. Bu nedendir ki, devletimiz, Alman toprağı üzerindeki ilk gerçekten demokratik devlet oldu. Giderek sosyalist üretim ilişkileri oluştu, ulusal ekonominin planlı yönetimi kuruldu. Nihayet, kültür ve düşünsel yaşam alanında gerçek bir devrim gerçekleştirildi, yığınların bilinci kökten değişti ve gelişmeye devam ediyor: eğitim, bilimler, kültürel faaliyetler ve toplumsal yaşamın öteki alanları sürekli geliyor.

ASBP'nin IX. Kongresinde onaylanan (1976) parti programında, parti-nin teorik ilkelerine ve deneyimine uygun olarak şu saptanıyor:

«Almanya Sosyalist Birlik Partisi, program hedeflerinde ve pratik çalışmalarında devrimin ve sosyalist kuruculuğun genel yasalarına, dünya devrimci süreci tarafından doğrulanmış yasalara göre yönelir ve bu yasaları Alman Demokratik Cumhuriyeti'nin somut tarihsel koşullarına yaratıcı bir şekilde uygular.» ⁽¹¹⁾

Bu yaratıcı yaklaşım, yalnız genel yasaların objektif niteliğinin ve onların ortaya çıkış biçimlerinin anlaşılmasını içermiyor. Aynı zamanda ülkenin politik yönetiminin, teoriye ve sosyalist kuruculuk koşullarının ilerletici bir çözümlenmesine dayanarak, stratejik doğruları ve doğru anlayışları hazırlayıp geliştirme ve görevleri formüle etme, bu görevleri başarıya ulaştırmak için seçilecek yolları ve kullanılacak yöntemleri tanımlama yeteneğini de gösteriyor. Bu konuda hazır reçeteler ya da klişeler olamaz. Ne soyut evrensel sosyalizm «modelleri», ne de onların

(10) 1945 güzünde, devrimin anti-faşist-demokratik aşaması sırasında, emekçilerin önerisi üzerine toprak reformu gerçekleştirildi; savaş suçularının ve Nazilerin mallarına el kondu, toprak sahiplerinin 100 hektardan fazla toprakları bedeli ödenmeksizin ellerinden alındı. Bu topraklar tarım işçilerine, yoksul köylülere ve savaştan sonra Doğu Almanya topraklarına yerleşmeye gelen kişilere verildi. Tekellere ve savaş suçularıyla Nazilere ait olan bütün sanayi işletmeleri halkın eline geçti.

(11) ASBP IX. Kongresi.

bölgesel ya da ulusal varyantları, genel yasalarla onların ortaya çıkış koşulları arasındaki karmaşık diyalektik karşılıklı ilişkiyi anlamaya, hele onu gerçekleştirmeye elverişli değillerdir. Başarı elde etmenin, kaderin darbelerini ve düş kırıklıklarını önlemenin, kararsızlıklar karşısında önlem almanın tek bir koşulu vardır: ne geneli, ne de özeli mutlak olarak almamak, genel yasaları göz önünde tutarak somut tarihsel durumun gereksinimlerine uygun biçimde davranmak.

Kurulduğundan bu yana geçen 36 yıl boyunca, ASBP sürekli olarak, bir yandan Lenin'in sosyalizmin genel ilkeleri diye nitelediklerini, bir yandan da ulusal özgüllüğü kendisine temel olarak alma çabasında bulundu. Parti, teorik sorunların incelenmesini ve en karmaşık pratik görevlerinin yerine getirilmesini, öteki sosyalist ülkeler topluluğu devletleri komünistlerinin deneyimlerinden yararlanarak ve araştırarak ve aynı zamanda kendisine yeni yollar açarak, yaratıcı bir şekilde ele aldı.

Burada söz konusu olan, yalnız alışılmış bir şekilde, genel yasalar ve ulusal özellikler kavramlarıyla dile getirilenler değildir, somut özgül ve tarihsel gerçeklerin bir bütünüdür. Ülkemizdeki devrim sürecinin bütün dönemlerinde, partinin genel politik çizgisinin hazırlanması, tanımlanması ve eksiksiz bir şekilde uygulanması sırasında, en azından üç faktör kategorisi (tipi) göz önünde tutuldu.

Söz konusu faktör kategorilerinden birincisi, genel tarihsel koşullar olarak tanımlanabilir. DAC'nde sosyalist devrimin Oktobr Devrimi'nden otuz yıl sonra ve çok sayıda başka ülkedeki dönüşümlerle eşzamanlı olarak başlaması, bu devrimin daha başlangıçtan itibaren dünya devrim sürecinin, evrensel ölçekte kapitalizmden sosyalizme geçişin organik bir bileşenini oluşturması olgusu, bu genel tarihsel koşulları oluşturmaktaydı. Bu koşul hatırı sayılır bir önem kazandı ve savaştan hemen sonra, büyük güçlüklerin üstesinden gelmek zorunda olduğumuz sıralarda kendisini özellikle duyurdu.

Sovyet ordusu Hitler Almanyası'nı yendi ve Alman büyük burjuvazisini devlet erki aygıtını bütün terör ve baskı araçlarıyla birlikte yok etti, böylece uluslararası güçler ilişkisini sosyalizmden yana değişikliğe uğrattı.

Üzerinde daha sonra DAC'nin kurulduğu, Almanya'nın doğu bölümündeki topraklar, Alman hakının demokratik güçlerini teşvik eden ve destekleyen, onların girişimlerine serbestlik tanıyan, ve gerektiğinde onları koruyan bir sosyalist devlet ordusu tarafından işgal edilmişti. Ülkemizde kapitalizmden sosyalizme geçişin iç savaş ve dış müdahale olmaksızın, barışçı yoldan gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde bu koşul sayesinde. Ayrıca, ASBP, strateji ve taktiğini hazırlarken, Sovyetler Birliği ve diğer kardeş partilerin deneyimlerinden yararlanma olanağını bulmuştur. Kuşkusuz, bunu yapmak, bu deneyimi, bu pratiği mekanik bir şekilde kopya

etmek olarak anlaşılıyordu; zaten kimse de böyle bir istemde bulunmuyordu.

İkinci faktörler kategorisi, özgül ulusal olanlardır. Yani, DAC'ndeki devrimci dönüşümler sürecini etkileyen, tarihsel olarak belirlenmiş önkoşulların, nesnel ve öznel ulusal koşul ve gerçeklerin bütünüdür. Burada karakteristik olan, devrim öncesi Rusya'dakinden ve sosyalizme doğru yürüyüşlerinin başlangıcında diğer sosyalist ülkelerin çoğunluğundan daha ileri sanayileşme düzeyi ve buna bağlı olarak daha gelişmiş bir sınıf yapısı, daha kalabalık bir işçi sınıfı, aydınların ve kent küçük burjuvazisinin şu yada bu ölçüde farklı bir rol oynaması ve bir dizi tarihsel gelenek ve alışkanlıklar, vb. dir.

Belirli bir anda ülkedeki somut durum, varolan sınıflararası güçler oranı, uluslararası ve sosyal-ekonomik bağlam, yığınların bilinci ve ruh hali, vb. den de üçüncü faktörler kategorisi doğmaktadır. Bunlar somut tarihsel faktörlerdir. Daha önce nitelikleri belirtilen iki koşullar grubu DAC'ndeki devrimci dönüşümlerin her üç döneminde de aynı kalmıştır. Somut tarihsel koşullar ise, onlardan farklı olarak, tek bir tarihsel dönemin içinde bile kendisini duyuracak kadar hızlı bir şekilde değişikliğe uğramıştır.

ASBP, stratejisinde, politikasında ve taktiğinde, sosyalist kuruculuğun bu üç koşullar kategorisini ardıcıl bir şekilde göz önünde tutmuştur. Parti böyle yaparak, ASBP MK Genel Sekreteri E. Honecker'in dediği gibi, toplumun evriminin her yeni aşamasında kendisini toplumumuzun yönetici gücü olarak bir kez daha kabul ettirmiştir.

«Partinin olgunluğu, savaşım ve gelişme koşullarını bilimsel bir şaşmazlıkla irdelemek, ... eksiksiz bir strateji ve taktik hazırlama, yığınları seferber etme ve peşinden sürükleme yeteneğinde dile geliyor.» (12)

★

Ülkemizdeki devrim sürecinin üç aşamasının her birisini daha ayrıntılı bir şekilde tanıtalım.

Alman işçi hareketi, birinci aşamaya, 12 yıl yeraltı çalışmasından sonra girişti. Gün ışığında çalışma olanağına kavuştuğunda, deneyimi yüz yılı aşkın bir sınıf savaşımından, yarıyolda durdurulmuş iki devrimden 50 parti kongresinden ve 4 parti programından oluşuyordu. İşçi hareketi, başarıları da, gerilemeleri ve acı yenilgileri de tatmıştı, gerek legal gerekse gizlilik koşullarında savaşım yürütmüştü, proletaryanın birliğinin gücünü görmüş, bölünmenin yıkıcı etkilerini yaşamıştı.

(12) E. Honecker, Reden und Aufsätze, c. 5, Berlin, 1978, s. 329.

Savaş ertesinde, Alman işçi hareketi bu birliği ve Marksist teoriyi sağlam bir şekilde kavraması sayesinde, önce komünist ve sosyal-demokrat partilerin eylem birliğini, sonra da onların ASBP olarak birleşmelerini (Nisan 1946), işçi hareketinin politik ve örgütsel birliğini gerçekleştirebildi. Daha birleşmeden önce, ivedi sorunların çözümlenmesine yönelik bir asgari programın ve «*tutarlı bir Marksizm ruhu içinde işçi sınıfının politik erkinin kurulması yoluyla sosyalizmin kurulması*»⁽¹³⁾ na yönelik bir azami program'ın hazırlanması başarıldı.

Bununla birlikte, çatışmaların sona ermesinin hemen ardından, savaşa neden olanlar, yani tekelciler, toprak ağaları ve Naziler henüz pusudayken, başta gelen görev faşizmin ve militarizmin köklerini sökmek, eski devlet mekanizmasını dağıtmak ve gerici güçlerin Alman halkını bir daha savaş yoluna itemeyecekleri koşulları yaratmaktı.

Dolayısıyla partimiz ivedi stratejik görev olarak, anti-faşist demokratik bir rejimin kurulmasını saptadı. Bu, burjuva demokrasisinin ölçülerine uymayan ve Weimar Cumhuriyeti burjuva parlamenter düzeninden kökten ayrılan bir politik rejimdi.

Bu dönemde, DAC'nde, ASBP'nin yanısıra iki politik parti daha vardı⁽¹⁴⁾. Bunlardan Liberal Demokrat Parti «özel mülkiyetin ve serbest ekonominin korunması» çağrısında bulunuyor, Hristiyan Demokrat Birliği ise, «demokratik özgürlük üzerine» kurulmuş bir rejim, «hristiyanların bir sorumluluğu olarak sosyalizm»den söz ediyordu.

Özellikle şimdiki FAC ve Batı Berlin toprakları üzerinde faaliyet gösteren sağ sosyal demokrat liderler ise ivedi görevlerinin sosyalizm olduğunu ilan ettiler. ASBP bu demogojik belgeye karşı çıktı. Çünkü, içinde bulunulan somut tarihsel koşullarda, sosyalizm kuruculuğundan söz etmek olanaksızdı, çünkü ne nesnel ne de öznel önkoşullar olgun değildi.

Lenin'in öğretilerine, Oktobr Devrimi ve Almanya'daki Kasım Devrimi deneyimlerine dayanan partimiz, 1946–1948 arasında yalnız anti-faşist ve demokratik belgiler öne sürüyordu. Partinin yönetimi altında, pek çok reformlar yapıldı ve bu reformlar DAC'nde bugün de süren devrimci sürecin başlangıcını oluşturdular.

Değişiklikler, devletin, devrimin, erkin ve demokrasinin temellerine kadar ulaştı.

Herşeyden önce, gerçek bir demokrasi kurulması için çaba gösterildi. Yönetimde ve ekonomik yönetimdeki önemli görevler, sınanmış anti-

(13) Geschichte der deutschen Arbeiterbewegung'dan alınmıştır, c. 3, Berlin, 1966, s. 388.

(14) Daha sonra dört parti oldu (Redaksiyonun notu).

faşistlere verildi, emekçiler yeni erkin kurumlarının çalışmalarına doğrudan katılmaya başladılar, ASBP burjuva demokrat partileriyle işbirliğini örgütledi; sendikalar, gençlik ve öteki yığın örgütleri toplumsal yaşamda ağırlık kazandılar; yerel erk organlarında demokratik seçimler yapıldı.

İkinci olarak, tekellere ait 9.000'i aşkın işletmeye, toprak ağalarına ait 7.000'i aşkın toprak mülküne ve savaş suçlularına ve nazilere ait 4.500 mülke el konuldu, 500.000'i aşkın aktif Nazi, yönetim ve adalet organlarından ve diğer önemli görevlerden uzaklaştırıldı. Demokratik reform uygulaması içerisinde, on binlerce faşist öğretmen görevinden alındı ve yerlerine kısa süreli özel kurslarda eğitilmiş «yeni öğretmenler» konuldu. Eski egemen sınıf eğitim alanındaki ayrıcalıklarını yitirdi.

Üçüncü olarak, partinin gerek kendi saflarına, gerekse topluma uyguladığı eğitim çabaları sonucunda, Marksist devlet ve devrim teorisi, sosyalizmin özü ve sosyalizme giden yollar konusunda bir bilinçlenme süreci başladı.

Politik partiler ve akımlar, ASBP'ne karşı kendi görüşlerini ve anlayışlarını açık ve legal bir şekilde öne sürebiliyorlardı. Ama bu, «herkes için» demokratik hak ve özgürlükler olduğu anlamına gelmiyordu. Emperyalist çevreler yalnız bir zamanlarki ekonomik güçlerinden yoksun kılınmakla bırakılmadılar. Demokrasi normları da onlar için değildi. Bu zorunlu bir önlemdi, çünkü bunu yapmasaydık, ne anti-faşist demokratik bir rejim kurabilir, ne de sosyalizme giden yolu seçebilirdik. Ancak FAC örneğinde olduğu gibi, kendimizi burjuva ilişkilerinin tuzağında bulurduk.

DAC'nin resmen ilan edilmesiyle ülkemizdeki devrimci gelişme ikinci aşamasına girdi. Bu aşamada, somut tarihsel koşullar değiştiği ölçüde sosyalizme geçişin de önkoşulları hazırlanıyordu. Bu aşamada, Marksist-Leninist parti, işçi sınıfı ve ülkemizin emekçi halkı çok sorumluluk gerektiren bir tercih yapmakla karşı karşıya kaldılar. Almanya, uğruna 1945–46'da bir strateji ve bir politika hazırlanan Almanya, artık bir ekonomisi olan, uzun bir tarihsel geleneğe dayanan bir bilimi ve bir kültürü olan, topraksal ve politik bir bütün olarak varlığını sürdürmüyordu. Onun yerini, ulusal ve uluslararası güçler arasındaki amansız bir çatışmanın sonucunda iki ayrı devlet aldı. Ve DAC ne yazık ki, daha küçük, ekonomik bakımdan daha zayıf ve savaştan en fazla zarar görmüş parçanın üstündeydi. Öteki parçada ise emperyalizm, sosyalizme karşı savaşta bir kale olarak kullanmak üzere FAC'ni kuruyordu. FAC'nin yüzölçümü ve nüfusu bizim devletimizinkinin iki buçuk katını aşırıyordu. Üstelik bu devlet ekonomik bakımdan çok daha güçlüydü ve kendisine hedef olarak da DAC'ndeki sosyalizmi, işçi ve köylü erkini yıkmayı almıştı.

DAC işçi sınıfı ve halkının, bölünmüş bir ülke, FAC ve Batı Berlin ile açık bir sınır koşullarında tarihsel tercihi sosyalizmden yana yap-

ması ⁽¹⁵⁾ tarihsel durumu değiştirdi ve baştan aşağı yeni koşullar getirdi. Ülkemizdeki geçiş döneminin bu özgülüğü, özellikle mülkiyet ilişkilerinin dönüşüme uğratılması konusunda, Marksist teori ve pratikte şimdiye kadar bilinmeyen yeni sosyalist kuruculuk biçim ve yöntemleri uygulanmasını zorunlu kıliyordu.

1950'de DAC kamu sektörü (6.000 işletme) gayrisafi toplumsal ürünün yarısını ve toplam sanayi üretiminin dörtte üçünü sağlıyordu. Kamu sektörünün dışında, 17.500 sanayi işletmesinden, 340.000 zanaatçı işletmesinden, 190.000 dükkandan ve 850.000 bireysel köylü işletmesinden oluşan önemli bir özel sektör vardı. Bunların büyük çoğunluğu basit meta üretimi yapan işletmeler, ya da çoğunluğu sanayi ve inşaatta bulunan küçük ve orta kapitalist işletmelerdi. Dolayısıyla bunların ulusallaştırılması, işçi sınıfının kent orta katmanları ve küçük-burjuvazi ile olan ekonomik ve politik bağlaşıklığında ciddi bir zayıflamaya yol açacak ve sosyalist kuruculuk üzerinde olumsuz etkiler yaratacaktı. Bunu önlemek için, bu katmanları sosyalizm kuruculuğuna, zorlamaksızın, kendi özgür istekleriyle kazanmayı sağlayacak biçim ve yöntemlere baş vuruldu. Aynı zamanda, farklı gruplara, iş bölümünde ve toplumsal yaşamda farklı roller düştüğü ve her birisinin ekonomik ve toplumsal durumunun getirdiği özgül nitelik de hesaba katıldı. Bu sınıf ve katmanların her birisinin toplumsal dönüşümler yolunu aşma süresi birbirinden önemli ölçüde farklı oldu.

Nitekim, köylüler kollektif üretime geçmeyi 1952–1960 yılları arasında gerçekleştirdiler. DAC'nde Leninci kooperatifleştirme plânı yaratıcı bir şekilde uygulandı. Özellikle, kooperatiflere gönüllü katılma ve toplumsal üretimin üst biçimlerine adım adım geçiş ilkesi yaratıcılıkla uygulanarak bütün emekçi köylülük ve hatta zengin köylülerin de önemli bir bölümü sosyalizme kazanıldı. Tarımın sosyalist yeniden yapılandırılmasının kaçınılmaz bir şekilde üretimin düşmesine yol açacağını öne süren tez, pratikte de çürütüldü.

50'li yılların ortalarında, zanaatçılar üretim kooperatiflerinde toparlanmaya başladılar. Buna koşut olarak, özel tüccarlara da, anlaşmalar yaparak, kamu sektöründe üretilmiş malları satmak ve bundan komisyon almak olanağı tanındı. Parti ve devlet, DAC tarihinin bütün aşamalarında iç ticaret ve zanaatçılığı sistemli bir şekilde pekiştirip sistemli bir şekilde yaygınlaştırarak, özel tüccar ve zanaatçılara her zaman destek oldular. ASBP programında, bu politikanın gelecekte de uygulanacağı belirtilmektedir.

⁽¹⁵⁾ 12 yıl boyunca, 1961'e kadar, hergün 100.000'i aşkın kişi, pratikte hiçbir kontrole uğramadan, kentin iki kısmını, DAC'nin başkenti ile kapitalist Batı Berlin'i ayıran sınırı geçiyordu. Emperyalistler bundan, DAC'nde sosyalizm kuruculuğuna karşı savaşım vermek için yararlandılar.

Küçük ve orta kapitalist işletmelerin sosyalist dönüşüme uğratılması süreci ise daha karmaşık bir şekilde cereyan etti, burada, bir yandan onların girişimlerini desteklemek, öte yandan ise üretimin kapitalist özel niteliğinin üstesinden zamanında bütünüyle gelebilmek için bu niteliği sınırlamak gerekiyordu. Başlangıçta, gelirler ve fiyatlar düzene kondu. Bu da, mali yöntemler uygulanarak yapıldı. 1956'dan sonrası devletin, işletmenin sabit sermayesine güçlü bir şekilde katılması, yani komandit şirketler⁽¹⁶⁾, öteki partilerle uyum içinde uygulandı. 1956'da ülkede 144 yarı devlet malı işletme varken, 1960'da bunların sayısı 4.500'e yükseldi. Bu işletmelerde 300.000 kişi çalışıyor ve toplam üretim 5 milyar markı buluyordu. 1972'de, karma işletmelerin çoğunluğu ve özel işletmelerin tümü, sahiplerinin ve komandit ortaklarının onayıyla, zor uygulamadan ve toplumsal çatışmalara yol açmadan sosyalist devlet tarafından satın alındılar ve halk malı işletme durumuna geldiler (toplam yaklaşık 11.000 işletme).

Böylece, sosyalist üretim ilişkilerinin yaygınlaştırılıp pekiştirilmesine koşut olarak, kapitalist ve küçük-burjuva mülkiyetin de giderek dönüşüme uğradığına, ekonominin çok yapıli niteliğinin giderek tasfiye edildiğine ve tek bir sosyalist ekonomi sistemi kurulduğuna tanık olundu. 1950 ile 1960 arasında sosyalist sektörün ulusal gelirdeki payı % 56,8'den % 81'e yükseldi; bu oran 1970'de % 85,7, 1980 başında ise % 96,4 idi.

Kapitalizmden sosyalizme geçiş döneminin görevleri, ülkemizde 60'lı yılların başlarına doğru ana hatlarıyla başarıya ulaştırılmıştı. Sosyalist toplum artık kendi temeli üzerinde gelişmeye başladı ve ASBP'nin 1963'de yapılan VI. Kongresinde yeni stratejik hedef olarak bütün faaliyet alanlarında sosyalizmin kurulması konuldu. 1971'de yapılan VIII. Kongre ve 1976'da yapılan IX. Kongre bu hedefi onayladılar ve bunu – diğer sosyalist ülkelerin partilerinin de o dönemde yaptıkları gibi – gelişmiş bir sosyalist toplumun kurulması terimleriyle tanımladılar. ASBP, saptanan hedefe uzun ve tarihsel, derin bir politik, ekonomik, toplumsal ve düşünsel dönüşümler süreci sonunda varılacağı ve bu süreç sırasında giderek komünizme geçmek için elverişli koşulların da kendilerini yaratacakları kanısındadır.

ASBP'nin VIII. Kongresi gelişmiş sosyalist toplumun kurulması sırasında yerine getirilecek temel görevleri formüle etti, IX. Kongre ise, bunun ana

(16) «Komandit şirket» deyimi, burjuva ticaret hukukundan gelmektedir. Bu, özel girişimcilerin alışık oldukları birşeydi ve ekonominin sosyalist yönetimine geçişi kolaylaştırdı. Çoğu zaman bir halk işletmesi şeklinde temsil olunan devlet, işletmenin komandit ortağı oluyor ve sahipleri arasına katılıyor, üretim üzerinde etkide bulunuyor ve kardan pay alıyordu. Mal sahibi (komandite), girişimci ve işletmenin yöneticisi olarak ikili bir rol oynuyor ve çeşitli yollardan planlı ekonomi ile bütünleşiyordu.

lerini ve başlıca uzun erimli gelişme yönelimlerini tanımladı. 1981'de ilan X. Kongre gelişmiş sosyalizmi kurmanın dış politik ve ekonomik illarının bozuldukları bir ortamda gelişmiş sosyalizm kavramını ger-
eştirmeyi amaçlayan bir ekonomik strateji hazırladı.

evrimimizin içinde bulunduğumuz üçüncü aşamasında da, sosyaliz-
genel yasa ve ilkeleri somut tarihsel durum gözönünde tutularak
lanıyor. ASBP, politikasını aşağıdaki önemli faktörleri hesaba kata-
hazırlıyor:

Uluslararası alandaki güçler oranı ve emperyalizmin saldırgan poli-
sı, özellikle de şimdiki çatışmaya ve silâhlanma yarışına giden çiz-
yüzünden, sürekli değişme içinde olan uluslararası durum;

DAC'nin sosyalist ülkeler topluluğuyla sağlam politik bağlaşıklığı ve
nomik bütünleşmesi, özellikle de SSCB ile yıkılmaz bir kardeşlik;

DAC'ndeki bütün maddesel, teknik, toplumsal, düşünsel ve kültürel
ilerin gelişme derecesi;

Hammadde kaynaklarının sınırlılığı, gerek hammaddelerin, gerekse
rji üretiminde kullanılan maddelerin, hayvan yeminin ve öteki ürün-
ı fiyatlarının hızla yükselişi;

Ülkemizdeki ve dünya çapındaki devrimci dönüşümler sırasında edi-
n deneyimlerin bütünü.

SBP'nin stratejik çizgisi, halkın maddesel ve kültürel yaşam düzeyi-
sürekli yükseltilmesini, bunun, sosyalist üretimde elde edilecek yük-
gelişme oranlarıyla, emeğin etkinliğinin, kalitenin daha iyi bir duru-
getirilmesiyle, üretkenliğin yükselmesiyle, bilimsel ve teknik ilerleme
elde edilmesini öngörüyor. 70'li yıllardan beri uygulanan ve ekonomik
tika ile sosyal politikanın birliğini sağlamayı amaçlayan çizgi, parlak
şekilde doğrulanmıştır. Bu çizgi, emekçilerin kendi faaliyetlerinin
çılarını daha dolaysız bir şekilde günlük yaşamda duyurmalarını sağ-
aktadır.

AC geniş bir ülke değil. Yüzölçümü dünyanın % 0,07'sini ve nüfusu
dünyanın % 0,4'ünü oluşturuyor. Sosyalist kuruculuğun genel yasa-
ın ardıcıl bir şekilde uygulanması sayesinde, ülkemiz uluslararası
uoyunda, gelişmiş ve dinamik bir sanayisi, iyi örgütlenmiş bir halk
imi ve yüksek bir kültürü olan bir ülke olarak ün yaptı.

ünümüzde DAC'nin toplumsal üretimi ve ulusal geliri 1950'dekinin
ıdır. (Oysa çalışan kişi sayısı aynı) Tarımda emekçilerin sayısı 1949'a
rta 2/3 oranında azaldı, ama aynı ekilebilir alan üzerinde hektar
ına verimlilik iki misli arttı. Süt ve tereyağı üretimi üç kat, et ve
urta üretimi yedi kat arttı. Geçtiğimiz on yıl içinde, DAC'nin ulusal
ri % 59 oranında, halkın gerçek geliri % 52,8 oranında ve parekende
ret cirosu da (temel tüketim mallarının fiyatları, kiralara ve taşıma
etleri aynı kalmak koşuluyla) % 56 oranında arttı.

DAC'nin genç yurttaşları, işsizlik, bunalımlar ve toplumsal gereksinimler için yapılan harcamaların kısıtlanması gibi kapitalist topluma özgü kötülükleri bilmiyorlar. Bunları ancak kitaplardan, kapitalist ülkelerdeki durum üzerine yapılan röportajlardan ya da FAC'den ya da Batı Berlin'den sık sık ziyaretlerine gelen akrabalarından öğreniyorlar.

Burada DAC örneği alınarak gösterilen genel ile özel arasındaki diyalektik karşılıklı bağ, bütün diğer sosyalist ülkelerin deneyimiyle de gösterilebilir. İster Sovyetler Birliği olsun, ister Küba, ister DAC olsun ister Moğolistan, ister Çin olsun ister Yugoslavya, ister Çekoslovakya olsun ister Romanya, bunların hepsi de, SBKP XXVI. Kongresi'nde saptandığı gibi, «*devrimi kendi usullerine göre yapmışlardır*». (17) Her ülkenin kendi ulusal özgüllükleri ve tarihsel özellikleri vardır. Reel sosyalizmin ekonomik ve toplumsal örgütlenme biçimlerinin çeşitliliği, genellikle sanıldan çok daha fazladır.

Sosyalizme giden yolların seçimi konusundaki soruya, deyim yerindeyse, yaşamın kendisi yanıt getirmektedir. Sovyetler Birliği'nin bu doğrultuda ilk adımları atmasından bu yana, Avrupa, Asya ülkelerinden ve Küba'dan alınmış pekçok yol ortaya çıkmıştır. Ötekilerinin yanısıra Angola ve Mozambik deneyiminin de gösterdiği gibi, sosyalist dönüşümlere girişen öteki halklar da, genel yasaların somut ortaya çıkış biçimlerini kuşkusuz daha da zenginleştireceklerdir.

Sosyalist ülkeler, insanın yüzyıllar boyunca insan tarafından baskıya uğratılması, militarist barbarlık, sınıf uzlaşmazlıkları, işsizlik, ulusal ve toplumsal ayrımcılık, vb. gibi kapitalist geçmişin en korkunç suçlarına artık sahne olmuyorlar.

Kuşkusuz, çok farklı koşullar dolayısıyla, çeşitli sosyalist ülkelerin genel gelişme düzeyi, yığınların maddesel ve kültürel gereksinimlerinin karşılanma derecesi, halkın bilinç düzeyi ve sosyalist demokrasi biçimleri arasında önemli farklar var. Varolan sosyalist düzende güneş her zaman pırıl pırıl parlamıyor. Büyük tarihsel başarıların ve önemli bir ilerlemenin yanısıra, kesintiler, kaygılar, düş kırıklıkları ve çelişkiler de oluyor. Zaman zaman şu ya da bu ülkede Marksist-Leninist teorinin yanlış bir şekilde yorumlandığı, sosyalizmin deforme edildiği ve politik bunalım anları görülüyor.

Kuşkusuz, her teorinin en tarafsız yargıci pratiktir. Ötekilerden daha iyisini yapmak isteği tamamen haklı bir istektir, ama bu bir politika değildir. Politik kavramlar gerçeklik değildir ve anti-tezler de bir teori de-

(17) SBKP MK'nın Sovyetler Birliği Komünist Partisi XXVI. Kongresine sunduğu çalışma raporu, TKP yayınları, 1981.

ğildir. Ve bir ülkede ortaya çıkan güçlükler ve hatalar da, sistemin bütününün bunalım içinde olduğunun, teorik ilkelerin ya da pratik sonuçların geçersiz olduğunun birer kanıtı değildirler.

Bir isteği bir fikri formüle etmek, hedefleri tanımlamak görece basittir. Bunları gerçekliğe dönüştürmek ise çok daha güç ve hatta kimi zaman olanaksızdır. Geçmişte, devrimlerden önce ya da devrimlerin başlangıcında, sosyalist ülkelerdeki çok sayıda komünist, saptanan hedeflerin basit ve hızla gerçekleştirilebilir olduğunu ve gerek ülkelerimiz içindeki, gerekse ülkelerimiz arasındaki ilişkilerin sorunsuz ve çelişkilerden arınmış olacağını sanıyorlardı. Oysa burada hata sosyalizmde değil, bizim bilgilerimizin yetersizliğinde, görüş ve isteklerimizin yeterince olgun olmasındadır. Sosyalizm boşlukta ya da bir labaratuvarında değil, birbirine karşıt iki toplumsal sistem arasındaki sınıf çatışması ortamında kurulmaktadır. Güçlüklerin üstesinden gelmek ve çelişkileri çözmek zorunluğu vardır. Gelişmemiz ne kadar planlı olursa olsun, herşeyi önceden bilmek ve herşeyi hesaba katmak olanaksızdır. Sihirli değnekleriyle bir vuruşta her istediklerini ve insanların gereksinimi olan herşeyi elde eden büyücüler sosyalist düzende de yoktur.

Engels'in yazdığı gibi, sosyalist toplum, hiç değişmeyen bir şey değildir. «Onu öteki toplumsal biçimlenmeler gibi, sürekli akışkan ve değişiklikler içinde bir toplum olarak kabul etmek gerekir.»⁽¹⁸⁾ Gerek bu değişikliklerin bazı aşamaları, gerekse somut sorunların çözümü, insanın istediğince seçemediği ya da değiştiremediği nesnel ve öznel faktörler tarafından belirlenir. Sosyalizmin üstünlüklerinden bir teki bile, kendi iç yasalarından bir tanesi bile kendiliğinden gerçekleşmez.

Varolan sosyalizm önemli tarihsel hedeflere ulaşmış, büyük bir ekonomik ilerleme sağlamış ve toplumsal, politik ve kültürel alanlarda büyük başarılar kazanmıştır. Bununla birlikte, bütün bunlar, çok uzun bir süre gerektirecek güçlü bir dönüşümler sürecinin ancak başlangıcıdır. Söz konusu olmuş olan ve şimdi söz konusu olan, yalnızca bütün insanları beslemek, onlara giysiler ve bir konut sağlamak, kendilerine bir buzdolabı, bir televizyon ya da bir araba alma olanağı yaratmak, yıkıcı bir savaş tehlikesini uzaklaştırarak, onlara barış içinde bir yaşam sağlamaktan ibaret değildir. Daha güç olan, tamamen yeni bir toplumsal organizm yaratmak, insanların, düşünce, davranış ve yaşam tarzını yeniden biçimlendirmektir.

Toplumumuzu yetkinleştirmek için, devrimler ve sosyalizm kuruculuğu sırasında edinilen deneyimlerin bütününü sürekli olarak, teorik olarak genelleştirmeye gitmek kaçınılmazdır. Sosyalizm pratiği yalnızca teorinin doğru olup olmadığının ana ölçütü olmakla kalmıyor. Bu pratik aynı zamanda teorinin yaratıcı atılımının da ana kaynağını oluşturuyor.

(18) Marks, Engels, Seçme Yapıtlar, İng. 3, s. 485.

Doğru sözü silâhla yokedemezsiniz

Bariş ve Sosyalizm Sorunları dergisinin Komünist Basın, Eleştiri ve Bibliyoğrafya Komisyonu, «Koğuşturma ve Başkı Altında Komünist Basın» konusunda bir yuvarlak masa toplantısı düzenledi. Yeraltında çalışmak zorunda bırakılmış bazı komünist partilerinin temsilcileri bu toplantıya katıldı. Aşağıdaki yazı, toplantıya katılanların görüş değıştokuşlerini özetliyor:

Pinochet cuntasının zindanlarında, Şili Komünist Partisi Merkez Komitesi üyesi Jorge Montes tarafından yazılan ve illegal olarak basılan «Karanlıktaki Işık» adlı kitap, öteki kimi konuların yanısıra, diktatörlüğün tutuklu yurtseverleri tüm dünyadan yalıtılma yöntemlerini de anlatıyor. Yazar şöyle diyor: «Ama deneyimler göstermiştir ki, önüne dikilen engeller ne olursa olsun, haber ve bilgiler, bu engelleri aşıyor, herkesçe bilinir hale geliyor, hava ve su gibi en uzak köşelere, katı bir gözetim altında tutukluların özlemlerle yanıp tutuştuğu hücrelere, yasak bölgelere dek yayılıyor, sızıyor.» (1)

Bu sözler, illegal komünist basının çalışmaları konusundaki tartışmanın eksenini oluşturdu. Gerçekten, gerici rejimlerin aldığı barbarca önlemlere karşın, komünistlerin özgürlük savaşımına çağırın gerçek, ateşli sözleri, hava gibi, su gibi yığınlara yayılıyor.

İLLEGAL ÇALIŞMA İLLEGAL ÇALIŞMADIR

Komünist partilerinin yasak olmadığı kapitalist ülkelerde bile, bu partiler, yayınlarının basımında sayısız zorluklarla karşılaşılıyorlar. Enflasyon nedeniyle basım giderleri yıldan yıla artmakta, bu da gazete ve dergilerin fiyatında hiç de istenmeyen artışlara neden olmaktadır. Nitelikli gazetecilere gerek duyuluyor. Yayınların dağıtımını sorunu da kolay çözülemiyor.

Ancak «yasaklanmış» komünist partileri için tüm bu sorunlar birkaç kat daha artıyor. Gerçekten, bir dizi özgül sorunla karşı karşıyalar. Toplantıya katılanlar, bu sorunların nedeninin, her şeyden önce, komünistlerin tüm özgürlüklerden yoksun olmalarından kaynaklandığını belirtirler. Sürekli tehlike ve gizlilik ortamı içinde çalışmak zorundalar. Bunun sonucu, çokçası, az sayıda basıma uygun, başkalarından dikkatle gizlenebilecek, sık sık bir yerden başka bir yere taşınabilecek dizgi araçları kullanmak zorundalar. Legal çalışan partiler, düzenli olarak gazete festivalleri düzenleyip, komünistler ve sempatizanlar arasında bağış kampanyaları açarken, bunu terörizm ortamında yapmak olanaksız. Okuyucu-

(1) Jorge Montes. «La luz entre las sombras.» Edición Clandestina. 1980, s. 175.

cularla ilişkiler (nabız yoklama, yazıların etkisini ölçme gibi) son derece kısıtlı. Bu da, enformasyon elde etme sorununu son derece yakıcı kılıyor. İlegalite koşullarında kadro sorununun çözümü, çok daha zor. Sonuçta gazeteciler, dizgi ve basımcılar ve öteki çalışanların üzerlerine kat kat ödevler düşüyor. Bu durumda, gazete sayfalarını en tutumlu bir biçimde kullanma yollarını bulmak özel bir önem kazanıyor. Bu da, kuşkusuz, yayınların içerik ve biçimini etkiliyor. Kısacası, illegal propagandada karşılaşılan güçlükler, alışlagelen propagandanadan çok daha fazla. Sayılan sorunların hepsini çözmek olanaksız. Ancak komünistler, bu zorlukların üstesinden gelme yollarını bulmaya çalışıyorlar. Bu bağlamda, partiler arasındaki uluslararası dayanışma ve görüş değiş tokuşu önemli bir rol oynuyor.

Endonezya Komünist Partisi yöneticilerinden S. Sudiman, bizim deneyimimiz ele alındığında, kuşkusuz, belli koşullara uymak gerekir, dedi. İlegal çalışma, illegal çalışmadır ve partilerimizin illegal çalışmaya zorlandığı ülkelerde, baskı organları, hemen en küçük bir bahanenin üzerine atlayıp barbarca koğuşturmalara hız vereceklerdir.

Yuvarlak masa toplantısında, sayıca az olsa da, illegal ilerici basının deneyimi konusunda kimi yayınların bulunduğu belirtildi. Örneğin, üç Sovyet yazarının ortaklaşa yazdığı bir kitap, bu konuda ilgi çekici bilgileri içeriyor. (2) Bu kitap, illegal Sosyal Demokrat (daha sonra Bolşevik) basınının deneyimleri konusunda geniş bir tablo çiziyor, çözümler yapıyor. İlegal basının kurulmasına, geliştirilmesine Lenin'in yaptığı eşsiz katkıları ortaya koyuyor.

Birkaç yıl önce, Küba Gazeteciler Birliği'nin girişimiyle, Batista diktatörlüğüne karşı savaşıma ve 26 Temmuz Hareketi (3) sırasında basılan gizli gazete ve dergilerin dağıtımına katılmış kişilerle yapılan görüşmeleri içeren bir kitap yayınlandı. Bu kitap, basımevlerinin gizlenmesi, örgütlenmesi, yayınların dağıtımında kullanılan gizli teknikler konusunda ayrıntılı bilgiler içeriyor. Çekoslovakya, Macaristan, Romanya, İtalya, Belçika ve öteki ülkelerin komünistlerinin de, komünist basının gizli dönemi üzerine yazıları var.

Fransa'da faşizme karşı direniş döneminde *l'Humanite*'nin yayın öyküsü, FKP ve uluslararası komünist hareketin seçkin yöneticilerinden Georges Cogniot'un anılarında anlatılıyor. (4)

(2) I. G. Levitas, M. A. Moskalev, E. M. Fingerit, Rusya'da Devrimci Yeraltı Basımevleri, (1860–1917), Moskova, Gospolitizdat Basımevi, 1962, (Rusça).

(3) 1952–1958 döneminde yeraltı ve gerilla basınından örnekler. Havana. Instituto Cubano del Libro, 1970. Bu kitap İspanyolca, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Rusça dillerinde basıldı.

(4) Georges Cogniot. Parti pris. Cilt 1. D'une guerre mondiale a l'autre. Paris, Editions Sociales, 1976.

İNSANLARIN HEM YÜREKLERİNE, HEM DE ZİHİNLERİNE

Yeraltındaki komünist yayınların basım ve dağıtımını gizli olduğundan, yakın bir çevredeki okur kitlesinin dışına taşamadan, bunların unutulmaya mahkûm olduğu akla gelebilir. Ancak bu böyle değildir. Toplantıya katılanlar, büyük burjuva yayınları kadar iyi bilinen yeraltı gazete ve dergilerinden sözettiler. Verilen örnekler arasında Şili Komünist Partisi'nin merkez organı *El Siglo* gazetesi de var. Kuşkusuz, komünistlerin yeraltı yayınları, ne basım hızı, ne de mizanpaj ve dağıtım açısından burjuva basınıyla yarış edemezler. Öyleyse, bunların yalnızca varlıklarını sürdürmeleri değil, aynı zamanda yığınları etkilemelerini sağlayan güç nedir?

Sudan Komünist Partisi temsilcisi Ahmed Şalim, bu yayınların ana gücünün, komünistlerin kendi görüşlerinin doğruluğuna, komünist basının bu görüşleri okuyucularının yüreklerine ve zihinlerine götürebileceğine ve yönlendirici olmayan emekçi halkın dahi bu görüşleri anlayabileceği biçime dönüştürebileceğine olan köklü ve derin inançlarından kaynaklandığını söyledi. Benim kendi ülkemi, Sudan'ı ele alalım. Partimiz 1946 yılında Ulusal Kurtuluş İçin Sudan Hareketi adıyla kuruldu. Bize dizgi ve basım araçlarını veren Mısırlı komünistlerin yardımıyla, bir yıl içinde, ilk komünist yayını çıkarmaya başladık. Kısa bir dönem dışında, parti hep illegal yayın çalışmasını sürdürmek zorunda kaldı. Parti üyeleri için basılan *Aş Şuiu'i* (Komünist) 35 yıldır gizli olarak çıkıyor. Partinin yönetim organları, sürekli olarak, yayınların düzenli ve daha yüksek nitelikte çıkması için çaba gösteriyorlar. En yetişkin komünist kadrolar yayın alanında görevlendiriliyor. 1954 yılına dek *El Liva el Ahmar* (Kızıl Bayrak) diye bilinen ve bugün adı *El Meydan* (Forum) olan yığın gazetesini çıkarıyoruz. Sudan Komünist Partisi Merkez Komitesi'nin önündeki ana görev, okur sayısını artırmak.

Soru: Bu görev nasıl gerçekleştiriliyor, daha ayrıntılı anlatabilir misiniz?

Gazetenin dağıtımı, işyerleri ve yerleşim bölgelerindeki parti örgütlerine verildi. Partinin güvenilir desteğinin olduğu bölgelere de özel bir önem veriliyor. Parti birimlerinde *sürekli okur çevreleri* var. Henüz parti birimlerinin olmadığı yörelerde bile, böyle çevreler oluşturmaya çalışıyoruz. Çünkü bu çevrelerin parti hücrelerinin örgütlenmesinde önemli bir adım olacağı kanısındayız. Her komünistin kendi çevresinde böyle sürekli bir okur grubu oluşturmasını ve her parti örgütünde okur ağları kurmayı amaçlıyoruz.

İllegal çalışma koşullarında, yayın sayısını ve dağıtımını arttırma çabaları da içinde olmak üzere, partinin eylem olanakları çok sınırlıdır. Bu çevreler, her sayının elden ele dolaşmasını sağlayarak okuyucu sayısının

artmasına yardım ediyor. Bu aynı zamanda, çevrenin üyeleri arasında bağların güçlenmesine ve belirli bir biçimde örgütlenmesine yardımcı oluyor. Bu yakınlarda, parti gazetesinin her sayısını kaç kişinin okuduğunu öğrenmek için bir inceleme yaptık. Bu sayının üçle sekiz arasında değiştiğini saptadık. Bu farklılıklar, yerel parti örgütünün büyüklüğünden, çevre üyelerinin toplumsal yapısından ileri geliyor. Halkın büyük çoğunluğunun okuma yazma bilmediği bölgelerde, sesli okuma grupları kurduk.

1971 yılı yazında Sudan'da terör dönemine yol açan kanlı olayların ardından, ağır baskılara karşın, parti, *El Meydan* gazetesinden 150, parti içi dergi *Al Şuiu'*'den 25, *Dirasat İktisadiya* (İktisat Dersleri) dergisinden 12, Sudan'ın güney bölgesinde dağıtılan İngilizce gazeteden 30 sayı ve ayrıca birçok broşür ve benzeri yayın çıkarmayı başardı.

İllegal komünist yayınların ödev ve işlevleri konusunda *S. Sudiman*, parti kuruculuğu bakımından bunların çok büyük önemi olduğuna değindi. *Endonezya Komünist Partisi*, 16 yıldır yasaklanmış bulunuyor. 1965 yılında yediğimiz darbeden sonra, hemen bir dergi çıkarmayı başaramadık. Ancak iki yıl sonra Marksist-Leninist bir grup, şimdi çok iyi bilinen *Tekad Rakyat*'ı (Halkın İstenci) yayınlamaya başladı. Bu dergi, *Endonezya Komünist Partisi*'nin resmi yayın organıdır. Şimdi yalnız *Endonezya* dilinde değil, İngilizce olarak da çıkıyor. İngilizce yayını, kardeş partiler arasında enformasyon amacıyla dağıtıyoruz. Şimdilik bu dergi, *Endonezya*'da sürekli olarak çıkan tek tutarlı devrimci yayındır.

Endonezya'nın coğrafyası, ülkenin çok sayıda adaya yayılmış olması yüzünden, komünist yayınların dağıtımını oldukça zor oluyor. Parti legal olarak çalıştığı zamanlarda bile, bu durum, çok büyük örgütsel sorunlar yaratıyordu. Hele bir de şimdiki durumu düşünün! Ama bugün bile, bizim basınıımız ülkenin birçok bölgesinde okunmaktadır.

Sudiman sözlerini şöyle sürdürdü: Parti kuruculuğunda basının önemi neden vurguluyorum? Çünkü bizim için partinin güçlenmesi, olağanüstü bir önem taşıyor. Basın, komünistlerin politikasını binlerce insana tanıtıyor ve onlara ülkedeki, dünyadaki durumu doğru değerlendirmelerinde, demokratik ve devrimci dönüşümler, sosyalizm için birleşip örgütlenmelerinde yardımcı oluyor.

Gerçekten, parti basını, yığınların savaşıma katılmasında yardımcı oluyor. Basım araçları, mürekkep, dizgi, kâğıt, matbaanın konulacağı bina, yayınların dağıtımını için ulaşım araçlarının sağlanması, tüm bunlar, yayınların hazırlanması ve dağıtım süreci, başlı başına binlerce komünisti, sempaticanı harekete geçirmeye, aralarında sağlıklı ilişkiler kurulmasına yardım ediyor, onlara aslında örgütlü savaşım demek olan birlikte hareket etmeyi öğretiyor.

Guatemala Emek Partisi'nden Otto Sanchez, faşist rejim koşullarında basılan gazete ve dergilerden örnekler gösterdi. Bunlar yayınların ne pahasına (çoğu kez insan yaşamı gibi yüksek bir pahaya) malolduğunu akla getiriyor, kişinin içindeki telleri titretiyor. Guatemala komünistleri yaklaşık otuz yıldır derin yeraltı koşullarında savaşıyorlar. Sanchez, *partinin yığınlarla bağ kurmasına yardım eden en önemli aracın basın olduğunu* belirtti. Partinin merkez organı *Verdad* (Gerçek) gazetesi, 1954 yılı sonundan beri basılıyor. Önceleri küçük boy, teksir halinde çıkan gazete, daha sonra tipo, arasıra da ofset olarak basılmaya başlandı. Son birkaç yıldır yeniden teksir makinesine dönmek zorunda kaldık. Ülke içinde *Verdad* gazetesi 8 bin sayı dağıtılıyor. Guatemala Emek Partisi, ayrıca her ay sayısı yaklaşık 15 bini bulan başka yayınlar da çıkarıyor. Ülkenin kimi bölgelerinde başka parti yayınları da var. Ülkenin iç bölgelerinde *Revolucion Popular* (Halk Devrimi), Batı'da *Trinchera* (Siper), Güney'de *Grito Popular* (Halkın Çağrısı) gazeteleri çıkıyor. Partinin gençlik örgütü, Yurtsever Emekçi Gençlik'in de kendi gazetesi var.

Tüm bu yörelerde basım işlerinden sorumlu komünist grupları kurulmuş bulunuyor. Gazetelerin dağıtımına çok sayıda sempatican da katılıyor. Bu çalışma, elbette, kelleyi koltuğa almayı, sürgit «yokolma» tehlikesini de içeriyor. Parti, sürekli olarak, bu tehlikeyi en düşük düzeye indirmenin yollarını bulmaya çalışıyor.

Guatemala'da komünist basının karşılaştığı güçlükler, yalnızca gizlilik koşullarından değil, aynı zamanda malî kaynakların sınırlı olmasından, gerekli basım araçlarının eksikliğinden de doğuyor. Ama ağır baskı ve terör altında çalışan tüm partilerin bu tür sorunlarla karşı karşıya geldiğini sanıyorum. Hükümet, yalnızca matbaalara baskınlar düzenlemek, basımevlerini çökertmek, yoldaşlarımızı tutuklayıp öldürmek gibi yollara başvurmakla kalmıyor, aynı zamanda, basım araçları, kâğıt ve matbaa mürekkebi satışını da sıkı sıkıya denetliyor. Yine de, sanırım, becerikli bir örgütlenme (ki, diktatörlüğün darbeleri bize çok şeyler öğretti), yığınlarla parti arasındaki bağların daha da güçlendirilmesi ve Guatemala halkıyla daha geniş bir uluslararası dayanışmanın sağlanmasıyla, bizim parti basınıımız gelecekte de özgörevini yerine getirmeyi sürdürebilecektir.

ÖZGÜL KOŞULLARA UYGUN OLARAK

Türkiye Komünist Partisi temsilcisi Kemal Kervan, bir bütün olarak partinin yayın alanındaki çalışmalarını anlattıktan sonra, dikkatini radyolla propaganda üzerinde yoğunlaştırdı. *Kervan* dedi ki: İki illegal radyo istasyonu yayın yapıyor: *Bizim Radyo* ve *Türkiye Komünist Partisi'nin Sesi*. İkisi toplam günde 16 saat yayın yapıyor. Yayınlar Türkçe, haftada bir ise Kürtçe. (Nüfusun yüzde 20'si Kürt.) Türkiye halkının üçte birinden

çoğunun hâlâ okuryazar olmadığını düşünürsek, radyoyu neden özellikle etkin bir propaganda aracı olarak gördüğümüz daha kolay anlaşılacaktır.

Askersel darbeden sonra, parti basınının çalışmaları doğal olarak daraldı, ama aylık bir gazete olan merkez organı *Atılım*'ın gizli basımını sürdürdük.

Darbeden hemen önceki döneme baktığımızda, partinin yayın çalışmasındaki bellibaşlı eksikliğin, basınıımızın etkinliğinin *derinlemesine bir çözümlemesinin yapılamayışı* olduğunu görüyoruz. Böyle bir çalışmanın en zorlu yeraltı koşullarında bile yapılabileceği ve yapılması gerektiği kanısındayız.

Mısır Komünist Partisi temsilcisi Farid Mougahed, partisinin propaganda alanındaki çalışmalarını anlatmadan önce (ki, Mısır komünistleri 60 yılı aşkın bir süredir yeraltında çalışmak zorunda bırakılmışlardır), üç özel noktaya değinmek gerektiğini söyledi. Birincisi, Britanya sömürgeciliğinden miras kalan, Amerikan CIA'nın, İsrail istihbarat servisi MOSSAD'ın, İran Şahı'nın eski akıl hocaları SAVAK'ın yardımıyla burjuvazinin güçlendirdiği deneyimli bir polis aygıtının varlığıdır. İkincisi, Mısır'da ulusal iletişim araçlarının, hemen hemen tümünün ya hükümetin elinde ya da onun sıkı denetimi altında olmasıdır. Üçüncüsü, Mısır halkı arasında okuryazar olmayanların oranı çok yüksektir, yüzde 75'in üzerindedir. Bunlar basılı sözü yaymanın bizim için ne denli zor olduğunu gösteriyor. İşte bu nedenle, Kervan yoldaş, partisinin halka radyodan seslenme olanağına sahip bulunduğunu söylediğinde, Türkiyeli yoldaşlar adına çok sevindim. Elbette bu, etkinlik ve güvenlik açısından bir üstünlüktür. Biz başka bir yöntem kullanıyoruz. Mısır'da hemen her ailenin, köylü ailelerinin bile (ki, köylüler nüfusun çoğunluğunu oluşturuyor) ucuz portatif teypleri var. Bundan yararlanmayı, parti yöneticilerinin konuşmalarını ve hattâ parti okullarında okuyanlar için öngörülen ideolojik konulardaki dersleri teype almayı kararlaştırdık.

Halk ozanları ve türkücülere, Mısır'da halk arasında hep tutulagelmışlerdir. Onlar olmadan bir bayram, bir festival düşünülemez. Ayaküstü, kendi yazdıkları güfteleri, kendileri seslendirirler. Örneğin, yalnız Mısır'da değil, pekçok Arap ülkesinde de çok iyi tanınan şarkıcı Şeyh İmam, halkın sevdiği ilerici içerikli şarkılar besteledi. İmam'la birlikte halk Bahie'yi (Mısır'ın mecazi adı), Salvador Allende, Ho Şi Min, Che Guevara ve Pablo Neruda'yla ilgili türkülerini söylüyor. Biz halk türkücülerıyla yakın ilişkiler sürdürüyoruz.

Elbette bizim de basın organlarımız var. *El-Va'y* (Bilinç), politik ve ideolojik sorunları ele alıyor. Parti organı *El-İntissar* (Utku), 1975 yılından beri çıkıyor. Bugüne dek yayınlanan 72 sayı oldukça yaygın biçimde dağıldı. Köylüler için *El-Ard* (Toprak) gazetesini çıkarıyoruz. Enformasyon

bülteni *El-Neşra el-İlamiye*, çoğunca uluslararası sorunları ele alıyor. Ayrıca bildiriler, broşürler de basıyoruz.

Uruguay Komünist Partisi'nin temsilcisi Samuel Behak, elbette Mısır komünistlerinin sözlü propaganda deneylerinin ilgi çekici ve öğretici olduğunu söyledi. Ancak biz ülkemizde, yazılı propagandaya karşı sözlü propagandaya öncelik veremeyiz. Diktatörlüğün halka karşı bitip tükenmez propagandası karşısında, bizim savlarımız ve seçeneklerimiz derinlemesine çözümleme ve açıklamalar gerektiriyor. Dahası, öteki yoldaşların da vurguladıkları gibi, yayınların basım ve dağıtımı, tek tek komünistlerin bir örgütte birleşmelerini sağlayan bir süreçtir. Lenin'in parti basınının gelişmesini, devrimci hareketin olgunluğunun bir göstergesi olarak gördüğünü anımsayalım. *Bir parti organı varsa, demek ki, bir de parti vardır.* Tüm zorluklara karşın, Marksist-Leninist bir yayın organı çıkarmamız, işte tam da bu, komünistlerin, dostlarımızın başlarını dik tutmalarını, baskının ağırlığı karşısında boyun eğmemelerini sağlıyor.

İllegal savaşım ve gittikçe şiddetlenen terörizm koşullarında, gelişmelere ışık tutmak ve bu gelişmeleri en kısa, yoğun biçimde okurlarımıza sunmak ana şey olunca, mizanpajın tam yerine oturup oturmadığını, stilin güzel olup olmadığını düşünmeye pek de vakit kalmıyor. Her sözün on kat daha çok anlam taşıdığı, belgelerimizin tezlerimizi yansıttığı, halka doğrudan seslenen bir biçime gereksinimiz var.

Uruguay'da çok sayıda illegal yayın var. Komünist Partisi'nin çıkardığı *La Carta* (Mektup) gazetesi, ülkenin bellibaşlı iç sorunlarını işliyor, komşu Latin Amerika ülkelerindeki devrimci sürece ışık tutuyor, işçi sınıfının, öğrencilerin, orta katmanların eylemlerini anlatıyor, faşist elitin kokuşmuşluğunu, oligarşinin emperyalizm yararına nasıl girişimlerde bulunduğunu, vb., tüm bunların içyüzünü açığa vuruyor. Savaşımımıza gösterilen uluslararası dayanışmaya özel bir önem veriyoruz. Teorik dergimiz *Estudios* (İncelemeler) da yayınlanıyor. Uruguay Komünist Gençlik Birliği'nin organı da düzenli olarak çıkıyor. Komünistlerle birlikte, öteki parti ve politik gruplar da, kendi gazete ve dergileriyle, rejime karşı savaşımında yer alıyorlar. Bu, komünistlerin onurlu bir yer tuttuğu yükselen direnişin gözle görülür bir sonucudur.

Soru: Estudios dergisi ne ölçüde sık çıkıyor? İçeriğinin yüksek düzeyi nasıl sağlanıyor?

S. Behak: 1981'de dergimizin 25. yılı doldu. 1956 ile 1973 yılları arasında, yılda altı kez, yani iki ayda bir çıkıyordu. Darbeden sonra, arada beş yıl bir boşluk oldu. 1978 yılında dergi yeniden basılmaya başlandı. Şimdi yılda en az dört kez çıkarmak için çok çalışıyoruz. Parti yönetimi ve Merkez Komitesi Birinci Sekreteri Rodney Arismendi (ki, kendisi *Estudios* dergisini de yönetiyor) propaganda konularına ve önünde yayın

faaliyeti demek olan pratik ideolojik çalışmaya büyük bir dikkat gösteriyor. Parti en iyi üyelerine bu alanda görev veriyor.

Soru: Illegal ve legal propaganda biçimlerini nasıl birleştiriyorsunuz?

F. Moughed: Yönetimce yasaklanmış olan her komünist partisinin böyle bir deneyimi olmalı. Örneğin, Mısır komünistleri, her zaman legal iletişim araçlarını da kullanmaya çalıştılar. Partinin taktiği, görüşlerimizi ve çeşitli konulardaki tutumumuzu, en başta, yığınsal iletişim araçlarında çalışanlar arasında yaymak, daha sonra onlar aracılığıyla gerçekleri kâğıda döküp, gazete ve dergilerde legal olarak basılmasını sağlamaktır. Bunlar sadece ilerici yayınlar olmayıp, resmî politikayla kimi konularda anlaşmazlık içinde olan burjuva yayınlarına da arasına uzanıyor. Elbette sınırlı da olsa, bu tür olanaklarımız var.

REEL SOSYALİZMLE İLGİLİ GERÇEKLER

Güney Afrikalı gazeteci Vusizwe Seme, Güney Afrika Komünist Partisi'nin yayın alanındaki çalışmalarını anlattı. Güney Afrika Komünist Partisi'nin yurt dışında bastığı üç ayda bir çıkan *African Communist* gazetesinde gizli olarak dağıtılıyor. Zulu dilinde *Inkululeko* (Özgürlük) gazetesi, Güney Afrika'nın içinde teksir makinesiyle basılıp gizli olarak yayılıyor. Afiş, bildiri, plak ve banda alınan konuşma metinlerinin dağıtımı da, propaganda çalışmalarının bir parçasını oluşturuyor. Komünistlerin yanısıra, Güney Afrika halkının kurtuluş savaşımını yöneten Afrika Ulusal Kongresi'nin de kendi gizli basın organları var. Ayrıca, Afrika Ulusal Kongresi, Güney Afrika halkına seslenen düzenli radyo yayınları yapıyor.

Çok önemli bir konuya, *reel sosyalizmin gerçeklerinin illegal komünist basın yoluyla yayılması, komünist basının bu konudaki özgörevi* konusuna dikkatleri çekmek istiyorum. Kapitalist dünyada, ırkçı Güney Afrika'da olduğu gibi, özellikle faşist diktatörlüklerin egemen olduğu ülkelerde, anti-komünist ve anti-sovyet isteri, resmî politikanın ana ögesi durumuna geldi. Yeni toplumsal sistemin başarıları konusunda halkın gözlerini açmak, olağanüstü bir önem taşıyor. Bu durumda, sosyalizm koşullarındaki yaşamın çarpıtılmamış görünümünü verebilecek tek aracın, komünist enformasyon kaynakları olduğunu söylemek, herhalde bir abartma olmayacaktır. Sovyetler Birliği ve sosyalist topluluğun öteki üyelerinin, ulusal bağımsızlık ve toplumsal ilerleme savaşımı verenlerin doğal dost olduklarını söylüyoruz. *Devrimci savaşım*da biz onların desteklerine dayanıyoruz. Sınıf düşmanlarımız, devrimci hareketle halk arasına bir «demir perde» örmeyi hiçbir zaman başaramayacaklardır. Çünkü Marks'ın dediği gibi, bir düşünce bir kez yığınları kavradı mı, hemen maddî bir güç durumuna gelir. İrkçilik, sömürgecilik ve faşizme karşı kesinkes savaşım

düşüncesi, artık yığınların zihnini kavramış bulunuyor. Bu, büyük ölçüde, ilerici illegal basın eliyle sağlandı.

A. Salim: Burjuva iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında, illegal komünist basın, doğal olarak, pekçok yönden eksik kalıyor. Özellikle, yığınlara ulaşma hızı açısından bu böyle. Propagandada hızın canalıcı bir öge olduğunu sık sık duyarız. İlk sözü söyleyenin doğru olduğu ileri sürülür. İnsanların düşüncelerinin biçimlenmesiyle istediği gibi oynayan burjuva örneklerinde görüldüğü gibi, ben bunun bizim anladığımız bilimsel propagandaya aynı ölçüde uygulanamayacağı kanısındayım.

Dünya sosyalist sistemi oluşmadan önce, maddi bakımdan diyebiliriz, burjuvazi üstünlüğü elinde tutuyordu. Ama sosyalist ideoloji, dünyanın her köşesinde, giderek daha çok insanın zihinlerinde yer etmeye başladı. Afrika bunun gözle görülür bir örneğidir. Gerçeğe giden yolda büyük engellerle karşılaşyoruz. Ama, sosyalist toplumun gerçekleriyle ilgili emperyalist propagandaya karşı, komünistler ellerinden gelen çabayı gösteriyorlar.

S. Sudiman, bu konuyla ilişkili olarak şuna dikkat çekmek isterim, dedi. Sözümlüğün kime seslendiğini her zaman akılda tutuyor muyuz? Sanırım bu sorun, gizlilik koşullarında bile komünist basının etkinliğinin sınanması yolunda Kervan yoldaşın sözlerinde yer alıyordu. Biz, kendi payımıza, Tekad Raya'taki yazıların yalnızca eğitilmiş, yetişkin parti üyelerince değil, aynı zamanda sıradan işçi ve köylülerce de anlaşılması için sürekli çaba harcıyoruz.

A. Salim: Özellikle partinin bir tek yayını varsa, bunun bir sorun olduğu görüşünü ben de benimsiyorum. Örneğin, daha önce de değindiğim gibi, Sudan'da okuyazar olmayan çevrelerde, El Meydan gazetesinde çıkan yazıların sesli olarak okunmasına özel bir önem veriyoruz. Bunlar yalın, popüler bir dille kaleme alınan yazılardır. Ama her karmaşık konu, içinden bir şeyler yitirmeden, yalınlaştırılmıyor. Okuma yazmayı daha yeni öğrenen birine, tarihsel maddecilik ya da sosyalist demokrasinin ne olduğunu hemen anlatmak öyle kolay olmuyor. Öte yandan, ilköğretim adına, içeriği bir yana fırlatmak da doğru bir yaklaşım olmuyor. Burada tek çıkış yolu, her gazete ve derginin, anlaşılması kolay ya da zor en geniş bir yazılar yelpazesini içermesi, üniversite diplomalı aydınların yanısıra, adını güç belâ çiziktiren köylülere de seslenmesi gerekiyor.

★

Barış ve Sosyalizm Sorunları dergisi, gerçi konunun belirli yönlerine daha önce değinilmiş bulursa da, ilk kez illegal komünist basın konusunda tartışmalı bir toplantı düzenlemiş bulunuyor. Bu tartışma, illegal

koşullarda komünist basının yığınların ajitatörü, propagandacı ve örgütçüsü olma ana görevini yerine getirmede bir dizi özgül yan bulunduğunu gösterdi. Komünist basının varlığı, yayınların dağıtılması gösteriyor ki, birincisi, Marksizm-Leninizm ülkeleri yokedilemez, öldürülemez. Çünkü onlar yaşamın yokedilemez gerçeğini içeriyorlar. İkincisi, bu bir şeyi daha kanıtıyor. O da, burjuvazinin düşünce özgürlüğü, demokrasi konusundaki tüm sözleri yalandır. Çünkü böylesi bir özgürlük komünistlere yasaklanıyor.

Bu toplantı, bir yandan, ülkelerindeki somut koşulların belirlediği komünistlerin savaşlarının özgül yanlarının, öte yandan onların biriken uluslararası deneyiminin pek çok sorunun çözülmesini sağladığını da gösterdi.

Çarpıklaştırmış kırsal alanlar

Dünya Kapitalist Ekonomisinin Çeperlerinde Tarım Sorunu

Geçen on yılda, gelişmekte olan ülkelerin tarım sektöründeki süreçlerin araştırılmasına karşı ilgi, gözle görülür ölçüde arttı. Bu, tarımın durumunun, bu ülkelerin toplumsal yeniden üretimini acı bir biçimde etkiliyor olması gerçeğinden olduğu kadar, kırların toplumsal yaşamdaki olaylar akışına her zamandan daha aktif katılıyor olması gerçeğinden de kaynaklanıyor. Az gelişmiş dünyada biçimlenen tarımsal durum değerlendirdikçe keskin görüş ayrılıkları ortaya çıkıyor.

Burada, kapitalist yoldaki gelişmekte olan ülkelerin tarımsal sorunları üzerine son yıllarda SSCB, İsviçre, İngiltere ve ABD'de yayımlanmış kimi önemli çalışmalar gözden geçiriliyor. (*)

Geniş bilim adamları çevrelerinde, en başta Marksistler arasında, dünya kapitalist ekonomisinin çeperindeki tarımsal ekonominin günümüzdeki dinamiğinin ve tarım-köylü sorununun içeriğinin, yalnız ulusal gelişmenin özgüllüklerinden kalkılarak anlaşılamayacağı görüşü sağlamca yer etmiştir. Bu dinamiğin karakteristik yönleri yalnız şu temel önermenin ışığında açıklık kazanır: Kurtuluşuna yeni kavuşmuş ülkelerin yaygın bir global ilişkiler sistemiyle derinlemesine bütünleşmiş olan sosyal-ekonomik evrimi, yarışan iki dünya toplumsal sistem çerçevesinde gelişen süreçlerden etkilenmektedir.

Dünya kapitalist ekonomisinin varoşlarındaki tarımsal gelişmenin Marksist bilim adamları tarafından araştırılan geniş teorik sorunlar kompleksi içinde önde gelenler, doğal olarak kırlarda kapitalist evrimin sorun-

(*) Aşağıdaki çalışmalar kullanıldı:

I – R. A. Ulyanovski. «İki dünya savaşı arasındaki tarımsal Hindistan» «Sömürgeci feodal kapitalizm üzerine bir deneme.» Moskova, 1981 (Rusça).

II – «Günümüzde doğu ülkeleri» (Redaksiyon heyeti başkanı G. F. Kim), 3 cilt, Moskova, 1980, cilt 2 (Rusça).

III – Y. G. Aleksandrov «Güneydoğu Asya Tarımsal evrimin sorunları» Moskova, 1980, cilt 2 (Rusça).

IV – «Kırsal Asya'da yoksulluk ve topraksızlık» Uluslararası Çalışma Örgütü, Cenevre, 1977.

V – R. Dumont, M. Cohen. «AAçlığın büyümesi» (Bir yeni tarım politikası) Londra, 1980.

VI – D. B. Miller. «Tabandaki Asyalılar ve Batı». «Köylüler ve politika». «Asya'da değişime tabanın tepkisi». Newyork, 1978.

VII – K. A. Dahlberg «Yeşil devrimin ötesi» «Global tarımsal gelişme Ekoloji ve politika». Newyork-Londra, 1979.

(Yazı içindeki Romen rakamları listedeki kitabı, Arap rakamları sayfaı gösteriyor – Redaksiyon'un Notu.)

larına aittir. Sermayenin gelişmekte olan ülkelerin tarımsal sistemi üzerindeki etkisinin günümüz kapitalist merkezlerinde bir zamanlar olduğundan öзде farklı sonuçlar verme eğiliminde olduğu görüşü doğrudur.

Sömürge bağımlılığının son on yıllarında Hindistan kırlarındaki kapitalist gelişmenin kilit özellikleri, ünlü Sovyet, Doğu araştırmacısı R. A. Ulyanovski'nin I. kitabında derinlemesine inceleniyor. Yazar özellikle Hindistan kırlarına kapitalizmin girmesini ve onun kendini İngiltere'nin, metropol ülkenin hammadde gereksinimlerini karşılamaya uydurmasını karakterize eden «birbirinden ayrılmaz süreci» vurguluyor. Bunlar, «tarımsal üretimde bölgeler ötesi uzmanlaşma, ticari ürün üretiminin büyümesi ve köylü ekonomisinin parasallaşması»dır. (I, 78). Ne var ki, kapitalizmin sömürgeci gelişmesi üretici güçleri ve üretim ilişkilerini köklü olarak yenilemeyi başaramadı. Feodal sistemin temel direklerini (köy topluluğu, kendi kendine yeterliliğe dayalı ekonomik kuruluş, zanaat ve tarım arasındaki ilişki) sarstı ve «onları zorla meta üretimine yönlterek geniş köylülüğün yıkımını hızlandırdı» (I, 80). Bu nedenle yazar, bir yandan Hindistan kırlarındaki meta-para ilişkileri», kuşku götürmez ki, kapitalist ilişkilere gelişme eğilimi taşıyordu, feodal sömürgeci rejim altında, büyümesi eğilimleri, her gün, her saat sömürgeci tekel ve yarı-feodal sömür tarafından kesintiye ve felce uğrattılıyordu» (I, 81) sonucuna varıyor. Burada Ulyanovski, yabancı sermaye egemenliğinin tüm yerel tarımsal düzenlemeler sisteminde çarpıklıklar yaratma eğiliminde olduğu ve bu egemenlik altında, kapitalizmin tarım alanında sosyal bir yapı olarak oluşmasının daha çok (yalnızca değil) sermayenin ilkel biçimleri düzeyinde geciktirdiği yolundaki temel önermeyi temellendiriyor.

Yabancı emperyalist egemenliğin yol açtığı yaygın çarpıklaştırma süreçleri bütününe çözömlenmesi («kapitalizme Avrupa ülkelerindeki özgül, bağımsız ve kendiliğinden geçişin» tersine olarak diyor Ulyanovski), yazarın Hindistan'ın sömürgeci kölelik döneminde «kendi içinde sömürgeci-feodal kapitalizmin tüm özelliklerini taşıdığı» sonucuna varmasını sağlıyor. (I, 333).

V. V. Krilov, (Afrika ülkelerinde) geleneksel yerel tarımsal yapılar ile kapitalizm tarafından sömürge çepelere getirilenler arasındaki etkileşim üzerinde yaptığı araştırmadan kimi ilginç ve önemli sonuçlar çıkıyor. Bir kere, sömürge ve bağımlı toplumların, onlara dışardan egemen olan dünya kapitalizminin yasalarının etkisi altındaki gelişmesiyle «geçmişte metropol ülkelerde olduğu gibi, içerden yerli kapitalist yapıların oluşmasının hiçbir biçimde eş tutulamayacağı kanıtlanıyor»; ikincisi, «gerici, dejenere sermaye biçimleri, yalnız o gerçekten kapitalizm öncesi yapılarıyla, yani (Avrupa ülkelerinde olduğu gibi) burjuva demokratik dönüşümler sürecinde yok edilmiyor. Bunlar aynı zamanda genetik kökenleri bizzat kapi-

talizm içinde bulunan kendi anormal biçimleri dolayısıyla, yani kapitalist olmayan dönüşümler sürecinde ortadan kaldırılıyorlar. (!) Gerçekten de, tarımsal çelişkileri çözmek için verilen savaşımın evrelerinin belirgin bir çakışması – bir yandan anti-kapitalist, öte yandan burjuva demokratik – işte dünya kapitalist sisteminin çeperlerindeki tarım-köylü sorununun içeriğini, Avrupa ülkelerinin kapitalizme geçişleri sırasındaki içeriğinden ayıran budur.

Sovyet araştırmacılarının belirttiğine göre, dünya kapitalist ekonomisinin merkezleri, çeperlerinde kapitalizmin oluşmasının tutucu gelişme eğilimine bile köklü çarpıklıklar taşımaktadır. Bu çarpıklığın kendini ortaya koyduğu ana biçim, ilkel birikim sürecinin içsel tamamlanmışlığıdır. Bu süreç, «yaygınlaşma» eğilimiyle kendi alanı içine hep yeni yeni köy topluluklarını almakta, geleneksel toplumsal yapıları çözmekte, ama «derinleşme» çok önemsiz kalmaktadır. Yani, kapitalist üretim ve bunun karşılığı olan sınıfsal varlıkların oluşması alanında aynı oranda gerçekleşmemektedir. Sonuç, durgun karakterdeki ara sosyal-ekonomik yapıların dev ölçüde büyümesidir. Böylece oluşan yoksullaşmış büyük yığınlar, ulusal toplumun kalıcı sosyal bir karmaşası durumuna gelmektedir.

1960'ların ortasında, pek çok Asya ve Afrika ülkesinde tarımsal sistemin kapitalist gelişmesinde, üretici güçlerin gelişmesinde nitelikçe yeni bir aşamanın oluşmasını belirtmek üzere «yeşil devrim» adı verilen temelden yeni bir aşama başladı. Bu aşamanın sorunları Sovyet bilim adamlarınca, «Günümüzde doğu ülkeleri II» adlı kolektif yapıtta geniş olarak incelendi.

«Yeşil devrim» diye belirtiyor yazarlar, kırsal alanda daha önceki sosyal-ekonomik gelişmenin doğal bir sonucu değildi. O, daha çok geleneksel teknik temel üzerinde duran tüm toplumsal biçimlerin bir olumsuzlanması olarak ortaya çıktı ve bilimsel-teknik devrimin neden olduğu bir «endüstriyel alevlenme» oldu. «Yeşil devrim» şunu gösteriyor: «tarımda kapitalizm önemli, niteliksel bir değişme geçirmektedir. O, yavaş yavaş gelişmenin olgun, endüstriyel bir aşamasına girmeye başlıyor» (II, 80–81).

Buna bağlı olarak tarımdaki kapitalist yapıda bir değişme oluyor: O, artan ölçüde çok aşamalı olmaktadır. Bu yalnız sermayenin çeşitli aşama biçimleri arasında evrensel emek verimliliği göstergelerine bağlı olarak var olan farkın büyümesinde kendini gösteriyor, aynı zamanda üretim süreci alanında görece bağımsız ilişkiler sisteminin biçimlenmesinde de görülüyor. Örneğin bir yandan, kapitalist üretimin daha alt düzeydeki alt-bölümleri için, sermayenin maddi öğelerinin yeniden üretimi hâlâ büyük ölçüde kırsal alanın kendi maddi kaynaklarına ve el emeğine da-

(!) Günümüzde Asya ve Afrika. № 3, 1981, s. 30 (Rusça).

yanıyor. Öte yandan tarımsal sermayenin daha üst katları için üretim araçları, bilimsel ve teknik devrimin kazanımlarına dayananlar da içinde, büyük (yerli-yabancı) sanayi tarafından sağlanıyor. Yoğunlaşarak biçimlenen, yeni yeniden üretim ilişkileri sistemi, tarımsal sermayenin üst katlarının kırsal alan dışında gelişen kapitalizmle bütünleşmesini yoğunlaştırıyor. (II, 17–21, 77–79, 92)

Aynı zamanda, bu yapıtta belirtildiğine göre, tarımsal sermayenin olgun biçimlerinin oluşması yalnız devlet desteği ile olanaklıdır. Devlet, süreci canlandırmak için, kısmen de dünya kapitalist ekonomisindeki kaymaların olumsuz sonuçlarını azaltmak için, çeşitli değersel olmayan yöntemlere başvuruyor. Yazarlara göre, devlet korumacılığının ortadan kaldırılması, «yeşil devrim» serbest pazar ilişkileri yoluna yönelmesi, tarımsal sermayenin endüstriyel aşamaya geçiş süreci açısından, bu geçişin gözlemlendiği alanlarda bile, kaçınılmaz olarak yıkıcı sonuçlar verecektir, (yani sermaye birikiminde keskin bir düşüş olacak ve «yeşil devrimin» kapitalist katılımcılarının sayısı önemli ölçüde azalacaktır vb. (II, 101). Sermaye, olgun biçimine yükselmek için devletten ve devlet mülkiyetinden destek almakta, ama Marks'ın belirttiği gibi, eski, iyice sınanmış «koltuk değneklerini, burjuva öncesi mülkiyet ilişkilerini «red-detmektedir».

«Yeşil devrim» üzerine gelişmekte olan dünyadaki tüm tarımsal sistemin dinamiği çerçevesinde yapılan bir inceleme, çeşitli sosyal ve ekonomik nedenlerle bu «devrim»in dar ve sınırlı bir alana sıkışıp kalan bir gelişme biçiminden başka birşey olamayacağını gösteriyor.

Yerel tarımsal sistemlerin yapısal parçalanmışlığını azaltmak yerine, gerçekte onu yoğunlaştırıyor ve pekiştiriyor. Onun etkisiyle tarımsal sisteminde ikili bir yapı, karşıt kutupsal öğeleriyle birlikte yoğun olarak biçimleniyor. Bunlar, «bir yanda, görece dar sınırlar içinde devlet tarafından desteklenen kapitalist üretim ki, bu teknik temelini sürekli modernleştirir, kısacası tarımsal gelişmenin dinamik ,merkezidir'; öte yanda tarımsal ,çeper', yani küçük ve marjinal üretim ki, o, başlıca değer öncesi yöntemlerle sömürülür, elindekinden avucundakinden olur, yoksullaşma ve umutsuzluğun engin bir deposu, sermaye için bitmez tükenmez bir ucuz ücretli-emek kaynağıdır» (II, 97–98)

Bu nedenle «yeşil devrim» kapitalist anlamıyla, emperyalizm tarafından eski sömürgeci dönemde üretilmiş yapısal çarpıklıkların üzerine bindirilmiştir. Bu, kendi başına, tarımsal sistemdeki çarpıklık yaratan süreçleri ve Afrika ve Asya ülkelerindeki geleneksel ekonomik biçimlerin bunalımını yoğunlaştırır. Ama bunu, eski sömürgelerdeki kapitalist gelişme sarmalında nitelikçe yeni bir dönemeç olarak gerçekleştirir.

Dünya kapitalist sisteminin çeperindeki yerel geleneksel tarımın kritik durumunun en önemli bir bileşimi, tarımsal görece fazla nüfustur. Bu,

başlangıçta bu ülkelerin tarımsal ekonomilerinin yeni dünya kapitalist toplumsal iş bölümü sistemine bağımlı ve sömürülen bir öge olarak katılmış olmasından kaynaklanıyordu. Bu açıdan, Y. G. Aleksandrov'un yaptığı (III) ilgi çekicidir. Göreli fazla nüfusun oluşmasındaki (dev nüfusa sahip büyük Asya ülkelerinde daha 1920 veya 1930'larda belirmişti) sosyal etmenler arasında, yazar, zanaatçıların ve küçük üreticilerin yığınsal yıkımını, tek-ürün ekonomilerinin biçimlenmesini, bunların sonucu tarım nüfusu için çalışma alanlarının daralmasını ve kırsal ev endüstrisinin önemli bir bölümünün ortadan kalkmasını vurguluyor. Burada en önemli etmen kuşkusuz köylü ev ekonomisinin büyük bir bölümünün, sömürgeci ve kapitalizm-öncesi sömürü sonucu dağılmasıdır. (III, 168, 170)

Marksist araştırmacılar sömürgeci egemenliğinin son on yıllarında, üçüncü dünyada göreli fazla nüfusun yığınsal ölçekte büyüdüğü görüldüğünde birleşiyorlar. Eski sömürgeler bağımsızlık için ayağa kalktıkça, bu süreçte, nitelikçe yeni ivmeler oluştu. İnsan gücünün tarımsal üretimden doğrudan kovulması yönündeki eğilim yoğunlaştı. «Yeşil devrim»in etkisiyle rasyonel temelde bir kapitalist ekonominin ortaya çıkmasının, köylülerin topraklarından kovulmasına, küçük birimlerin ortadan kaldırılmasına, çeşitlenmiş ürünün tek ürünle değiştirilmesine ve geniş çaplı makineli üretimin getirilmesine dayandığı biliniyor. Ne var ki, o, üretim araçlarından, herşeyden önce topraktan «serbest bırakılan» insan gücünün çok azını çekme eğilimindedir. «Yeşil devrim», «geleneksel bağların dışına düşürülmüş geniş nüfus yığını», bizzat kırdaki küçük ve marjinal üretimin «gettosuna» sürme eğilimindedir, böylece onu, «fazla» insan gücüyle biraz daha çok doğurur, bununla birlikte mülksüzleşmişlerin şehirlere hücumuna ve büyük bir bölümünün lumpen proletarya saflarını şişirmesine yol açar» (II, 91).

Gelişmekte olan ülkelerde yoksullaşmayla ilgili bir dizi önemli sorun Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından gerçekleştirilen kolektif bir çalışmada, kır yoksullarının yedi Asya ülkesindeki koşullarının somut araştırması temelinde inceleniyor. (IV)

Yazarlar, kapitalist dünyada yerleşmiş olan, gelişmekte olan dünyanın tarım sektöründeki yoksulluğun, onlardaki ekonomik durgunluğun sonucu olduğu görüşünü haklı olarak eleştiriyorlar. Gerçek olgulara dayanılarak incelenen bu ülkelerin altısında ortalama kişi başına gelir genel olarak artmıştır. Ne var ki, kırsal alandaki en yoksul kesimlerin gelirleri düşmüştür. Dahası, kişi başına gelirden genel olarak bir düşüşün olduğu Bangladeş'te «*zengin yine de daha zengin olurken, yoksulların geliri ortalamadan daha hızlı düşmüştür.*» (IV, 17).

Kırsal alanda yoksulluğun artan boyutları, ekonomik büyüme hızına olduğundan çok daha fazla ekonominin yapısına bağlıdır. «Başlangıçtaki yüksek düzeyli gelir ve zenginlik eşitsizliği, ekonomik fazlanın gö-

rece az elde yoğunlaşması . . . içinde, kırsal nüfusun önemli bir bölümünün düşük yaşam standartlarını sürdürmeye ve kötüleştirmeye yönelik güçlü dinamik güçler barındıran sosyal-ekonomik bir çerçeve oluşturuyor» (IV, 21). Böylesi güçlerden birisi, bu tür ülkelerde kent nüfusunun önemsiz oluşuna karşın («Benglades'de %10'un altında şehirleşmenin en yüksek olduğu Malezya'da yaklaşık %30) «özel yatırımların kentteki projelerde hızla artan yoğunlaşmasıdır. Dahası, daha az işgücü isteyen projelere öncelik verilmektedir.

Yoksulluğun boyutları, canlı emek girdisinden tasarruf sağlayan yeni donatım ve teknolojinin getirilmesiyle de artmaktadır. Yatırımların büyük bir bölümünü emen ekonomik alanlarda, işgücü çıkarma tehlikesi vardır. Öteyandan yazarlara göre, emek kaynaklarının büyük bir bölümünü kullanan ve sermaye girdisi büyük olmayan endüstrilerde (yani herşeyden önce tarımsal alanda), üreticiler «toprak ve sermaye tasarruf eden buluşlar» kullanmaya zorlanmaktadır. Bu açıkça, teknik temel çok daha yavaş gelişirken, ya da hiç değişmezken her bir toprak birimi başına daha çok sayıda işçi kullanmak demektir. Ama böylesi «yapay» istihdan elbette emek üretkenliğinde artış sağlamaz ve gerçekte onu azaltmaya yol açar. Böylece yoksullaşma yaygınlaşır.

ILO incelemesi, tarımsal alandaki ekonomik süreçlerle, demografik etmen arasında doğrudan bağ kuruyor. Yatırımın ve teknik değişimin kırsal alanlarda bugün var olan fazla işgücü kaynaklarını üretim eylemine katacağı sanılabilir. Ama bu olmuyor. Özellikle, bugün var olana ek olarak önemli işgücü bölümlerini emmeye zorlanan küçük çiftliklerde olmuyor. Sonuç, çalışan kişi başına çalışma günlerinin azalması, varlık sürdürmek için gerekli araçların kaynakları üzerinde, özellikle işgücü pazarı üzerinde artan baskı, reel ücretlerde belirgin bir düşüş oluyor.

Yazarların vardığı ve kendi başına ele alındığında doğru olan sonuç, yani «üretici değerlerin, özellikle toprağın yeniden dağıtımının, en yoksul olanların yaşam standartlarını geliştirmek ve eşitsizliği azaltmak için hazırlanan her gelişme stratejisinin gerekli bir bileşeni olması» (IV, 35), onların çözümlemesi çerçevesinde değişik bir anlam kazanıyor. Buna göre, yoksullaşma, geliştirmekte olan dünyayı etkilediği boyutlarıyla, kapitalist gelişmenin özgül, «çepersel» biçiminin doğal bir sonucudur. Ama bu tür kapitalist evrim, bildiğimiz gibi, doğal olarak dünya kapitalist ekonomisinin şanssızlıklarıyla biçimlenmiştir. Bu koşullarda, toprağın köklü bir yeniden dağıtımı bile, geçici olarak yoksullaşmanın büyümesini azaltır ama uzun erimde yalnızca onun büyümesi için taze bir ivme olur.

Uluslararası üretim ilişkileri sistemini yeniden yapılandırmanın ve emperyalist sömürüye karşı savaşımın yakıcı bir gereksinim olduğu görüşü, yazarların bakış açısının tümüyle dışında kalmıştır. Üstelik bu, yığınsal yoksullaşmaya son vermek için gerekli en önemli «dış» etmendir. Benzer

bir biçimde, onlar, onsuz yoksullaşmaya son vermenin olanaksız olduğu ve ancak sosyalist gelişme yoluna geçilerek biçimlendirilebilecek bir «iç» koşullar kompleksi yaratma sorununa da hiç eğilmiyorlar.

Kapitalizmin getirdiği yapısal çarpıklıkların en önemli bir sonucu da gelişmekte olan ülkelerde besin sorununun daha da kötüleşmesidir. Son zamanlardaki çeşitli bilimsel yazılar dünyanın bu bölümündeki besin sağlama oransızlığının arkasındaki geniş toplumsal ve ekonomik nedenleri ortaya koyuyor. Bu sorun üzerindeki belli başlı çalışmalar arasında Fransız bilim adamı R. Dumont ve İngiliz arkadaşı M. Cohen'in İngiltere'de «Açlığın büyümesi (Bir yeni tarım politikası)» adıyla yayınlanan (V) kitabı var.

Onlar gelişmekte olan ülkelerdeki açlığı sosyal adaletsizliğin bir sonucu olarak değerlendiriyorlar. «Yoksullar yalnız onlara sağlanacak besin maddeleri olmadığı için değil, bunun kadar önemli olarak onlara sağlanan besinin fiyatını karşılayamadıkları için açlık çekiyorlar.» (V, 2) Gerçekte Marksist yazılarda sağlamca temellendirilmiş bir görüşü öne sürüyorlar. Buna göre, gelişmekte olan dünyada besin durumunun daha da kötüleşmesinin sorumlusu, (geçmişte) sömürgecilik ve (bugün) yeni sömürgeciliktir. Avustralyalı bilim adamı D. B. Miller bu görüşün gerekli bir yönünü şöyle yansıtıyor: «Az gelişmiş ülkelerde nüfusun geniş bölümlerinin yetersiz beslenmesi tam anlamıyla emperyalizm tarafından dayatılmış sosyal-ekonomik yapıların ve sömürge biçimi üretimin sonucudur. Bu nedenle eğer bugünkü «açlıktan kurtuluş» kampanyaları dizisine katılacaksak, açlığı bizim ürettiğimiz gerçeğini tanımalıyız» (IV, 189).

Dumont ve Cohen besin sağlanmasını geliştirmek için iki gerekli yol üzerinde duruyorlar: Dışardan besin yardımı «şırıngası» ve «yeşil devrim» üzerinde yoğunlaşan «yerel» çabalar.

Birinci yol, soruna herhangi bir çözümü dışarda bırakan bir toplumsal çerçeve içinde sunuluyor. Bir kez, besin yardımı konusundaki ilişkiler eşitsiz taraflar arasında doğuyor. Bu nedenle «politik ve ticari değerlendirmeler» egemen oluyor. Özellikle, emperyalizm tam da ona en çok gereksinim duyan, «ama karşılığında verecek çok az şeyi olan» ülkelerden yardımını esirgiyor. Dahası, yardım programlarıyla gelen besinin gerçekten nüfusun buna en çok gereksinim duyan kesimine ulaştığına inanmak «saflik olurdu». Son olarak besin yardımı emperyalizm tarafından aktif olarak gerici ve zorba rejimleri ayakta tutmakta kullanılıyor. Ama toplumsal koşullarda temel değişimleri desteklemek için çok seyrek olarak veriliyor. «Uzun erimde» diye yazarlar özetliyorlar: «besin yardımı ilişkisi bağımlılığı artırma ve yenileme olarak görülebilir» (V, 165).

Miller, kapitalist yardım programlarının toplumsal rolünün karakterini büyük bir kesinlikle tanımlıyor: «Dışardan bakınca, gereksinim içinde olanlara karşı yardımsever bir kaygıdan kaynaklanıyor görünen yardım

programları, yalnız yardım önerenlerin kendileri tarafından yaratılmış olan bir insanlık felaketini beslemiyor. Öteyandan az gelişmiş ülkelerin Batı'da birikecek artı değerın kaynağı olarak uluslararası kapitalizme sürekli bağlı kalmalarını sağlamak üzere, buralardaki üretim ilişkilerini dönüştürmenin ayrılmaz bir parçası oluyor.» (VI, 191)

İkinci yolu, yani «yerel çabaları» ele alırken, Dumont ve Cohen «yeşil devrim»in toplumsal sorunları karmaşıklaştırma eğiliminde olduğunu fazla insan gücü olan alanlardaki işsizliği artırmaya, tarım işçilerinin gerçek ücretlerinin düşmesine, küçük kiracıları topraktan koparıp, işsizlerin saf-larına sürmeye yol açtığını vurguluyorlar. Yazarlar «teknoloji toplumsal değişimin yerine geçemez» görüşünü ileri sürüyorlar. (V, 169-170)

Ne var ki çalışmanın eleştirici bölümleri (onun asıl değeri buradadır), yazarların geliştirmekte olan dünya için seçenek oluşturdukları bölümlerle çelişiyor. Onlar içtenlikle, kapitalist üreticiye karşı olarak, bir çeşit sınıf içerdiğinden yoksun «kırsal-tabanlı güç grupları» yaratmak gereğinden söz ediyorlar. Bu guruplar, ileri sürüldüğüne göre, doğrudan üreticinin yararına «yalnız tarımsal üretim araçlarından değil, ticari bağlantıları yürütmekten de sorumlu» olabilecektir. Uluslararası planda, onlar yine sömürülen geliştirmekte olan ülkelerin, «temel besinler fazlası olan» devletlere bağımlılığını azaltmak üzere bir çeşit sınıflar üstü» güçlü sendikalar»ın kurulmasını öneriyorlar. (V, 189-190)

Tüm bunlar tartışma götürmez bir biçimde, bir çeşit sosyal nihilizm programı oluşturuyor. Yazarlar bunun tam da geliştirmekte olan dünyada «açlığın büyümesinden» suçlu olanların çıkarlarına olduğunu kavrayamamış görünüyorlar. Onların öne sürdüğü seçenek, kitaplarının başında kendilerinin haklı olarak ileri sürdükleri: besin artık sıradan bir meta olmaktan çıkmıştır. O, bir «potansiyel güç aracı olmuştur. Onu kontrol etmek sömürü için bir fırsattır». (V, 1) görüşü hatırlandığında daha da şaşırtıcı geliyor.

Bir yandan kimi yeni kurtulmuş ülkeler, kendi tarımlarının mutlak geriliğini en azından tarımla ilgili alanların, daha şimdiden aşmaya başlıyor. Öteyandan tarımsal olmayan sektörlerin daha hızlı gelişmesi nedeniyle görece gerilik azalmak bir yana gerçekte şıkça görüldüğü gibi artma eğilimindedir. Bu fark artık yalnız tarımsal sektörlerdeki birikimler kullanılarak kapatılmaz. «Aynı zamanda ulusal ve dünya ekonomisinin diğer sektörlerinden fon aktarımı gereği vardır». (2) Tarım, bir zamanlar Avrupa ülkelerinde sanayi için birikim kaynağıyken, yeni kurtulmuş ülkelerde bir yatırım nesnesi durumuna getirilmelidir. Tarımda ileriye doğru gitmenin «kendi dışında birikime ve dışardan fonlar kaydırmanın potansiyellerine» böylesine bağlı olması, yazarın kanısına göre, şunu gösteri-

(2) Günümüzde Asya ve Afrika, № 3, 1981, s. 32.

yor: «Tarım köylü sorunu, sermaye yerine toprağın ve diğer sosyal etmenlerin ana öğeler olduğu dönemde yerel ve ülke içi bir sorun olarak kalmışken, bundan böyle salt bir yerel ve ülke içi sorun olmaktan çıkmıştır». (3)

Tarım sorununun ulusal sınırlar dışına taşması aynı zamanda ve özellikle, şu olguyla da belirleniyor: Yerel sermaye-yoğun ve enerji-yoğun tarımsal sermaye biçimlerinin oluşması, aynı zamanda bu biçimlerin, yeniden üretim süreçlerinin, tüm dünya kapitalist ekonomi sistemindeki yeniden üretim süreçleriyle daha çok bütünleşmesi anlamına geliyor. Somut olarak bu bütünleşme, herşeyden önce, yeni sömürgeciliğin ana araçları olan uluslararası şirketler eliyle gerçekleştirilmektedir. Ele alınan kitaplar onların eyleminin gelişmekte olan ülkeler tarımı üzerindeki sonuçları üzerine derinlemesine bir çözümleme içeriyorlar. ABD'li ekonomist K. A. Dahlberg «Yeşil Devrimin Ötesi» (VII) adlı kitabında, bu «devrimin» gelişmekte olan ülkeler tarımının dış güçlere bağımlılığında özde hiçbir şey değiştirmeden, yalnız bağımlılığın biçimlerine değişimler getirdiğini vurguluyor. Bugün, «tarım işindeki çokuluslular, Batılı kurumlar olarak, sömürgeci ülkelerin 18. ve 19. yüzyılda izledikleri aynı davranış kalıpları izlemeye yöneliyorlar». (VII, 109) Dumont ve Cohen, bununla ilgili olarak uluslararası şirketlerin genç devletlerdeki tarım alanlarını yağmacı kullanımının, üretim veriminin bitip tükenmesine yol açtığını belirtiyorlar. Yazarlar ayrıca, iş alanı azaltan yeni teknolojilerin sıkça kullanımının, bunların gelişmiş kapitalist ülkelerdeki üreticilerce yönlendirildiği olgusuna dikkati çekiyorlar. Örneğin, Hindistan'a giren suni gübrelerin büyük bir bölümü ABD'den veya ABD'deki üssünden yönetilen «her yerde hazır ve nazır olan tarımsal business»den gelmektedir. Öte yandan bu satışlar Hindistan'ın yabancı para sıkıntısı ile sınırlıdır. Yeni teknolojilerin kullanımı, genel olarak, gelişmekte olan ülkelerin bağımlılığının artmasına yol açmıştır. (V, 113, 170, 173)

Dahlberg şu sonuca varıyor: «Köylülüğü tümüyle önerilen modern tarım işletmeciliğinin kompleksi ile bütünleştirme yolları arayan, alışılmış gelişme yaklaşımlarının karşısı olarak, amaç, marjinal köylüyü gerçekten parasal açıdan kendikendine daha yeterli kılmak olmalıdır». (VII, 212) Görüyoruz ki yazar, yıkıcı özel-kapitalist eğilimlere karşı, gerçek anlamda ancak devletin ekonomik eylemini özel çıkarlara karşı toplumsal çıkarlara hizmet etmek üzere ayarlayıp izlenebilecek bir yol arıyor.

Gördük ki, dünya kapitalist ekonomisinin çeperlerindeki tarım sorunu günümüzdeki global sorunlar bütününün ayrılmaz bir parçasıdır: besin, nüfus, ekoloji ve hammadde; aynı zamanda, o, kapitalist dünyayı saran tüm toplumsal ilişkiler kompleksinin ayrılmaz bir parçasını oluşturuyor. İşte bu nedenle, gelişmekte olan ülkelerde tarım sorununun çözümü, bir

(3) Age, s. 32–33.

yanıyla yerel dönüşümleri – toprağın yeniden dağıtımı, dünya kapitalist ekonomisinin çerperlerinde kapitalizmin gelişmesini besleyen tüm toplumsal biçimler kümesini ortadan kaldırmak – ve öteki yanıyla ulusal, bölgesel ve uluslararası üretim ilişkilerinin yeniden yapılandırılması ve ilerici toplumsal değişme demektir.

Victor Rastyannikov
Bilim doktoru (ekonomi) SSCB

TÜSTAV

Olgular ve kanıtlar

Sovyet-Çin ilişkilerinin tarihçesi üstüne

Değerli Yazı Kurulu,

Pekin'de, Sovyet-Çin ilişkilerinin bugünkü durumundan SSSB sorumludur, diyorlar. İşin özü nedir? Bu ilişkilerin tarihçesi üstüne somut bilgi vermenizi rica ediyorum.

Bangladeş

M. Z.

İki komşu ülke olan Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasındaki ilişkiler, yalnız iki ülkeyi ilgilendiren bir sorun değildir. Bu, aynı zamanda, genellikle uluslararası politikada da önemli bir etkidir. Bölgede ve dünyada istikrar sağlanması, barışın korunması ve halkların güvenliğinin sağlanması, önemli ölçüde bu ilişkilerin durumuna bağlıdır. Ancak son 20 yılı aşkın bir zamandır Sovyet-Çin ilişkilerinde birçok karmaşık sorun birikti. Açıktır ki, bunların gerçek çözümü, her iki ülkenin halkının çıkarıdır ve bu uluslararası politik iklimin sağlamlaşmasına yardım edecektir. Sovyetler Birliği bu ilişkilerin düzeltilmesinin olanaklı olduğunu ve bunun hemen yapılması gerektiğini belirtiyor. Ancak Çin bunun sağlanmasının «bedeli» olarak, kabul edilmesi olanaksız şartlar koşuyor, anlaşmazlığın tarihçesinin Pekin'in görüş açısı temelinde gözden geçirilmesini öneriyor. Olgular ve kanıtlar, kesin olarak şunu ortaya koyuyor: SSCB, hiç bir zaman Çin ile ilişkilerin kötüleşmesi için girişimci olmamıştır. Tam tersine SSCB, Çin'i iyi komşu olarak görmek istemiştir ve şimdi de öyle görmek istiyor. Bunu en iyi, olgular kanıtıyor. Onlara başvurulmuş.

Pekin'de neyi suskunlukla geçiştirmek istiyorlar?

ÇHC resmi propagandası, ilişkilerin kötüleşmesinin nedenlerinden birinin SSCB'nin Çin devrimi öncesinde ve devrimin utkusundan sonra Çin'e yardım etmek, destek göstermek «istememesi» olduğunu ısrarla yineliyor. (1) Bu arada herkes tarafından bilinen tarihsel gerçekler suskunlukla geçiştiriliyor. Bunlardan kimilerini anımsatalım.

1945'te, Çin'de devrimin yükselişi sırasında Sovyetler Birliği bozguna uğratılan Japon Kvantun Ordusunun tüm silahlarını Çin Komünist Partisi Kuzey-Doğu Bürosuna verdi. Bunlar arasında 3.700 top, 600 tank, 810 uçak, 12 bin makineli tüfek, Sungari deniz filosunun tüm gemileri ve aynı zamanda 680 cephanelik bulunuyordu. Sovyet uzmanları Kuomintang on-

(1) Bak: Örneğin, Sinhua ajansının 15 Ağustos 1963 günlü yorumu.

dularının yenilgiye uğratılmasında ve Çin'in kurtarılmasında belirleyici rol oynayan 800 bin kişilik devrim ordusunun oluşturulmasına, donatım ve eğitime yardım ettiler. Mao Tse-tung o zaman şöyle diyordu: «Çin'in kurtuluş savaşına yardım eden biricik devlet, Sovyetler Birliği oldu.» (2)

Şu da bir gerçektir ki, Sovyet ülkesinin çok büyük politik, askersel ve diplomatik çabaları sonucunda ABD'nin Çin'in içişlerine açık olarak ve geniş çapta karışma girişimlerinin önü kesildi, Çin'de devrimin utkuya ulaşabilmesi için gerekli olan dış koşullar sağlandı. O zamanlar Mao Tse-tung şunu kabul etmek zorunda kalıyordu: «Eğer Sovyetler Birliği olmasaydı, üzerimize çöken uluslararası gericilik güçleri, şimdikinden kimbilir kaç kat daha fazla olurdu. Böylesi koşullarda biz, utkuya ulaşabilir miydik? Elbette ulaşamazdık» (3)

Şimdiki Çin yönetimi, Çin Halk Cumhuriyeti'nin ilan edilmesinden sonra, sözde Sovyetler Birliği'nin ona «ekonomik baskı» yaptığını söylüyor. O zamanlar ÇHC'nin bazı yöneticileri, Sovyetler Birliği, Dostluk ve Karşılıklı Yardım Antlaşması gereği, Çin'e «yalnız» 300 milyon dolar kredi veriyor, daha çok vermiyor diye gerçekten yakınıyorlardı. Yahutta şu olgu: Çin SSCB'nde üretilen bazı tür tezgahların yüzde 80'inin kendisine verilmesini istiyordu ve bu, Sovyetler Birliği'nin olanaklarını aşırıyordu. Ama genel olarak o yıllarda Pekin'de Sovyet yardımı üstüne en coşkulu değerlendirmelere çok sık raslanıyordu.

1957 yılında Mao Tse-tung şöyle yazıyordu: «Bakınız, bizim için son derece önemli olan çok sayıdaki fabrikayı kim kurdu, kim donattı? ABD mi? İngiltere mi? Hayır, onlar değil. Buna yalnızca Sovyetler Birliği yanaştı, o yaptı ...» (4) Şimdi Pekin'de Sovyet yardımının boyutlarını da, bu sözleri unuttular. Bu dönemde Sovyetler Birliği'nin yardımıyla ÇHC'nde 250 büyük endüstri tesisi kuruldu ve en yeni teknikle donatıldı. Çin'de SSCB'nin yardımıyla uçak endüstrisi, otomobil endüstrisi gibi yepyeni endüstri kolları oluşturuldu, traktör üreten endüstri kolları kuruldu, kimya endüstrisinin çeşitli kolları geliştirildi, demir-çelik, enerji üretimi ve daha başka alanlarda çeşitli büyük üniteler üretime açıldı. 1960 yılında ÇHC'nin genel üretiminde Sovyetler Birliği'nin yardımıyla kurulan işletmelerin üretim payı şöyleydi: Dökme demir-yüzde 30, çelik-yüzde 40, haddelenmiş maden-yüzde 50'den fazla, yük otomobilleri-yüzde 80, traktör-yüzde 90'ın üstünde vb. (5)

1950 ile 1960 yılları arasında, Çin yönetiminin ricası üzerine ÇHC'ne 10 binin üstünde Sovyet uzmanı gönderildi. O yıllarda Çin gazeteleri şöyle yazıyordu: «Bu uzmanların yardımı sayesinde ülkemizin elde ettiği

(2) Mao Tse-tung, Seçilmiş Yapıtlar, c. 4, Moskova, 1953, s. 522.

(3) Agy, s. 50.

(4) «Jenmin Jibao», 19 Haziran 1957.

(5) Bak: SSCB'nin Çin'e karşı Leninci politikası, Moskova, 1968, s. 203.

başarı ve yararları saymak olanaksızdır. Eğer Sovyet uzmanlarının çıkar gözetmez yardımı olmasaydı, ülkemizin kalkındırılmasında ve yeniden kurulmasında elde ettiğimiz büyük başarıları sağlayamazdık.»⁽⁶⁾

Nasıl oldu da, her şeyden önce Çin halkı için, böylesine değerli dostluk ve işbirliği ilişkileri sarsıldı ve bozuldu?

Olguları, verileri karşılaştıralım

1956 yılının Aralık ayında «Jenmin Jibao» gazetesi şunları yazdı: « ... Şimdilik ülkemiz ekonomik ve kültürel bakımdan geri kalmış bir ülkedir, ama koşullar değiştikten sonra büyük devlet şovenizmi eğilimi kuşkusuz ciddi bir tehlike oluşturacaktır ... Şunu da belirtelim ki, günümüzde de lider kadrolarımızın bazıları arasında böyle bir tehlike belirmeye başlamıştır.»⁽⁷⁾

Sovyetler Birliği'nin Çin'e gösterdiği geniş destek ve yardım, Sovyet ülkesiyle dostluk ve işbirliği ilişkileri, kuşkusuz, ÇHC politikasında tepeye tırmanan milliyetçi güçlerin manevralarını güçleştiriyor, büyük devlet özlemi planlarını gerçekleştirmelerini engelliyordu. Onlar daha 50'lerin ortalarında yavaş yavaş anti-sovyetizmi körükleme, Sovyet deneyimini gözden düşürme, SSCB'yle iyi komşuluk ilişkilerini baltalama yönünde kampanya başlattılar. Şimdi bunlardan birkaç örnek verelim.

1956. Sinhua ajansının yayınladığı yüksek tirajlı «gizli» bültenin Aralık sayısında, SSCB'nde maddesel özendirme sorunlarında «burjuva hukuku» üstüne yazılar, Sovyetler Birliği'ndeki ücret sistemine karaçalan yazılar yer alıyordu. «Heyluntsyan Jibao» gazetesi bir Çinli üniversite öğrencisinin «Sovyetler Birliği'ni işgal ettiği toprakları geri vermeye» çağırın ve «öçalma» belgisi altında son damla kana kadar savaşıma kararlı olduklarını» belirten sözlerini yayınladı. Diğer gazeteler de sözde bu tür çıkışları kınama örtüsü altında, öfke dolu başka anti-sovyetik konuşmalar yayınlıyordu.

1957. Şanghai'da yayınlanan 150 bin tirajlı «Venhueybao» gazetesi Amerikalı gazeteci A. Strong'un anti-sovyetik kitabından bölümler yayınladı. Aynı yıl Sinhua ajansının bülteninde Ankoysk Öğretmen Enstitüsü'nde hazırlanan anti-sovyetik pankartlar üstüne geniş bir haber yer alıyordu. Bu pankartlardan birinde şunlar yazılıydı: «Sovyetler Birliği'yle hesaplaşmak gerek.»

1958. Mao Tse-tung Sovyet temsilcilerine seslenerek şunları yazdı: «Şimdi ülkelerimiz arasındaki ilişkiler üstüne birçok uydurma şeyler söy-

⁽⁶⁾ «Jenmin Jibao», 15 Şubat 1953.

⁽⁷⁾ «Jenmin Jibao», 29 Aralık 1956.

leniyor. Bizim bu kadar çok söylentiyle uğraşacak gücümüz var mı? Bu uydurma söylentilere karşı ne yapmalı? Bunları yapan kahrolsun! Biz 10.000 yıl bir ailede kardeşçe yaşayacağız.»⁽⁸⁾ Aynı zamanda parti militanlarıyla yapılan kapalı toplantılarda, o, «SSCB'nde kapitalizmin yeniden dirildiğini», «Sovyetler Birliği'nde kapitalist güçlerin alıp yürüdüğü-nü», «Sovyet revizyonizmi»ne karşı 10.000 yıl savaşmak gerektiğini söy-lüyordu.

1959. Ağustos ayında Beydayhe'de yapılan ÇKP Merkez Komitesi top-lantısında Mao Tse-tung açık olarak SSCB'nden «ayrılmaya hazırlanmak» gerektiğini söyledi. «Ayrılmadan korkmamak» gerektiğini belirtti. O za-man Sovyetler Birliği ile ilişkilerde «çelişkiler yaratma» görevini ortaya koydu.

Bu görevi yerine getirme yönünde 1960 yılı Ekiminde Çin tarafı birden Sovyetler Birliği ile Çin arasında yürürlükteki bilimsel-tekNIK işbirliği ant-laşmasının gözden geçirilmesini önerdi, aynı zamanda önceki antlaşmay-la kabul edilen tüm yükümlülüklerin geçersiz sayılmasını istedi. Şubat-Haziran 1961'de yapılan görüşmelerde Çin temsilcileri 89 endüstri işlet-mesinin ve 35 başka tesisin kurulmasında 1,1 milyar ruble tutarındaki Sovyet yardımını, ÇHC'nin ekonomik gelişmesinin çıkarları bunu gerektir-diği halde, almaktan vazgeçtiklerini açıkladılar. Dış ticaret ve kültürel işbirliği alanlarında da SSCB'yle ilişkileri bir alt düzeye indirme eğilimi gözleniyordu. 1961'de karşılıklı mal alışverişi, 1960'a oranla yüzde 47 oran-ında azaldı, kültürel değiş tokuşta da yüzde 30 oranında bir azalma oldu.

Şimdi Çin yönetimi ilişkilerin kötüleşmesinin sorumluluğunu SSCB'ne yüklemeye çalışırken, Sovyetlerin Mao Tse-tung'un tutumunu eleştirdiğini söylüyorlar. Gerçekten de 50'li yılların sonlarında Sovyetler Birliği, ÇHC ekonomisinde «büyük şıçrayış» yapma denemelerinin zararlı, yıkıcı sonuç-lar vereceği yolunda uyarılarda bulundu. Daha sonra SSCB Pekin'i, Mao'-nun uyguladığı «kültür devrimi»nin vereceği zararlar yönünde de uyardı. Ama bugün Mao'nun bu eylemleri bizzat Çin'de bile «10 yıllık kaosa yol açan»⁽⁹⁾ «serüvenci nitelikli yanlışlıklar» olarak değerlendiriliyor.

Cepheden uygulanan anti-sovyetizm politikası

Mao Tse-tung 1958'de Sovyet-Çin ilişkilerine değinerek şöyle diyordu: «Eğer ilişkilerimizi on parmağa benzetirsek, bunlardan dokuzunda biz tam görüş birliği içindeyiz, yalnız birinde, küçük serçe parmağında, bazı görüş ayrılıkları var.» 60'lı yılların başından sonra Pekin (serçe parmağı

⁽⁸⁾ Alıntı «SBKP Tarihi Sorunları» dergisinden, sayı 10, 1975, sayfa 37.

⁽⁹⁾ Bak: Örneğin, «Jemnin Jibao», 9 Nisan 1981.

kuralı«nı «on parmak»a yaydı. ÇHC yönetimi, ikili ve uluslararası sorunlara yaklaşımda, temel olarak şu ilkeyi kabul etti: Her zaman, her yerde SSCB'ne karşı çıkmak. O zamandan bazı örnekler verelim.

1961. Çin ordusu genel politik yönetimi, yayınladığı gizli «hizmete özel gazete»de ÇKP Merkez Komitesi Askersel Konseyi'nin geniş oturumunda kabul edilen kararlara yer veriyordu. Bu kararlarda özellikle şöyle deniyordu: «Biz yalnız emperyalizme karşı ölüm dirim savaşı vermekle kalmıyoruz. Biz çağdaş revizyonizme karşı da ciddi bir savaşla karşı karşıyayız.» (Burada çağdaş revizyonizmle, Sovyetler Birliği kastediliyor.)

1962. Çin tarafı Sintsyan'daki Sovyet konsolosluğunda görevli Sovyet vatandaşlarına karşı kışkırtma eylemleri düzenledi. Diplomatlar zor kullanılarak tutuklandı, üstleri arandı. Sovyet vatandaşlarının yerel dernekleri kapatıldı, yöneticileri «hükümete karşı eylemlerde bulunmak» ve Çin yasalarını çiğnemek gibi uydurma gerekçelerle tutuklandı.

1963. Çin yönetimi, Sovyetler Birliği'nin atmosferde, uzayda ve su altında atom denemelerinin yasaklanmasını öngören antlaşmayı imzalaması üzerine, SSCB'ne karşı yeni bir anti-sovyetik kampanyaya başlattı. «Jemin Jibao» ve «Huntsi» gazetelerinde Çin'de ilk kez Sovyetler Birliği'nin iç ve dış politikasına açıktan açığa karaçalan, çamur atan seri yazılar yayınlandı.

1964. Mao Tse-tung Japonya Sosyalist Partisi temsilcileriyle 10 Temmuzda yaptığı görüşmede şöyle diyordu: «Sovyetler Birliği'yle ilişkilerimiz 1956 yılından başlayarak, SBKP'nin 20. Kongresinden buyana sürekli kötüleşiyor. Karşı taraf açık polemiği hiç olmazsa üç ay için durdurmamızı önerdi. Biz ise bunu üç gün bile durduramayacağımızı bildirdik.» Mao ÇKP Merkez Komitesinin 4 Eylüldeki toplantısında da şöyle diyordu: «Sovyet-Çin ilişkileri üstüne. Burada iki elle birden hareket etmeliyiz. Hem ayrılmaya, kopmaya hazır olmalıyız, hem de bunun gecikmesi için savaşım vermeliyiz. Bu olduğunda, beklenmedik bir şey sayılmamalıdır.»

60'lı yıllarda Çin yöneticileri SSCB'yle ilişkileri gerginleştirmek amacıyla Sovyet-Çin sınırında provokasyonlara hız verdiler. Eğer 1 Ekim 1964'ten 1 Nisan 1965'e kadar 150 kadar sivil ve asker katıldığı 36 kez sınırı geçip Sovyet topraklarına girme olayı olduysa, Nisan ayında 15 gün içinde 12 kez sınırdan geçme olayı oldu ve bunlara 500'ün üstünde sivil ve asker katıldı. 1967'de artık 2 binin üzerinde sınırı geçip Sovyet topraklarına girme olayı oldu. 1967 yılının Aralık ayında ve 1968'in Ocak ayında Çin yöneticileri Kirkinsk adasında ve Ussuri nehrinde büyük provokasyonlara giriştiler. 1969 Martında ise Damanski adasına silahlı saldırıda bulundular. 1969 Ağustosunda Çin askerleri Kazakistan SSC'nin Semipalatinsk bölgesinde Sovyet-Çin sınırını ihlal ettiler.

1969 Nisanında yapılan ÇKP'nin 9. Kongresi, anti-sovyetizmi resmen

ÇHC dış politikasının ana doğrultusu ilan etti ve önüne uluslararası bir anti-sovyetik cephe oluşturma görevini koydu. 1970–1972 yıllarında Çin çarçabuk 38 kapitalist devletle diplomatik ilişki kurdu. 1972 Şubatında ise ABD Cumhurbaşkanı Nixon'un ÇHC'ni ziyareti sonucunda, Çin-Amerikan ilişkilerinde anti-sovyetizm temelinde önemli gelişmeler kaydedildi. 1973 Ağustosunda, ÇKP'nin 10. Kongresinde dış politika alanında Pekin, yeni bir adım daha attı: 60'lı yıllarda SSCB'ne karşı savaşım «Amerikan emperyalizmine ve onun suç ortağına» (bu sonunucuyla Sovyetler Birliği kastediliyor) karşı savaşım belgisi altında yürütülürken, şimdi SSCB açık olarak «bir numaralı düşman» ilan ediliyordu.

Çin yönetimi anti-sovyetizm doğrultusunu yalnız parti kongrelerinde ilan etmekle yetinmeyerek, 1975'te, SSCB'ne karşı savaşım çizgisini, yeni ÇHC Anayasasına da geçirdi. Yeni Anayasa metninden, 1954 Anayasasında yer alan Çin-Sovyet dostluğu, öteki sosyalist ülkelerle işbirliği, ÇHC'nin barışsever dış politikası üstüne ilkesel hükümler çıkarıldı. Yeni Anayasayı hazırlayanlar bunun yerine Çin'i uzun bir tarihsel süre boyunca SSCB'yle cepheleşmeye, çatışmaya yönelttiler.

Çin yönetimi, iki ülke arasındaki ilişkilerin antlaşmalara, hukuka dayanan temelini de baltalamaya girişti. 3 Nisan 1979'da o, Sovyetler Birliği ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında 1950'de 30 yıllık bir süre için imzalanan Dostluk, Birlik ve Karşılıklı Yardım Antlaşmasını uzatmak niyetinde olmadığını açıkladı. Bu tek yönlü karar, Pekin'in diğer bir dizi anti-sovyetik çıkışı ve eylemiyle birleştiğinde, açık olarak şunu gösterdi: Çin yönetimi, SSCB ile ilişkilerini karmaşıklaştırmak ve koparmak çizgisini planlı bir şekilde sürdürmektedir.

Sovyetler Birliği'nin girişimleri ve Pekin'in tutumu

Sovyetler Birliği'ne gelince, o, ÇHC'yle cepheleşmek, çatışmak istemiştir ve bugün de istemiyor. 24 Mart 1982'de Taşkent'te yaptığı konuşmada SBKP Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L. İ. Brejnev şunu belirtti: «Biz ülkelerimiz arasındaki düşmanlığı, soğukluğu hiç bir zaman normal bir şey saymadık. Biz hiçbir ön koşul koymadan, iki ülke arasında, birbirinin çıkarlarına karşılıklı saygı gösterme, birbirinin içişlerine karışmama ve karşılıklı yarar temelinde, kuşkusuz üçüncü ülkelerin de zararına olmayacak bir şekilde, Sovyet-Çin ilişkilerinin düzeltilmesi için görüşmelere hazırız.»⁽¹⁰⁾ Sovyetler Birliği buna hazır olduğunu defalarca kantladı. 70'li yıllardaki bazı olguları anımsayalım.

1970. Sovyetler Birliği, iki ülke arasında birbirine karşı, nükleer silahlar da dahil, silah kullanmamayı ve birbirine saldırmamayı, savaş ve diğer ülkeye karşı savaş hazırlığı propagandasının yasaklanmasını ön-

gören bir antlaşma tasarısı hazırlamak amacıyla görüşmelere başlama önerisinde bulundu. Çin hükümeti bu öneriye yanıt vermedi.

1971. Sovyet hükümeti, iki ülke arasında hemen birbirine karşı güç kullanmama ve her tür silahı (klasik silahlar, roketler, nükleer silahlar da dahil) kullanma tehdidinde bulunmama yönünde bir antlaşma imzalanması girişiminde bulundu. Çin tarafı böyle bir antlaşma imzalamaya yanaşmadı.

1972. Sovyetler Birliği'nin çabaları sonucunda, Sovyet-Çin ilişkileri alanında belirli bir ilerleme kaydedildi. Örneğin, iki ülke arasında mal alış-verişi yüzde 54 oranında arttı.

1973. Çin tarafının tutumu yüzünden çıkmaza giren sınır sorunları görüşmelerini bu durumdan çıkarmak amacıyla SSCB, Sovyet-Çin sınır çizgisinin doğu kesimiyle ilgili bir antlaşma tasarısı önerdi. Sovyet önerisi 4.300 kilometrelik bir kesimde sınır sorunlarını çözüme bağlama olanağı veriyordu. Çin tarafı, SSCB topraklarında «tartışmalı bölgeler olduğu» gerekçesiyle bu öneriyi kabul etmedi.

1974. Sovyetler Birliği Pekin'in Çin Havayollarının Moskova'ya kadar uzatılması yönündeki ricasını yerine getirdi. Sovyetlerin girişimiyle Amur nehrinin sınır bölgelerinde gemilerin gidiş gelişleriyle ilgili Sovyet-Çin Karma Komisyonunun 19. toplantısı yapıldı. Yine aynı yıl Sovyet Dostluk Örgütleri Birliği (SDÖB), Pekin'deki SSCB Büyükelçiliği aracılığıyla, Çin-Sovyet Dostluk Cemiyeti'ne SDOB'nin 3. Konferansına bir delegasyon göndermesi çağrısında bulundu, davetiye gönderdi. Davetiye kabul edilmedi.

1975. SBKP Merkez Komitesi'nin Nisan ayında yapılan plenumunda, Sovyetler Birliği'nin Çin halkıyla dostluk ve işbirliğini yeniden geliştirmeye hazır olduğu bir kez daha belirtildi. Pekin, iki ülke arasında iyi komşuluk ilişkileri kurulması çağrısını duymazlıktan geldi. Aynı yıl ÇHC'nin Moskova Büyükelçiliğindeki görevli kişiler SDOB ve Çin-Sovyet Dostluk Cemiyetince büyük Çin devrimci ve demokrati Sun Yatsen'in anısına düzenlenen toplantıya katılmayı reddettiler.

1976. Eylül ayından başlayarak Sovyet basını, Çin'le ilgili eleştiri yazıları yayınlamayı tek yanlı olarak durdurdu. Sınır sorunlarıyla ilgili Sovyet-Çin görüşmelerinde SSCB daha önce yaptığı, birbirine karşı silah kullanmama ve birbirine saldırmama yönünde bir antlaşma imzalanması önerisini, bir kez daha yineledi. Sovyet tarafı iki ülke arasında ticareti geliştirmeye, dostluk cemiyetleri arasındaki bağları canlandırmaya, sağlık hizmetleri alanındaki vb. ilişkileri güçlendirmeye hazır olduğunu bir kez daha vurguladı. Pekin'in bunlara yanıtı, anti-sovyetik saldırıların şiddetlen-dirmek oldu.

1977. HC'yle ilişkileri düzeltmek amacıyla Sovyet hükümeti Çin gemilerine, kendi iç sularından, Habarovsk yakınından (sınır bölgesindeki nehirlerde suyun azaldığı dönemlerde) geçiş izni verdi. Aynı yıl Çin'e bilimsel-teknik işbirliğı nerisi yapıldı. neri yanıtız kaldı.

1978. SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu, Çin Halk Temsilcileri Meclisi Daimi Komisyonuna, iki ülke arasındaki ilişkilerin ilkeleri üstüne ortak bir açıklama yapma önerisinde bulundu. Çin tarafı bu öneriyi her ege-men devlet için kabul edilmesi olanaksız nkoşullar ileri sürerek reddetti.

1979. SSCB'nin çabaları sonucunda Moskova'da iki devleti ilgilendiren sorunlar üstüne Sovyet-Çin görüşmeleri başladı. Çin'in nerisi üzerine bu görüşmelere ara verildi.

★

İşte olgular böyledir. Bunlar, Pekinin, Sovyet-Çin ilişkilerinin kötüleşmesinin sorumluluğunu SSCB'ne yüklemeye kalkışmasının, ne kadar asılsız, temelsiz olduğunu göstermekle kalmıyor. Aynı zamanda bu ilişkilerin normalleşmesinin, öteden beri olduğu gibi, bugün de Çin tarafına bağlı olduğunu kesin biçimde kanıtlıyor.

P. Anin

Çağrı

Beş haftadır İsrail askerleri Lübnan'da yakıyor, yıkıyor, kan döküyor. Filistin halkına karşı soykırım uyguluyor. İsrail, 30 bin insan öldürdü, 10 bin insan kayboldu. Bir milyona yakın insan, evsiz barksız bıraktı.

Bu saldırının arkasında ABD'nin bulunduğunu artık bütün dünya görüyor. Bu işbirliğini dünya kamuoyu mahkum ediyor. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nda saldırı kınanırken, 127 ulus karşısında ABD ve İsrail yalnız kaldılar.

Kanlı saldırının amacı, FKO'nü yoketmek ve Lübnan'da ABD emperyalizminin ve İsrail Siyonizminin çıkarlarına uygun bir rejimi işbaşına getirmektir. Yakındoğu'da ABD'nin askersel-politik bir köprübaşını oluşturmak ve petrol kaynakları üzerinde denetimini kurmaktır.

Sovyetler Birliği ve öteki sosyalist ülkeler, ABD-İsrail işbirliğinin bu barbarlığı karşısında, Lübnan'ı, Filistin halkının haklı davasını tüm gücüyle destekliyorlar. ABD'nin Lübnan'a asker çıkarma planlarına karşı SBKP MK Genel Sekreteri ve SSCB Yüksek Sovyet Prezidyumu Başkanı L. İ. Brejnev'in Reagan'ı uyarısı, bu güçlü desteğin kanıtıdır. Türkiye Komünist Partisi, Arap ülkelerindeki öteki kardeş partilerle de birlikte, Sovyetler Birliği'nin bu destek ve yardımına büyük bir değer biçiyor. Türkiye Komünist Partisi, Sovyetler Birliği'nin önerdiği FKO de içinde olmak üzere, tüm ilgili tarafların katıldığı uluslararası bir Yakındoğu konferansının bugün daha da güncel ve yakıcı olduğunu görüyor, İsrail işgalcilerinin Lübnan'dan koşulsuz ve derhal çekilmesini istiyor.

Amerikan emperyalizmi, Yakındoğu'daki serüvenlerine Türkiye'yi de çekmek için her yola başvuruyor. ABD'nin Lübnan'a yerleştirmek istediği işgal kuvvetleri arasına Türk ordusunu da katma planları, bu yolda General Evren'e Reagan'ın resmen başvurusu Türk basınına da yansıdı. Hal-kımız, ABD'nin bu önerisinin kamuoyu önünde resmen ve açıkça reddedilmesini istiyor.

Cunta bir yandan İsrail saldırısına karşı olduğundan sözederken, öte yandan, ABD'nin İslam ülkelerine, komşu devletlere saldırı için kurduğu Çevik Kuvvetler'e kapıları açıyor, üs veriyor. İsrail ile diplomatik ilişkileri kesmiyor. Cunta sansürü altındaki basında, Amerikan mandacılığının ve Siyonizmin sözcüleri, cirrit atıyor. «Uluslararası terörizm ile savaş» demagojisiyle, «FKO kamplarında Türkiyeli teröristler bulunduğu» yalanıyla İsrail'in korsanlığını, baş terörist Begin ve Şaron'un cinayetlerini gizle-

meye; Filistin halkının yasal temsilcisi FKO'nü karalamaya çabılıyor. Filistin halkının haklı davasıyla dayanışma içinde olan demokratik kuruluşların temsilcilerinin çoğunluğu, cuntanın zindanlarında çürütülüyor. Halkının ezici çoğunluğu Müslüman olan Türkiye, kardeş Filistin halkına karşı uygulanan bu barbarca soykırım karşısında sessiz kalamaz.

Türkiye Komünist Partisi, halkımızı, tüm ilericileri, demokratları, bağımsızlıktan yana tüm yurtseverleri, Atatürkçüleri, dindarları Filistin halkıyla dayanışmaya, cuntanın tüm baskılarına karşı olanaklı her yolla bu yönde eyleme çağırıyor.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi*

14 Temmuz 1982

TÜSTAV

Filistin Komünist Partisi Merkez Komitesi'ne

Değerli yoldaşlar,

Filistin Komünist Partisi'nin kuruluşunu büyük bir sevinçle öğrenmiş bulunuyoruz. Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi ve tüm Türkiye komünistleri adına devrimci militan selamlarımızı yollarız.

Haziran 1967'de Arap ülkelerine karşı İsrail saldırısından bu yana geçen son onbeş yıl boyunca, Filistin komünistleri, İsrail saldırganlarına karşı direnişte gittikçe artan ölçüde etkin bir rol oynuyorlar. Ulusal güçlerin birliğini pekiştirme, işgale karşı bir cephe kurma savaşımında, yığınları seferber etme ve örgütlemeye Filistin komünistleri en ön safta yer alıyorlar. Siyonistlerin işgal bölgelerine yerleşmelerine, Arap topraklarını yağmalamalarına, ırkçı-siyonist yayılma politikasına karşı, onlar özverili bir savaşım yürütüyorlar. Ulusal kültürü savunmada, bunun yanı sıra ABD emperyalizmi ve Siyonizmin Arap gericiliği ile işbirliği içinde imzaladığı Camp David İhanet Anlaşması'na karşı direnişte, Filistin komünistleri en ön sıralarda savaşım veriyorlar.

Değerli yoldaşlar,

12 Eylül 1980'den bu yana Türkiye, gerici sağcı askersel bir diktatörlük altındadır. En üst rütbeli beş generalden oluşan askersel cunta, sürekli olarak en temel insan hak ve özgürlüklerini ayaklar altına alıyor. Yüz-bini aşkın demokrat, ilerici ve komünist zindanlara atılmış, bunların birçoğu en ağır işkencelerden geçirilmiş bulunuyor.

Weinberger ile Haig'in ziyaretlerinden sonra, ABD emperyalistlerinin baskı ve dayatmalarına cunta kölece boyun eğdi. Cunta, Çevik Kuvvetler'in Türkiye topraklarında Sovyetler Birliği'ne, Arap ulusal ve sosyal kurtuluş hareketine karşı kullanılmasını onayladı. Gerçi cunta başarıları arasına Filistin halkının yasal hakları konusunda sözler ediyorlar, ama hâlâ İsrail ile diplomatik ilişkileri sürdürüyorlar. Cunta yönetimi, geçenlerde, Birleşmiş Milletler'de İsrail işgalcilerini kınayan bir karar tasarımasına, bu tasarı ABD Yönetimi'nin rolüne de karşı çıktığı gerekçesiyle çekimser kaldı.

Değerli yoldaşlar,

Şu sıralarda Siyonist İsrail Yönetimi, Lübnan'ın bir bölümünü işgal etmiş bulunuyor. Lübnan ve Filistin halkı üzerinde tam bir soykırım uyguluyor. Açıkça görülüyor ki, Birleşmiş Milletler kararlarını, tüm ülkelerden yükselen protestoları hiçe sayan İsrail yönetimi, en başta ABD Yönetimi'nin desteğine güveniyor.

Türkiye Komünist Partisi, bu barbarca saldırıda İsrail rejimini ve onun

ardındaki Reagan Yönetimi'ni şiddetle kınıyor. TKP, Lübnan ve Filistin halkıyla bu güç günlerinde tam bir dayanışma içindedir.

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi, Filistin Kurtuluş Örgütü'nü Filistin halkının tek yasal temsilcisi sayıyor. Türkiye Komünist Partisi, İsrail saldırganlarının 1967 saldırısı sonucu işgal ettikleri tüm Arap topraklarından çekilmeleri, bağımsız bir Filistin devletinin kurulması, Birleşmiş Milletler kararlarına uygun olarak tüm Filistinli göçmenlerin yurtlarına dönmeleri için Filistin halkının yürüttüğü savaşımı destekliyor.

Değerli yoldaşlar,

Kardeş Filistin Komünist Partisi'nin kurulmasını sevinçle karşılıyor, haklı davanızda sizlere üstün başarılar diliyoruz.

Komünist selamlarımızla

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
İ. Bilen*

11 Haziran 1982

Yugoslavya Komünistler Birliği'nin 12. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Yugoslavya Komünistler Birliği'nin 12. Kongresi'ni selamlar, Kongre'ye çalışmalarında üstün başarılar diler.

Yugoslavya Komünistler Birliği, bu Kongresinde, sosyalizm kuruculuğunu daha da ilerletme, Yugoslavya halklarının, emekçilerinin genliğini daha da yükseltme sorunlarını ele alıyor. Sosyalist Federatif Yugoslavya Cumhuriyeti, bloksuz ülkeler hareketi içinde, emperyalizme karşı, barıştan yana aktif bir dış politika yürütüyor.

Değerli yoldaşlar,

Kongreniz, uluslararası durumun oldukça gergin olduğu, Reagan Yönetimi'nin silahlanma yarışını ve savaş tehlikesini körüklediği, İsrail Siyonistlerinin Lübnan ve Filistin halkına karşı azgınca saldırısını sürdürdüğu bir dönemde toplanıyor. Böylesi bir ortamda, Türkiye Komünist Partisi, Akdeniz'de ve Balkanlar'da gerginliğin yumuşatılması, bölgenin nükleer silahlardan arındırılması önerilerini destekliyor.

Yoldaşlar,

12 Eylül 1980'den bu yana yurdumuz Türkiye'de gerici bir askersel diktatörlük başta bulunuyor. Bu dönem içinde anayasa rafa kaldırıldı. Tüm politik partiler yasaklandı. Yüzbini aşkın ilerici, demokrat, komünist zindanlara atıldı. 17 genç idam edildi. Askersel savcılar, başta 52 DISK yöneticisi olmak üzere, 4 bine yakın yurtseverin idamını istiyorlar. Yasaklanan Türkiye Barış Komitesi yöneticileri 30 yıla varan ağır hapis cezası istemiyle yargılanıyorlar. Reagan Yönetimi ise, ülkemizde insan haklarının kabaca çiğnenmesine açık destek veriyor. Cuntacı generallerin başta bulunduğu dönemde ABD ile Türkiye arasında «Ortak Savunma Grubu» kuruldu. Cuntacı generaller, ABD emperyalizminin baskı ve dayatmalarına kölece boyun eğiyorlar. En son olarak, Çevik Kuvvetler denilen ABD saldırı birliklerine yurdumuz toprakları üzerinde üs ve geçit hakkı tanındı. Böylece Türkiye, Yakın ve Ortadoğu'da ABD emperyalizmi ve NATO'nun komşu ülkelere karşı bir sıçrama tahtası yapılmak isteniyor.

Türkiye Komünist Partisi, en çetin koşullar altında ABD emperyalizminin dayatmalarına, Türkiye'yi savaş kışkırtıcısı planlarında bir araç olarak kullanma girişimlerine karşı çıkıyor. ABD emperyalizmine ve onun dümen suyunda yürüyen cuntacı generallerin yıkım politikasına karşı, barış ve demokrasi güçlerinin en geniş birliğini sağlamak için Türkiye Komünist Partisi ardıcıl bir çaba gösteriyor.

Bir yılı aşkın bir süredir, bine yakın yurtsever, en ağır işkenceler altında, Türkiye Komünist Partisi'ne üye oldukları Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkelerini savundukları gerekçesiyle yargılanıyorlar. Altmış yıldır en zorlu illegal koşullar altında savaşım yürüten partimiz, Avrupa Komünist ve İşçi Partileri'nin 1976 Berlin Konferansı'na uygun olarak, Türkiye Komünist Partisi ile Türkiye'deki tüm demokrasi güçleriyle dayanışmasına büyük bir değer biçiyor.

Değerli yoldaşlar,

TKP Merkez Komitesi, Yugoslavya Komünistler Birliği'nin 12. Kongresi'ne, partinizin barış ve sosyalizmin güçlenmesi için yürüttüğü savaşıma başarılar diler.

Komünist selamlarımızla

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

24 Haziran 1982

Gü yana İlerici Halk Partisi'nin XXI. Kongresi'ne

Değerli yoldaşlar,

Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi, Türkiye komünistleri ve ülkemiz işçi sınıfı adına, kardeş Gü yana İlerici Halk Partisi'nin XXI. Kongresi'ne devrimci savaş selamlarını gönderir.

Kongreniz, ABD yönetiminin, NATO başlarının, nükleer bir savaş aracılığıyla insanlığı yok etme, silahlanmayı körükleme, sosyalist ülkelerle çatışma politikasına yöneldiği, dünyanın çeşitli bölgelerinde, Karayiplerde provokasyonlarını tırmandırdığı bir ortamda toplanıyor. Böylesi bir politikanın gemlenmesi, yumuşamanın sürdürülüp derinleştirilmesi, silahsızlanma yönünde bir an önce adımlar atılması yönündeki savaşım, bugün tüm komünistlerin, ilerici insanlığın önünde ivedi bir görev olarak duruyor. Sovyetler Birliği'nin somut ve yapıcı barış önerileri ve girişimleri, bu yöndeki en büyük ve en sağlam güvencedir.

Kongreniz Gü yana'da ekonomik ve sosyal bunalımın daha da derinleştiği bir ortamda toplanıyor. Gü yana İlerici Halk Partisi, emperyalist dayatmalara karşı, emekçi halkın haklarının ve yaşam düzeyinin kırılmasına karşı, tüm düzeylerde işçi sınıfının birliğini sağlamak için, ulusal bağımsızlık, barış, demokrasi ve toplumsal ilerleme için savaşım veriyor.

Yoldaşlar,

12 Eylül 1980'de ülkemiz Türkiye'de erke el koyan gerici askersel diktatörlük, işçi sınıfının sendikal ve politik örgütlerine, tüm ilerici-yurtsever güçlere karşı açık bir terör uyguluyor. Cunta 19 ayda yüzbinin üzerinde insanı gözaltına aldı, işkencelerden geçirdi. Onbinlerce demokrasi tutukladı, askersel mahkemelerde yargılıyor. Partimize yönelik bir dizi dava açıldı. TKP'ne yönelik polis operasyonları sürdürülüyor. Aralarında Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları DISK'in 52 yöneticisinin de bulunduğu 3.000'in üzerinde insan, idam cezası istemiyle yargılanıyor. Türkiye Barış Komitesi'nin yöneticileri, eski başbakan Ecevit tutuklandı, CHP'li parlamenterlere yönelik koğuşturmalar yoğunlaştırılıyor. Reagan yönetimi, ekonomik alanda «Friedman modeli»ni uygulayan cuntayı, Yakın ve Orta-doğu'daki saldırgan ve serüvenci planlarına ortak etme girişimlerini daha da yoğunlaştırıyor. Çeşitli köleleştirici ikili anlaşmalar, Reagan yönetimine verilen askersel üsler, Çevik Kuvvetler'e tanınan olanaklar, Türkiye halkı için ve tüm bölge halkları için tehlikeleri daha da artırıyor.

Türkiye Komünist Partisi, çetin koşullar altında, cuntaya ve onu destekleyen emperyalizme karşı en geniş barış ve demokrasi güçlerinin birliğini sağlamak, tüm ulusal demokratik güçlerin eylem ve cephe birliğini yaşama geçirmek için savaşım veriyor.

Türkiye Komünist Partisi, Güyana İlerici Halk Partisi'yle Marksizm-Leninizm ve proletarya enternasyonalizmi ilkeleri temeli üzerinde kardeşçe bağlarla bağlıdır. Türkiye Komünist Partisi, Güyana İleri Halk Partisi'nin XXI. Kongresi'ne başarılar diler.

*Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi
Genel Sekreteri
I. Bilen*

31 Temmuz 1982

TÜSTAV

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Komünist basının geleneklerini sürdürerek «Barış ve Sosyalizm Sorunları» – «Yeni Çağ» dergisi sürekli olarak okurlara başvuruyor ve derginin daha ilginç, içeriğinin daha zengin olması için önerilerini bildirmelerini rica ediyor.

Aldığımız mektuplardaki tavsiyeler, dilek ve istekler, eleştiriler çalışmalarımızı ayarlamamızda bizlere büyük yardımda bulunuyor.

Sizlere tekrar başvurarak aşağıdaki soruları yanıtlamanızı rica ediyoruz:

- Dergide yayımlanan yazılardan hangileri sizde derin bir iz bıraktı ve niçin?
- Hangi yazıları beğenmediniz ve niçin?
- Dergide hangi konularda yazılar okumak istiyorsunuz?
- Derginin sayfalarında kimlerin yazılarını okumak istiyorsunuz?
- Dergide ne gibi yeni bölümler görmek istiyorsunuz?
- Başka önerileriniz var mı?

Okurlarımızın bu sorularımızı yanıtlamalarını bekliyor, mektuplarını aşağıdaki adrese göndermelerini rica ediyoruz.

Adresimiz: Yeni Çağ – Stredisko pro rozširovani tisku,

Praha 6, Thakurova 3

Czechoslovakia

«Yeni Çağ» dan Okurlara

Federal Almanya'daki okurlarımız «Yeni Çağ» dergisini aşağıdaki kitapçıılardan satın alabilirler:

Adam-Kuckhoff-Buchhandlung

5100 Aachen

Löhgraben 4

Buchhandlung Ludwig Feuerbach

8600 Bamberg

Obere Brücke 3

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

5070 Bergisch-Gladbach

Bensberger Straße 128

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

4800 Bielefeld

Feilen Straße 10

Progress-Buchhandlung

5300 Bonn

Oxford Straße 17

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

3300 Braunschweig

Adolfstraße 1

Dein Buch Volksbuchhandlung

2800 Bremen 1

Richtweg 4

Wissen und Fortschritt Buchhandlung

6100 Darmstadt

Leuteschläger 3

Büchershop Angela Davis

4600 Dortmund

Kampstraße 80

Heinrich-Heine-Buchhandlung

4000 Düsseldorf

Ackerstraße 3

Libresso-Buchzentrum Sabine Weber

8520 Erlangen

Schiffstraße 5

Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4300 Essen 1
Viehofer Platz 14
Tat-Buchhandlung «Johanna Kirchner»
6000 Frankfurt/Main
Schumannstraße 56
Buchzentrum in der Goethestraße
6000 Frankfurt/Main
Goethestraße 56
Buchhandlung Walter Herbster
7800 Freiburg
An der Mehlwaage 2
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
6300 Gießen
Schiffenberger Weg 1
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3400 Göttingen
Burgstraße 24
Internationale Buchhandlung GmbH.
2000 Hamburg 13
Johnsallee 67
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
3000 Hannover
Hamburger Allee 37
Buchhandlung kollektiv GmbH.
6900 Heidelberg
Plöck 64a
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3500 Kassel
Werner-Hilpert-Straße 5
Kollektiv-Buchhandlung
2300 Kiel 1
Falckstraße 16
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5000 Köln
Fleischmengergasse 31
Buchhandlung Rosa Luxemburg
4150 Krefeld
St.-Anton-Straße 86

Bücherzentrum Süd-West
6500 Mainz
Bilhildisstraße 15
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
6800 Mannheim
U 2, 3
Wissen und Fortschritt Buchhandlung GmbH.
3550 Marburg
Am Grün 56
Buchhandlung Libresso
8000 München 40
Türkenstraße 66
Karl-Liebknecht-Buchhandlung
4400 Münster
Steinfurter Straße 15
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8500 Nürnberg
Weinmarkt 12 a
Dein Buch Volksbuchhandlung
2900 Oldenburg
Am Damm 26
Libresso-Buchzentrum Sabine Weber
8400 Regensburg
Glockengasse 7
Lenchen Demuth-Buchladen
6600 Saarbrücken
Nauwieser Straße 13
Wissen und Fortschritt Buchhandlung
5900 Siegen
Freudenberger Straße 18
Buchhandlung Hornung und Steinbach
7000 Stuttgart
Wilhelmsplatz 1
Buchhandlung W. A. Bastigkeit
5500 Trier
Lindenstraße 10
Friedrich-Engels-Buchhandlung
5600 Wuppertal-Elberfeld
Gathe 55–57

«YENİ ÇAĞ» I
OKU
VE
OKUT!

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
<i>Ib Nörlund</i>	
Reel sosyalizm ve komünistlerin sorumluluğu	721
<i>Girgin Girginov</i>	
Georgi Dimitrof ve günümüz dünyası	731
xx: Öncü olabilme sanatı	733
<i>Julio Silva Colmenares</i>	
Çelişkilerin keskinleşmesi – Bağımlılığın artması	753
<i>Refik Samhun</i>	
Maskeler indirilirken: İsrail'in Ortadoğu'daki yeni saldırısının kö- kenleri	763
<i>Roland Bauer</i>	
Sosyalizm: Özelin ve genelin diyalektiği	770
xx: Doğru sözü silahla yokedemezsiniz	784
<i>Victor Rasyannikov</i>	
Çarpıklaştırılmış kırsal alanlar	794
<i>P. Anin</i>	
Olgular ve kanıtlar	804
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; display: inline-block;">ÖZEL SAYFALAR</div>	
xx: TKP Merkez Komitesi'nin Çağrısı	812
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Filistin Komünist Par- tisi Merkez Komitesi'ne mesajı	814
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Yugoslavya Komü- nistler Birliği'nin 12. Kongresine mesajı	816
xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın Güyana İlerici Halk Partisi'nin 21. Kongresine mesajı	818